

**MESLEK LİSESİNDE ÖĞRENİM GÖREN  
KIZ ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUMLARI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MERYEM GÜN**

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI  
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN  
MAYIS - 2018**

**MESLEK LİSESİNDE ÖĞRENİM GÖREN  
KIZ ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUMLARI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MERYEM GÜN**

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

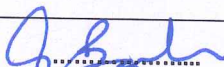

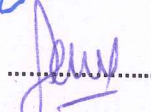
**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI  
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI**

**Danışman  
Prof. Dr. Ayşe Balcı Karaboğa**

**MERSİN  
MAYIS - 2018**

## ONAY

Meryem GÜN tarafından Prof. Dr. Ayşe BALCI KARABOĞA danışmanlığında hazırlanan "Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Ünvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Ayşe BALCI KARABOĞA	
Üye	Doç. Dr. Yusuf İNANDI	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi F. Sema GÜRKAN	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 20/06/2018 tarih ve 20/02/02 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen AVCI  
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü



*Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.*

## ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
  - Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
  - Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
  - Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
  - Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
  - Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
  - Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi
- beyan ederim.

## ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

22 Mayıs 2018/22 May 2018

İmza  
Meriyem GÜN



## ÖZET

### MESLEK LİSESİNDE ÖĞRENİM GÖREN KIZ ÖĞRENCİLERİN OKULA YÖNELİK TUTUMLARI

Bu çalışmanın amacı, meslek liselerinde eğitim görmekte olan kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının devam ettikleri okul, tercih edilen bölüm, sınıf, aile sosyoekonomik statüsü, aile yapısı, okula devam-devamsızlık, bölümlerini tercih nedenleri, bölümlerini tercih sırası ve bölümlerine yönelik gelecek beklentilerine göre bir farklılık gösterip göstermediğini ve öğrencilerin okula yönelik tutumları ile TEOG sınav puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirlemektir.

Araştırmanın çalışma evrenini 2016-2017 eğitim - öğretim yılında Mersin ili merkez ilçelerindeki kökeni kız meslek lisesi olan meslek liselerinde öğrenim görmekte olan kız öğrenciler oluşturmaktadır. Mersin ili merkez ilçeleri Akdeniz, Yenişehir, Toroslar ve Mezitli'dir. Bu çalışmada tabakalı ve küme örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi ise Akdeniz ilçesinde iki ve diğer ilçelerde birer tane olmak üzere toplam beş adet kız meslek lisesi kökenli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden 1217 kız öğrenci oluşturmaktadır.

Bu çalışmada bir kişisel bilgi formu ve "Okula Yönelik Tutum Ölçeği" uygulanmıştır. Toplanan veriler, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), t-testi ve korelasyon kullanılarak analiz edilmiştir.

Analizler sonucunda kız meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının halen eğitim gördükleri okul türü, tercih ettikleri bölüm, anne/baba birlikteliği durumu, kardeş sayısı, birlikte yaşadığı kişiler, bölümlerini tercih sırası, bölümlerini tercih nedeni, bölümlerine yönelik gelecek beklentileri açısından anlamlı bir fark gösterdiği ve TEOG sınav puanları ile okula yönelik tutum arasında anlamlı ancak düşük düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yine analiz sonuçlarına göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında okudukları sınıf düzeyi, anne öğrenim durumu, anne iş durumu, anne meslek durumu, baba iş durumu, baba öğrenim durumu, baba meslek durumu, anne/baba özlük-üveylik durumu ve okula devam/devamsızlık durumlarına göre bir fark bulunamamıştır.

**Anahtar kelimeler:** Okula Yönelik Tutum, Kız Öğrenciler, Meslek Liseleri.

**Danışman:** Prof. Dr. Ayşe Balcı Karaboğa, Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi/ Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Mersin.

## ABSTRACT

### ATTITUDES OF VOCATIONAL HIGH SCHOOL FEMALE STUDENTS TOWARDS SCHOOL

The purpose of this study is to determine the attitudes of female students attending vocational high schools towards their school in regard to school they attend, class level, family socioeconomic status, family structure, absenteeism, reasons for choosing their departments, preference order of their departments, future expectations for their departments and TEOG test scores.

The population of the study includes female students who are studying in vocational high schools which were originally vocational high schools for girls, in 2016-2017 academic year in the centre districts of Mersin, namely Akdeniz, Yenişehir, Toroslar ve Mezitli. Stratified and cluster sampling was used in the present study. The sample of the research is consisted of 1217 female students from Vocational and Technical Anatolian High Schools two of which are located in Akdeniz and rests are located in the other districts.

The data were obtained by using a personal information form and “the Scale for Attitudes Towards School”. The data obtained were analysed by using one-way analysis of variance (ANOVA), t-test, and correlation analysis.

As a result of the analyses, it was found that the attitudes of the female students attending the vocational high schools showed a meaningful difference in terms of school they are currently attending, their preferred department, parental status, number of siblings, people they live together, reasons for choosing their departments, preference order of their departments, future expectations for their departments. It was also found that there is a significant but low level of correlation between TEOG test scores and attitudes towards school.

According to analyses, it is found that the attitudes of the female students towards school showed no difference according to class level, mother education status, mother’s employment status, mother’s occupational status, father’s education status, father job status, father occupational status, mother/father status (being biological or stepparents), and school absenteeism.

**Keywords:** Attitudes Towards School, Female Students, Vocational High Schools.

**Advisor:** Prof. Dr. Ayşe Balcı Karaboğa, Mersin University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Department of Educational Administration, Mersin.



## TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca her zaman bana öneri, eleştiri ve yardımlarıyla yol gösteren, bilgi, deneyimleri ve değerli kişiliğiyle beni her anlamda zenginleştiren, hiçbir desteğini esirgemeyen, çok kıymetli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Ayşe BALCI KARABOĞA'ya gönülden teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans tez önerimde jüri olan ve çalışmamın ölçme kısmında yardımlarını esirgemeyen sayın Hüseyin Selvi hocama ve yine yüksek lisans tez jürimde yer alan Toros Üniversitesi öğretim üyesi sayın Sema Gürkan hocama teşekkür ediyorum.

Yine yüksek lisans eğitimim boyunca her birinden çok şey öğrendiğim, hayata olan bakış açımı geliştirmemi sağlayan değerli bölüm hocalarım Yusuf İNANDI (ayrıca tez önerimde ve tezimde jüri olduğunuz için çok teşekkür ediyorum.), Binali TUNÇ, Hüseyin ERGEN ve Sıdika GİZİR'e teşekkür ediyorum. Tez çalışmamın farklı aşamalarında ve yüksek lisans eğitimimde yardımlarını esirgemeyen sayın Devrim Özdemir Alıcı hocama teşekkür ediyorum.

Çalışmamın veri toplama sürecinde, anket çalışmasına katılan tüm öğrencilere ve uygulama yaptığım okullarda bana yardımcı olan idareci ve öğretmenlere teşekkür ederim. Arkadaşlarıma, her konuda olduğu gibi bu süreçte de bana destek olan tüm aileme, en önemlisi de varlığı ve eşsiz dünyası ile bana mutluluk ve enerji veren sevgili kızım Zeynep Ece GÜN'e, ve sevgili oğlum Yusuf Polat GÜN'e sonsuz teşekkür ederim.

*Çocuklarım Zeynep ve Yusuf'a...*

**Meryem GÜN**

## İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
KISALTMALAR ve SİMGELER	vii
<b>1.GİRİŞ</b>	<b>1</b>
1.1.Araştırmanın Amacı	2
1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
<b>2. KAYNAK ARAŞTIRMASI</b>	<b>8</b>
2.1. Meslek Liseleri ve Mesleki Eğitim	8
2.2. Tutum	10
2.3. Okula Yönelik Tutum	12
2.3.1. Okula Yönelik Tutumun Birlikte Çalışıldığı Değişkenler	13
2.4. Lise Çağındaki Gençlerin Mesleki Gelişim Süreci	16
2.5. Cinsiyet ve Mesleki Eğitim	25
<b>3. YÖNTEM</b>	<b>27</b>
3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	27
3.3. Veri Toplama Aracı	30
3.4. Verilerin Toplanması	30
3.5. Verilerin Analizi	30
<b>4. BULGULAR</b>	<b>32</b>
4.1. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Halen Öğrenim Gördükleri Okula Göre Farklılık Göstermekte midir?	32
4.2. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Tercih Ettikleri Bölüme Göre Farklılık Göstermekte midir?	33
4.3. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Okudukları Sınıf Düzeyine Göre Farklılık Göstermekte midir?	34
4.4. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Aile Sosyoekonomik Statülerine Göre Farklılık Göstermekte midir?	35
4.5. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Aile Yapısına Göre Farklılık Göstermekte midir?	37
4.6. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Okula Devam/Devamsızlık Durumlarına Göre Farklılık Göstermekte midir?	40
4.7. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Bölümlerini Tercih Sırasına Göre Farklılık Göstermekte midir?	40
4.8. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Bölümlerini Tercih Nedenlerine Göre Farklılık Göstermekte midir?	41
4.9. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Bölümlerine Yönelik Gelecek Beklentilerine Göre Farklılık Göstermekte midir?	42
4.10. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerinin Okula Yönelik Tutumları ile	



TEOG Sınav Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişki Var mıdır?	43
<b>5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER</b>	44
5.1. Tartışma	44
5.1.1. Halen Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Okula Yönelik Tutum	44
5.1.2. Tercih Ettikleri Bölüm ve Okula Yönelik Tutum	45
5.1.3. Sınıf Düzeyi ve Okula Yönelik Tutum	47
5.1.4. Aile Sosyoekonomik ve Okula Yönelik Tutum	47
5.1.5. Aile Yapısı ve Okula Yönelik Tutum	52
5.1.6. Okula Devam/Devamsızlık Durumları ve Okula Yönelik Tutum	54
5.1.7. Bölümlerini (Mesleklerini) Tercih Sırası, Tercih Nedeni ve Bölümlerine Yönelik Gelecek Beklentileri ile Okula Yönelik Tutum	55
5.1.8. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile TEOG Sınav Puanları Arasındaki İlişki	57
5.2. Sonuç ve Öneriler	58
5.2.1. Sonuç	58
5.2.2. Gelecek Araştırmalara ve Uygulamalara Yönelik Öneriler	62
<hr/>	
KAYNAKLAR	65
EKLER	71
ÖZGEÇMİŞ	75
<hr/>	

## **TABLolar DİZİNİ**

---

### Sayfa

Tablo 3.1. Örneklem Kapsamına Giren Okulların İsim Değişiklikleri ve Öğrenci Sayıları	28
Tablo 3.2. Evrenden Örneklem Kapsamına Giren Öğrenci Sayısı Tespiti	28
Tablo 3.3. Örneklem İLçe, Okul ve Bölüm Düzeyinde Dağılımı	29
Tablo 4.1. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Halen Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Okula Yönelik Tutumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi	32
Tablo 4.2. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Tercih Ettikleri Bölüme Göre Okula Yönelik Tutumları	33
Tablo 4.3. . Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeylerine Göre Okula Yönelik Tutumları	34
Tablo 4.4. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne Öğrenim Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	34
Tablo 4.4.1. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne İş Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	35
Tablo 4.4.2. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne Meslek Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	35
Tablo 4.4.3. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Baba Öğrenim Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	36
Tablo 4.4.4. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Baba İş Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	36
Tablo 4.4.5. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Baba Meslek Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	37
Tablo 4.5. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne/Baba Birlikteliği Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	38
Tablo 4.5.1. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	38
Tablo 4.5.2. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Baba Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	38
Tablo 4.5.3. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Kardeş Sayısı Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	39
Tablo 4.5.4. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Yaşadığı Kişiler Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	39
Tablo 4.6. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Devam/Devamsızlık Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	40
Tablo 4.7. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Bölümünü Tercih Sırası Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	40
Tablo 4.8. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Bölümünü Tercih Nedenleri Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları	41
Tablo 4.9. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Bölümlerine Yönelik Gelecek Beklentisine Göre Okula Yönelik Tutumları	42
Tablo 4.10. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları İle TEOG Sınav Puanları Arasındaki İlişkiye Göre Okula Yönelik Tutumları	43

---

## KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
TEOG	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş
MEGEP	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
METEK	Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi
MTAL	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
METEP	Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi
METGE	Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi
OSANOR	Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi
METARGEM	Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi

---



## 1. GİRİŞ

Öğrencilerin okul ortamına gelinceye kadar geçirmiş oldukları yaşantılar, çevrelerinden aldıkları duyular, aile, arkadaş çevresi ve sosyal çevrelerinde gözlemledikleri hayatlar, onların okula, kendi geleceklerine yönelik beklenti ve bakış açılarını etkilemektedir. Tüm bu faktörler, öğrenme değişkeni olarak da adlandırılan fizyolojik, psikolojik, duygusal, toplumsal, fiziksel durum ve koşullar olarak kategorilendirilebilir. Bu değişkenler, başarı düzeyini olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir (Gelişli, 2010). Özellikle mesleki eğitimin verildiği Meslek Liselerinde bu etkenlerin kız öğrenciler açısından nasıl işlediği ve öğrencilerin başarısına, devam-devamsızlığa, okula yönelik tutumlarına, motivasyonlarına, sosyalleşmelerine ve geleceğe yönelik beklentilerine nasıl yansıdığı bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Öğrencilerin ilköğretim kurumlarının sekizinci sınıfında girdikleri TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş) sınavından aldıkları puan sıralamalarına göre en düşük puanlarla yerleştirildikleri kurumlar meslek liseleridir. Bu kurumlarda öğrenciler 9. sınıfta ortak dersler almakta, 9. sınıfın Mayıs ayında okullarında mevcut meslek alanlarından birine yerleştirilmektedirler. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde Alan ve Dal seçimi ile ilgili şu maddeye yer verilmektedir;

**MADDE 31- (Değişik :RG-13/9/2014-29118)**

*"(1) Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında alan seçimi 9'uncu, dal seçimi ise 10'uncu sınıfın sonunda yapılır.*

*(2) a) Alana yerleştirme puanı, öğrencinin ortaokul sınıflarının yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasının %40'ı ile 9'uncu sınıf yılsonu başarı puanının %60'ı toplanarak belirlenir. Yerleştirme işlemi tercih ve puan üstünlüğü dikkate alınarak yapılır."*

Bu maddede de söz edildiği gibi çoğu zaman öğrenci tercihi dikkate alınmayabilmektedir. Bunun nedeni ise puan üstünlüğünün dikkate alınması bazı bölüm kontenjanlarının çok erken dolmasıdır.

Tüm bu süreç öğrencilerin akademik başarı durumlarının geleceklerini nasıl yönlendirdiğinin açık bir kanıtıdır. Sosyoekonomik statüsü ve aile yapısı benzer olan bu öğrencilerin akademik başarı ve gelecek beklentilerinin de benzerlik gösterdiği söylenebilir. Toplumda kaybedilmeye en eğilimli gruptan olan bu öğrencilerin belki de meslek liseleri son şanslarıdır. Öğrencilerin kazanılabilmesi için okullarını, bölümlerini sevmeleri ve bölümlerine yönelik gelecek beklentilerinin yüksek olması yani duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olarak okula yönelik olumlu eğilimler göstermeleri gerekmektedir. Kısacası tüm bunlar, öğrencilerin okula yönelik tutumlarını ifade etmekte ve bu tutumların olumlu yönde olması gerektiği ilgili alanyazında dile getirilmektedir.

Bir başka incelenmesi gereken konu ise kız çocuklarının mesleki ortaöğretime katılma oranları ve katılma alanlarıdır. MEB Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (1992) tarafından yapılan “2000’li Yıllar Öncesinde Türkiye’de Kadın Eğitimi” adlı çalışmada anne ve babaların özellikle kırsal kesimde çocuklarını okutma tercihlerini erkek çocukların lehine kullandıklarını belirtmiştir. Aynı çalışmada nüfus artışından kaynaklanan ev işlerinde anneye yardımcı olma ve kardeşlerine bakma konusunda ikinci annelik rolünün kız çocuklarına yüklendiği de belirtilmektedir. Günümüzde 2000’li yılları yaşamamıza rağmen hala kız çocuklarının aile içerisindeki ve eğitim alanlarındaki konumlarında çok fazla bir gelişme olduğu söylenememektedir. UNICEF’in (2003) araştırmasına göre ise kız çocuklarının okutulmamasında; gelenek ve dini inançlar, kalıplaşmış cinsiyet rolleri, öğretim programları ve çocuk bakım-eğitiminde yeniden üretilen cinsiyet rolleri, kadının düşük statüsü, erken evlilik ve eğitimin toplumda kabul edilen rollerle çelişkili görülmesi rol oynamaktadır.

Tüm bu nedenler kız çocuklarının eğitime katılım oranını düşürmektedir. Eğitime erişenler ise toplum tarafından kalıplaşmış cinsiyet rollerine uygun meslek ve alanlara yönlendirilmektedir. Buna bağlı olarak kız çocukları meslek liselerinde alan seçimi yaparken, çalışma hayatında kendilerine sunulan fırsatları, mesleklerin itibarını, erkeklerin baskın olduğu çalışma ortamlarında yaşayabilecekleri sorunları ve ev içinde kendilerinden beklenen sorumlulukları düşünmektedir. Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rollerine göre mesleki alanlara ayrışması sonucunda mesleki eğitim toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirmekte ve yeniden üretmektedir. Böylece öğrencilerin bu roller dışında becerilerini geliştirebilme olanakları sınırlanmış olmaktadır.

### **1.1. Araştırmanın Amacı**

Yapılan literatür taraması sonucunda öğrencilerin okula yönelik tutumlarının, olumlu ya da olumsuz olma durumuna göre, öğrenci ders başarısı, okula devam devamsızlık, disiplin sorunları, okula güven, kendine güven, öğrenci motivasyonu, öğrenci doyumu, davranış bozuklukları gibi öğrencinin duygu, düşünce ve davranış kalıplarını şekillendirdiği tespit edilmiştir (Adıgüzel ve Karadaş 2013; Akıllı ve Ozan 2010; Argon ve Kıyıcı 2012; Avcı, 2012; Berberoğlu ve Balcı, 1994; Erdinç, 2006; Pişkin, 2005; Sözbilir, Kaplan, Öztürk ve Ertör’ün 2013; Uyan 2012).

Öğrencilerin meslek liselerine yönelmeleri (bu çalışma yürütüldüğü akademik dönemde) 8. sınıfta girdikleri TEOG sınav puanlarıyla başlamaktadır. Bu sınavda puan sıralamasına giren öğrencilerin en düşük puanlarla yerleştikleri kurumlar Mesleki Ortaöğretim kurumlarıdır. Bu öğrencilerin 9. sınıfın sonunda, ortaokul sınıflarının yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasının %40’ı ile 9. sınıf yılsonu başarı puanının %60’ı toplanarak bir puana

sahip olur ve sıralamaya girerler. Öğrencilerin puan üstünlüğü öncelikli olmakla birlikte kendilerinden alınan ilk üç tercihleri ve yaşları dikkate alınarak bölümlere yerleştirilirler. 10. sınıfa geçmeye hak kazanan öğrenciler yerleştirildikleri bölümlerde eğitim almaya başlarlar. Tüm bu süreçte öğrencilerin akademik başarılarının kendi tercihlerinden daha ön planda olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrencinin kendi hayatını ve geleceğini ne oranda kendi istek ve beklentileri yönünde yaşadığı tartışma konusu olmaktadır. Çünkü insanlar mesleklerini tercih ederken ilgi, yetenek, beceri, mesleki değerleri, psikolojik ihtiyaçları, sosyoekonomik düzeyi ve gelecek beklentilerini dikkate almaktadırlar. Fakat meslek liselerinde bu sürecin bazen böyle gelişmediği görülmektedir. Dolayısı ile öğrencilerin eğitim aldıkları bu meslek alanlarını okuldan mezun olduktan sonra meslek olarak kabul edip o alanda iş sektörüne girip girmeyeceği de ayrı bir problem haline gelmektedir. İş piyasasında teknik eleman ya da ara eleman olarak yetiştirilen bu bireylerin mezun olduktan sonra farklı alanlara kayması, eğitim aldıkları yıl boyunca hem devlet hem sektör hem de kendi hayatı açısından kayıp bir dönem olmaktan öteye gidememektedir.

İstemediği bir okulda, seçmek zorunda kaldığı bölümde eğitimine devam etmek zorunda kalan öğrencilerin devamsızlık yapma oranları da artmaktadır. Tüm bunlar yaşanırken ailelerin çocuklarının eğitimlerine çok fazla müdahale etmemesi/edememesinde onların sosyoekonomik statülerinin ve aile yapılarının nasıl şekillendiği de bu çalışmada incelenmektedir.

Okat'ın (2006) yaptığı araştırma sonucunda ortaöğretim kurumlarının diğer eğitim kurumlarından çok farklı amaçlara sahip olduğunu ve bünyesinde barındırdığı okul türlerinin de karmaşık bir eğitim kademesi olduğunu ifade etmiştir. Ortaöğretim kademesindeki öğrenciler biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel özellikleri nedeniyle diğer kademedeki öğrencilerden farklı davranışlar göstermektedir. Bu davranışlara okula devamsızlık oranının yüksek olması, eğitim öğretimin yarıda bırakılması, okula yönelik doyum ve motivasyonun düşük olması, ergenlik dönemi nedeniyle asi davranış gösterme oranının artması örnek olarak gösterilebilir. Gençlerde görülen bu davranışlar, genel anlamda toplumda, daha özele indirgenildiğinde ise okul örgütünde olumlu veya olumsuz olarak algılanmaktadır. Sonuç olarak bu algılamalara göre de öğrencilere karşı davranış sergilenebilmektedir. Toplum genelinde meslek lisesi öğrencilerinin başarısız ve kontrolü zor olan bir grup olarak algılanmasının altında yatan nedenin bu olduğu varsayılmaktadır.

Toplumun düşüncelerinin etkisi olduğu gibi öğrencilerin düşünce ve duyguları da davranışlarını şekillendirmektedir. Arastaman (2006), okula yönelik olumlu eğilim gösteren öğrencilerin, olumsuz davranış ya da davranış problemleri gösterme, okulu bırakma ve devamsızlık yapma olasılıklarının daha az olduğunu ileri sürmektedir.

Bu çalışmanın amacı; meslek liselerinde eğitim görmekte olan kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında tercih edilen bölüm, öğrenim gördükleri sınıf, aile sosyoekonomik statüsü,



aile yapısı, okula devam devamsızlık, TEOG sınav puanı, bölümlerini tercih nedenleri, bölümlerini tercih sırası ve bölümlerine yönelik gelecek beklentisi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığını belirlemektir. Eğitime erişimi kısıtlanan, erişse bile kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerine uygun eğitim almalarına fırsat tanınan kız öğrencilerin hangi bölümleri neden tercih ettikleri ve bu tercihlerini geleceklerine yönelik beklentilerine dahil edip etmemelerinin yanı sıra çeşitli aile sosyoekonomik ve yapısal özellikleri ile TEOG başarıları, okul, bölüm, sınıf ve devam devamsızlık durumlarının okula yönelik tutumlarına nasıl yansıdığı araştırılmaktadır.

## 1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Meslek lisesinde okuyan kız öğrencilerin halen öğrenim gördükleri okul, tercih ettikleri bölüm, okudukları sınıf düzeyi, aile sosyoekonomik statüleri, aile yapısı, okula devam devamsızlık durumları, bölümlerini tercih sırası, bölümlerini tercih nedenleri, bölümlerine yönelik gelecek beklentileri ve TEOG sınav puanları okula yönelik tutumlarına nasıl yansımaktadır?

Bu soruya yönelik olarak da aşağıdaki alt-sorular cevaplanmaya çalışılmıştır.

### Alt Problemler

1. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları halen öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları tercih ettikleri bölüme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları okudukları sınıf düzeyi göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları aile sosyoekonomik statülerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları aile yapılarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları okula devam/devamsızlık durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları bölümlerini tercih sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları bölümlerini tercih nedenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

9. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları bölümlerine yönelik gelecek beklentilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
10. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları ile TEOG sınav puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

### **1.3. Araştırmanın Önemi**

Yapılan literatür çalışması sonucunda son on yıl içinde meslek liselerinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarını kapsayan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın alt sorularını ve değişkenlerini oluşturan tercih edilen bölüm, eğitim görülen sınıf düzeyi, aile sosyoekonomik durum, aile yapısı, okula devam devamsızlık durumu, bölüm tercih sırası, bölüm tercih nedeni ve öğrencilerin gelecek beklentisi, kökeni kız meslek olan meslek liselerindeki kız öğrencilerin üzerinde araştırma yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Değişkenlerin hem aile yapısı, hem aile sosyoekonomik özellikleri, hem bireysel özellikler hem de okul özellikleri içermesi öğrencilerin okula yönelik tutumlarını çeşitli yönleriyle anlama fırsatı vereceği için önemli görülebilir. Ayrıca araştırmanın evrenini oluşturan Mersin ili merkez ilçelerinde (Akdeniz, Yenişehir, Toroslar, Mezitli) yer alan beş Mesleki ve Teknik Anadolu lisesindeki (Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sabiha Çiftçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) tüm branşlardan (Çocuk Gelişimi, Gıda Teknikleri, Büro Yönetimi, Yiyecek ve İçecek Hizmetleri, Giyim Üretim Teknolojisi, El Sanatları, Sanat Tasarım, Güzellik ve Saç Bakımı, Grafik ve Fotoğrafçılık, Hasta ve Yaşlı Bakım Hizmetleri, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri ve Konaklama ve Seyahat Hizmetleri) belirli oranlarda seçilen 10., 11., ve 12. sınıflarda eğitim gören kız öğrencilerin örneklem kapsamına alınması da çeşitli branşlar açısından konuyu ele almaya katkı sağlaması açısından ayrıca bir önem arz etmektedir.

### **1.4. Sayıtlar**

1. Araştırma için seçilen örneklem evreni temsil eder nitelikte seçilmiştir.
2. Kullanılan ölçme aracı araştırmanın cevap aradığı problemle ilgili verileri toplayacak ve amacına hizmet edecek niteliktedir.
3. Araştırma kapsamında bulunan öğrencilerin ölçekteki tutum cümlelerine verdikleri cevapların kendi düşünce ve tutumlarını doğru şekilde yansıttıkları varsayılmaktadır.

### 1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Mersin ili merkez ilçelerindeki kız meslek kökenli meslekî/teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören kız öğrencilerle sınırlıdır. İmam hatip liseleri, çok programlı liseler, bu çalışmanın amacına uymayan diğer mesleki/teknik liseler ve meslekî açık öğretim liseleri bu çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Ayrıca örneklem olarak seçilen okullarda eğitim gören 9. sınıf öğrencileri ve erkek öğrenciler de kapsam dışında tutulmuştur. Aynı zamanda verilerin toplandığı gün okulda bulunmayan öğrenciler ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak istemeyen öğrenciler de çalışma kapsamı dışında tutulmuştur.

### 1.6. Tanımlar

**Meslekî ve Teknik Anadolu Lisesi:** Meslekî ve teknik eğitim alanında diplomaya götüren orta öğretim kurumları ile belge ve sertifika programlarının uygulandığı her tür ve derecedeki örgün ve yaygın meslekî ve teknik eğitim-öğretim kurumlarını kapsamaktadır (MEB, 2013). Bu çalışmada ortaokul eğitimini tamandıktan sonra 4 yıllık zorunlu eğitimle lise düzeyinde diplomaya götüren meslekî ve teknik eğitimi kapsamaktadır.

**Öğrenci:** Çalışmanın örneklem kapsamına giren Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sabiha Çiftçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde eğitim gören 10., 11. ve 12. sınıf kız öğrenciler.

**Tutum:** Bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivation) dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimdir (İnceoğlu, 2010).

**Okula Yönelik Tutum:** Okula ilişkin tutumlar, öğrencilerin okulda yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimlerle ilişkili ve okul hakkındaki olumlu ve olumsuz düşüncelerini kapsamaktadır (Sarı ve Cenkseven,2008).

**Tercih Edilen Bölüm:** Meslek lisesinde okuyan kız öğrencilerin 9. sınıfın sonunda eğitimini almak için tercih ettikleri mesleki bölüm. Bu bölümler; Çocuk Gelişimi, Gıda Teknikleri, Büro Yönetimi, Yiyecek ve İçecek Hizmetleri, Giyim Üretim Teknolojisi, El Sanatları, Sanat Tasarım, Güzellik ve Saç Bakımı, Grafik ve Fotoğrafçılık, Hasta ve Yaşlı Bakım Hizmetleri, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri ve Konaklama ve Seyahat Hizmetleri'dir.

**Sınıf Düzeyi:** Meslek lisesindeki kız öğrencilerinin 10, 11, 12. sınıflardan hangisinde okuduğunu ifade etmektedir.

**TEOG Puanı:** İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ortaöğretime yerleştirilmek için girdikleri sınavdan aldıkları puanı ifade etmektedir. Bu kavramın açılımı ise “Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş” puanıdır.

**Aile Sosyoekonomik Statüsü:** Meslek lisesinde okuyan kız öğrenci ebeveynlerinin meslek ve eğitim düzeyini ifade etmektedir.

**Aile Yapısı:** Meslek lisesinde okuyan kız öğrencilerin kardeş sayısını, ebeveynlerinin birlikte/ayrı, ölü/sağ ve öz/üvey olduklarını ve kimlerle birlikte yaşadıklarını tanımlamaktadır.

**Devam Devamsızlık:** Meslek lisesindeki kız öğrencilerinin okula devam edip etmemelerini tanımlamaktadır. 0-10 arasındaki devamsızlık sayısı “çok nadir”, 10,5-20 arasındaki devamsızlık sayısı “ara sıra” ve 20,5-30 arasındaki devamsızlık sayısı “sık sık” anlamına gelmektedir.

**Bölümünü Tercih Sırası:** Meslek lisesinde okuyan kız öğrencilerin tercih ettikleri bölümleri ilk üç sıralamadan kaçınıcı sırada tercih ettiğini belirtmektedir.

**Bölümünü Tercih Nedeni:** Meslek lisesinde okuyan kız öğrencilerin tercih ettikleri bölümleri zorunluluktan mı yoksa belirli kriterlere göre kendi iradesiyle mi seçtiğini ifade etmektedir. Bu kavram ölçekte; Kişisel tercihim, Ailevi nedenler, Öğretmen, arkadaş ve diğer çevre etkileri, Popüler olması, İş olanakları, Tercih dışı/mecburen ve Diğer olarak maddelenmiş ve bu maddeleri sıralamaları istenmiştir.

**Bölümüne Yönelik Gelecek Beklentisi:** Meslek lisesinde okuyan kız öğrencilerin eğitim aldıkları bölümleri okuldan mezun olduktan sonra meslek olarak kabul edip iş alanlarında çalışıp çalışmayacaklarını belirtmektedir. Bu değişken ölçekte; Hemen iş hayatına atılmak istiyorum, Kendi bölümümde işe başlamak istiyorum, Kendi bölümümde üniversiteye devam edeceğim, Başka bölümde üniversiteye devam edeceğim, Şuan fikrim yok, Evlilik planlarım var, İş ve eğitim beklentim yok ve Diğer kategorilerinden oluşmaktadır.

## 2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI

### 2.1. Meslek Liseleri ve Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim veren kurumlar bireyin hem meslek hem de eğitim ihtiyacını dengeli bir şekilde karşılayan ülkenin beşeri sermaye ihtiyacına ve kalkınma düzeyine göre arz-talebe uygun bölümler açan kurumlar olarak bilinmektedir. Mesleki ve teknik eğitim, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi çok yönlü olarak zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirmeye yönelik eğitim veren kurumlardır (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1998). Bu durum mesleki eğitimin hem bireyin gelişimi ve yaşam ihtiyaçlarını karşılaması hem de ülke kalkınması açısından ne derece önemli olduğunu belirtmektedir.

Mesleki eğitime yönelik yapılan çalışmaların tarihsel gelişimi incelendiğinde bireylerin mesleki eğitime dahil edilmelerinin çok eski tarihlere dayandığı gözlenmektedir. Bu tarihsel gelişim, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler arasında politik ve ekonomik gelişmeler doğrultusunda, birçok kez yeniden düzenlendiği görülmektedir. MEB'in (2012) yaptığı çalışmaya göre uzun yıllar okul merkezli bir modelin uygulandığı görülmektedir. Bu uygulama 1977-1978 öğretim yılında başlatılan ve pilot bölgelerde uygulanan "Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi (OSANOR)" ile değişmeye başlamıştır. Proje mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarının iş dünyası sanayi alanlarıyla daha fazla ortak çalışma alanlarının geliştirilmesini sağlamıştır. Mesleki-teknik ortaöğretimdeki önemli dönüm noktalarından bir diğerini ise 1986 tarihli 3308 sayılı kanunla mesleki-teknik ortaöğretim kurumları okul-işletme işbirliğine dayalı olarak yeniden yapılandırılmışlardır. Bu dönemden sonra, mesleki-teknik ortaöğretimin geliştirilmesine yönelik projeler hızlanmış "Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP)", "Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE)" ve "Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi (MEGEP)" projeleri bu dönemde başlatılmıştır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP), 1982-1983 öğretim yılında, OSANOR projesinin kapsamının genişletilmesi ile uygulamaya konulan bir projedir. Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE) ise, 1986 tarihinde kabul edilen 3308 sayılı "Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu" sonrasında 1993'te uygulamaya koyulan bir projedir. Projenin temel amacı, okullarda kazandırılan becerilerle, işletmelerin bekledikleri beceriler arasında uyum sağlamak olarak belirlenmiştir (Fer, 2000).

Mesleki ve teknik eğitimde en önemli ve kapsamlı projelerinden biri olan "Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)" ise 4 Temmuz 2000 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında yapılan anlaşma kapsamında Eylül 2002 tarihinde başlatılmış ve 2007 yılında sona ermiştir. Bu proje ile iş dünyası ve mesleki ve

teknik eğitim veren okullar arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesini içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin niteliğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Mesleki-teknik ortaöğretim kurumlarının eğitim programlarının temelini oluşturan MEGEP projesi kapsamında ulusal meslek yeterlikleri belirlenmiş ve mesleki-teknik ortaöğretim kurumları, mesleki yeterliklere dayalı modüler sistem doğrultusunda yeniden yapılandırılmıştır. MEGEP projesi kapsamında yapılandırılan modüler sistem temellerini esas olarak 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun ilkeleri doğrultusunda, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında belirlenen hedeflerden ve On altıncı Millî Eğitim Şûrasında alınan kararlardan almaktadır (Akyüz, 2015).

1996-2000 yılları arasını kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, meslek eğitiminin yeniden yapılandırılmasında temel ilkenin işyeri-okul bütünlüğüne dayalı olması gerektiği belirtilmiş ve mesleki-teknik eğitimin dünya ölçünlerine (standartlarına) yükseltilmesi, meslek ölçünleri ve sertifikasyon sistemi üzerine yapılan çalışmaların tamamlanması gerektiği kararı alınmıştır. Devamında mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilmesi ve dünyadaki gelişmeler ile Türkiye'nin orta vadeli hedefleri doğrultusunda, özel kesim ve üniversiteler ile işbirliği yapılarak yeni meslek bölümlerinin geliştirilmesi planlanmıştır (Adıgüzel, 2007).

13-17 Kasım 1999 tarihinde tümüyle mesleki ve teknik eğitim üzerine gerçekleştirilen 16. Milli Eğitim Şûrasında ise mesleki ve teknik eğitimin, ortaöğretim sistemi bütünlüğü içerisinde yeniden yapılandırılması kararlaştırılmış ve bu amaçla, mesleki eğitim programlarının, geniş tabanlı ve modüler esasa göre düzenlenmesi, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarından mezun olanlara sınavsız geçiş hakkı verilmesi, meslek ölçünlerinin hazırlanıp geliştirilmesi ve kurumsal bir temele oturtulması gibi kararlar alınmıştır (MEB, 2000).

Modüler sistem, 2004-2006 yılları arasında pilot okullarda uygulanmış, 2006-2007 öğretim yılından itibaren ise tüm Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulamaya geçilmiştir. Modüler sisteme geçiş süreciyle birlikte ortaöğretim kurumlarındaki öğretim süreleri de uzatılmıştır. 2005-2006 öğretim yılından itibaren, 9'uncu sınıflardan başlamak üzere, 3 yıllık genel, meslekî ve teknik liselerin eğitim ve öğretim süreleri 4 yıla çıkarılmıştır. Modüler programlar kapsamında 9. sınıf programı tüm ortaöğretim kurumlarında ortak olarak düzenlenmiş, öğrencilerin bu sınıfın sonunda bir alan seçmeleri sağlanarak 10. sınıftan itibaren bu alanda öğrenimlerine devam etmeleri olanağı sağlanmıştır. Modüler programlar kapsamında, 10. sınıfın sonunda, yerel, bölgesel ve sektörel gereksinimler ile okulun donanımı, öğretmen durumu, fiziki yeterlikleri ile öğrencilerin kendi ilgi ve gereksinimleri dikkate alınarak öğrencilerin birer uzmanlık dalı seçmeleri sağlanmıştır (MEB, 2010). Modüler sistemde modüler, ulusal ve uluslararası iş gücünden beklenen temel yeterlikler ve işveren



görüşleri ve mesleki yeterlikler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Böylece mezun öğrencilerin kendi meslek alanlarında istihdam edilebilmelerinin kolaylaştırılması hedeflenmiştir.

Meslek liselerine öğrenci kazandırmak ve onları memleket meselesi olmaktan çıkarmak için yapılan tüm bu çalışmalar sonucunda MEB'in (2013) "Ortaöğretim İzleme ve Değerlendirme Raporu"na göre resmi örgün ortaöğretimde okullaşan toplam 3.811.767 öğrencinin % 47,6'sı (1.816.159) Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, % 42,4'ü (1.614.837) Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, % 10'u (380.771) ise Din Öğretimi Genel Müdürlüğü bünyesindeki okul/programları tercih etmişlerdir. Oranlar incelendiğinde mesleki ortaöğretimin büyük paya sahip olduğu görülse de son yıllardaki trende göre Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nün payı sınırlı düzeyde artmış, Ortaöğretim Genel Müdürlüğündeki düşüş ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğündeki artışın ise önemli düzeyde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Çalışmanın bir başka sonucu ise, sosyo-ekonomik ve kültürel statü düzeyinin en yüksek olduğu okul türünün erkek öğrencilerde Anadolu güzel sanatlar lisesi, kız öğrencilerde ise fen lisesi olduğu, söz konusu göstergenin en düşük olduğu okul türü ise hem kız hem de erkek öğrenciler için çok programlı liseler olarak tespit edilmiştir. Bir başka sonuç ise, ortaöğretimde kızların sınıf tekrarı oranı % 5,4, okul terki oranı % 1,7 ve devamsızlık oranı % 24,1 iken erkek öğrencilerin sınıf tekrarı oranı % 10, okul terki oranı % 3,1 ve devamsızlık oranı % 40,6 olmasındır.

Meslek liseleriyle ilgili MEB tarafından yapılan son çalışma ise tüm mesleki eğitim veren liselerin Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün 01/05/2014 tarihli ve 1736074 sayılı yazısı doğrultusunda isimlerinin "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" olarak değiştirilmesidir (MEB, 2014). Bu değişiklik öğrencilerin okullara yerleştikten sonra bölüm seçmelerine neden olmuş ve meslek liseleri arasındaki puan farkını neredeyse tamamen ortadan kaldırmıştır. Alınan bu kararın bir başka sonucu ise, kız meslek lisesi veya erkek meslek lisesi olarak bilinen okulların tek tip okul adı altında birleşmesine neden olmuştur.

## 2.2. Tutum

İnceoğlu (2010), tutum kavramını çok yönlü olarak ele almış, örgütlenme ve tepkisel olarak nasıl şekillendiğini ifade eden bir tanım yapmıştır. Tutum, "bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivation) dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimdir."(s.13). Burada dikkat çekilen nokta, bireyin sahip olduğu deneyimleri, bilgi birikimini, duygularını ve güdülerini nasıl bir örgütlenme içerisinde birbiriyle ilişkilendirdiğidir. Yani önemli olan bireysel düzeydeki örgütlenme yapısı ve söz konusu deneyimler, bilgiler, duygular ve güdüler şekil değiştirdikçe aralarındaki ilişki biçimi, dolayısıyla örgütlenme biçimi de

değişmektedir. Ülgen (1997) ise tutumun öğrenme yoluyla kazanılması üzerinde durmuştur. Ona göre bu kavram bireyin davranışlarına yön veren ve karar verme sürecinde yanlılığa neden olan bir olgudur. Bir obje ya da bir olaya yönelik geliştirilen tutum, eğer olumlu ise, onunla ilgili kararlarımızın olumlu olma olasılığı; eğer tutumumuz olumsuzsa onunla ilgili kararlarımızın olumsuz olma olasılığı çoğu kez yüksektir. Bu tanımda tutumun duyuşsal ve bilişsel boyutunun davranışsal boyutunu nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur. Kağıtçıbaşı'na (2013) göre ise tutum, bireye atfedilen eğilim olarak tanımlanmaktadır. Ona göre tutum sadece gözlenebilen ya da ortaya konan bir davranış değildir, tutum davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir.

Tutumla ilgili birçok araştırma ve tanım yapılmıştır. Tavşancıl (2006)'da yapılan bu tanım ve araştırmaları derleyerek tutumun özelliklerini belirlemiştir. Tutumun doğuştan getirilmediğini ve yaşantılar yoluyla sonradan kazanıldığını, tutumların geçici olmadığını yaşam boyu devam ettiğini ve kademe kademe öğrenildiğini ifade etmiştir. Tutumun bir başka özelliği ise insan-obje ilişkisinden oluştuğunu, bu ilişki nedeniyle kişinin objeye yansız bakamayacağını, bu bakış açısının olumlu ya da olumsuz olmasının objelerin karşılaştırılmasıyla gerçekleşeceğini de belirtmiştir. Tutumların, kişisel veya toplumsal olabileceğini ve bunların değer, grup ve objelere yönelik olacağını da eklemiştir. Tutumlar bir tepki şekli değil bir tepki eğilimi olduğunu ve olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabileceğini de dile getirmiştir.

İnceoğlu'nun (2010) araştırmasına göre, tutumların zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç oluşturuç ögesi bulunmaktadır ve bu ögeler arasında genellikle örgütlenme, dolayısıyla da iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre, bireyin bir konu hakkında bildikleri (zihinsel öge), ona nasıl bir duyguyla yaklaşacağı (olumlu, olumsuz, nötr) ve ona karşı nasıl bir tavır ortaya koyacağını (davranışsal öge) belirler. Duygusal öge, çevre ile ilgili bilgi, duyum ve deneyimlerin sınıflandırılmasının yanı sıra, bu sınıflandırmaların olumlu, olumsuz olaylarla, arzulanan ya da arzulananmayan amaçlarla ilişkilendirilmesi söz konusudur. Böyle bir ilişki tutumun duygusal ögesini temsil etmektedir. Davranışsal öge bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. Bu davranış eğilimleri sözler ya da diğer hareketlerden gözlemlenebilir, bunlar bireyin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum nesnesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da etkisindedir. Tutumun sözlü ya da eylemsel olarak ifade edilmektedir. İnsanlar birçok nedenlerle her zaman duygularına uygun davranamazlar, fakat duygulara uygun hareket etme eğilimi her zaman vardır (İnceoğlu, 2000). Morgan'ın (akt. Balcı, 2009) yaptığı çalışmalara göre bilişsel bileşen, bireyin tutumun nesnesi hakkındaki inançlarından oluşur. İnanç bir ifadenin kabul edilmesidir. Eğer bir şeye ilişkin olumsuz bir tutum söz konusu ise, onun hakkında olumsuz inanç ve inançlar vardır. Örneğin bir öğrenci bölümüne yönelik olumlu tutum içinde ise, bölümünün yararlı olduğuna ilişkin bilgileri ve düşünceleri bilişsel ögeyi oluşturabilir.

Eğitim ortamlarındaki tutumlar, okula karşı ve bir derse veya konuya karşı geliştirilen tutumlar olabilmektedir (Meyveci, 1997). Bu ikisi arasında sadece hedef bakımından farklılık söz konusudur. Bir ders veya konuya karşı olumlu tutum; karşılık verme isteği gösterme, karşılık vermekten tatmin duyma, bir değer olarak kabulüne taraftar olma, bir değer olduğuna inanma, ona bağlanma, adanma ve değerleriyle uyumlaştırma şeklinde davranışları içerir. Bu davranışlar, okula karşı olumlu tutum için de söz konusudur.

### **2.3. Okula Yönelik Tutum**

Tutumun, okul ve eğitim açısından ne anlama geldiği, yapılan çalışmalar sonucunda okul, eğitim ve öğrenci açısından önemli bir kavram olduğu tespit edilmiştir (Çalık, 2008; Mengi, 2011; Sözbilir, Akıllı ve Ozan, 2010). Çünkü bu araştırma sonuçları, okula yönelik geliştirilen tutumun okul yaşantılarını ya da eğitim çıktılarını ciddi bir biçimde etkilediğini göstermektedir. Yine, okula yönelik tutumların hem kişinin geliştirdiği diğer tutumlardan hem de diğer insanların sergiledikleri tutumlardan etkilenebileceği görülmektedir. Okula yönelik tutumu Uyan (2012) öğrenci ifadelerine bağlayarak şöyle tanımlamaktadır; öğrencilerin kendi beyan ettikleri, okula olan ilgi ve hisleri olduğunu belirtmektedir. Yapılan araştırmalar, akademik olarak başarısız olan öğrencilerin, okula yönelik olumsuz tutum sergilediklerini; başarılı öğrencilerin ise olumlu tutum geliştirdiklerini öne sürmektedir. Yine aynı şekilde, okulda başarılı olan gençlerin öğrenmeyi sevme eğilimi gösterdikleri de saptanmaktadır. Düşük başarı gösteren öğrencilerin ise orta ve yüksek başarı gösteren öğrencilere oranla, okula karşı daha olumsuz tutum geliştirdikleri de yapılan araştırmalar arasında yer almaktadır. Yine Uyan'ın (2012) yaptığı çalışmada atıf yaptığı araştırmacılarından, Marjoribanks; öğrencilerin okula karşı bilişsel tutumlarının, başarıyla makul ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içinde olduğunu tespit etmiştir. McCoach ve Siegle ise duyuşsal tutumun, okul başarısı konusunda kızlarda olumlu yönde etkilendiğini fakat erkeklerde etkisiz kaldığını tespit etmişlerdir (aktaran Uyan, 2012).

Sözbilir, Akıllı ve Ozan (2010) okula ilişkin öğrenci tutumlarının olumlu olabilmesi için, öğrencilerin okullarını sevmeleri, benimsemeleri ve okulu yeri geldikçe kendi evleri gibi görebilmelerinin oldukça önemli olduğunu belirtmektedirler. Çünkü okulun bireylerin hem akademik hem de sosyal gelişim süreçleri açısından önemli bir yere sahip olduğunu ve gelecekleri için önemli bir dönüm noktasını ifade ettiğini belirtmektedirler. Ayrıca öğrencilerin okula karşı olumlu tutumları sayesinde hak ettikleri ve arzuladıkları başarıları elde edebileceklerini ve hayatlarına dair önemli konularda daha sağlam adımlar atabileceklerini de belirtmektedirler.

Çalık (2008) okula karşı olumlu tepkiler geliştiren öğrencilerin, mezun olana kadar okula katılma istekliliğinin ve öğrenmeye olan motivasyonunun devam edebileceğini belirtmektedir. Mengi (2011) tarafından geliştirilen bakış açısına göre ise okula yönelik tutum geniş kapsamlıdır. Mengi öğrencilerin okula bağlılığını, okula ilişkin olumlu duygular beslemesini, eğitim hakkında olumlu çağrışımlar hissetmesini, okul ortamına ait olma duygusu geliştirmesini, okul personeli ile diğer öğrencilerle olumlu ilişki içinde olmasını, okula devam etme isteğini, ders dışı sosyal etkinliklere katılmasını, okul çalışmalarını için fazladan zaman harcamasını, sınıfta ve okulda alınan kararlara katılmasını, kendi öğrenme amaçlarını belirlemesini, kendi fikrini sınıfa söyleyebilmesini okula yönelik tutum kavramı içinde incelemiştir.

Altınkurt (2008), okula yönelik tutum açısından Türkiye’de ortaöğretime yeni başlayan öğrenciler ile mezun olan öğrenciler arasında %30’luk bir fark bulunduğunu da ifade etmektedir. Bu fark, ortaöğretime yeni başlayan 100 öğrenciden 30’unun akademik başarısızlık ya da devamsızlık gibi nedenlerden dolayı sistem dışına çıktığını göstermektedir. Öğrencinin okula devamsızlığının tam olarak anlaşılabilmesi için aile, sosyal çevre ve okul ortamının her yönüyle ve bir bütün olarak tanınması ve irdelenmesi gerekmektedir.

Kısaca öğrencilerin okula ilişkin tutumları gerek bilgi ve beceri kazanmaları gerekse de geleceğe dair daha sağlam adımlar atmaları için oldukça önemlidir.

### **2.3.1. Okula Yönelik Tutumun Birlikte Çalışıldığı Değişkenler**

Pişkin’in (2005) “Öğrencilerin okula yönelik tutumlarını etkileyen etmenler” konulu tez araştırmasında lise öğrencilerinin okula yönelik tutumlarına ve akademik başarılarına motivasyonun, öğretmen tutumlarının, okul yöneticileriyle olan ilişkilerinin, okul arkadaşlarının ve akademik öz yeterliliklerinin etkilerini saptamayı amaçlamıştır. Bu araştırma için veri toplama aracı olarak Morrell ve Lederman, tarafından geliştirilen "Attitude Toward School Questionnaire" ve Mc Coach, tarafından geliştirilen "A Cross- Validation study of the School Attitude Assessment Survey (SAAS)" adlı anket birleştirilerek kullanılmışlardır. Araştırmanın örneklemini Kocaeli İlindeki 10 devlet lisesindeki 400 öğrenci oluşturmuştur. Bu çalışmada değişkenler arasındaki ilişki araştırıldığı için istatistiksel olarak korelasyon kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin okula yönelik tutumlarının genel anlamda birbirine benzer ve orta düzeyde olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okula yönelik daha olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin okula yönelik olumsuz tutum geliştirdiklerinde devamsızlık davranışı da gösterdikleri bulgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin okula yönelik tutumlarının öğretmen ve arkadaşlarının tutumlarından etkilendiği; akademik başarılarında sosyo-ekonomik düzeylerinin de önemli bir etkiye sahip olduğu sonucu

elde edilmiştir. Bir başka sonuçsa öğrencilerin motivasyon düzeyleri arttıkça akademik başarılarının da yükseldiği yönündedir. Öğrencilerin öz yeterlilik düzeyleri arttıkça okula yönelik tutumlarında ve akademik başarılarında olumlu yönde gelişme olduğu tespit edilmiştir.

Erdinç (2006), öğretmen nitelikleri ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın değişkenleri; cinsiyet, öğrenim durumu, branş, okuldaki çalışma durumu, kıdem, sendikaya üyelik durumu, görevleri ile ilgili belge ve sertifikaya sahip olma durumları, görevleriyle ilgili katıldıkları seminer, kurs ve konferans durumları, bilgisayar kullanımı bilgi düzeyleri, bildikleri yabancı dil, yabancı dil seviyeleri ve yabancı dili görevlerinde kullanma oranları olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini 11 adet MLO ile 11 adet ilköğretim okulu ve liselerden seçilen 525 öğretmen oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Toplam Kalite Yönetimi Tutum Anketi" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; MLO'da çalışan öğretmenlerin okula yönelik tutumlarında herhangi bir değişken açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Diğer okullardaki öğretmenlerin okula yönelik tutumlarında ise; cinsiyet açısından erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla okula yönelik tutumlarında anlamlı ve olumlu yönde bir fark tespit edilmiş; branş açısından da Fen-Matematik branşındaki öğretmenlerin okula yönelik tutumlarının diğer branşlara göre okula yönelik tutumlarında anlamlı ve olumlu yönde bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Avcı (2012) ise eğitim kurumlarında öğrenci düzeyinde görülen yabancılaşmanın nedenleri ve bu nedenleri ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek için bireysel ve kurumsal olarak yapılabilecekler üzerinde durmuştur. Bu çalışmada Avcı literatür taraması üzerinden sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmanın sonuçlarından biri sınıf yapısının okula yönelik tutumu etkilediği yönündedir. Bir başka sonuç ise; öğretmen tutumlarının öğrenciyi etkilemesi sonucu, onun toplumsal çevresinden koparak içine kapanması, kendisini çaresiz hissetmesi, yalnızlaşması veya uyumsuz davranışlar içine girmesine neden olabildiği yönündedir. Ayrıca öğretmen veli iletişimin olumlu yönde olmasının öğrencinin okula yönelik olumlu tutum geliştirmesini sağladığını da belirtmektedir.

Uyan (2012), 6. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada özengen müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin akademik başarı ve okula yönelik tutumları arasında nasıl bir ilişki olduğunu araştırmıştır. Bu araştırmanın örneklemini Ankara İli içerisinde bulunan 4 farklı ilçeden 8 farklı ilköğretim okulunda okuyan toplam 613, 6. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Bu araştırmanın değişkenleri; cinsiyet, anne ve baba öğrenim durumu, aile gelir düzeyi, öğrencilerin akademik başarı durumları ve okula yönelik tutumlarından oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda; özengen müzik eğitimi alıp almama durumunun, annenin ve babanın eğitim durumu ve ailenin gelir durumuna göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Ebeveynlerin eğitim durumu yükseldikçe çocukların özengen müzik eğitimi alma oranlarının da arttığı ve aynı

zamanda ebeveyn gelir durumu arttıkça yine çocukların bu eğitimi alma oranlarının arttığı belirlenmiştir. Özengen müzik eğitimi alan öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ve okula yönelik tutumları, eğitim aldıkları müzik dalına, eğitim aldıkları süreye ve haftalık ders saatine göre de farklılık göstermiştir. Genel olarak bakıldığında ise özengen müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin akademik başarıları ve okula yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre özengen müzik eğitimi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre akademik başarıları daha yüksek ve okula yönelik tutumları ise daha olumlu tespit edilmiştir.

Berberoğlu ve Balcı'nın (1994), "Okula Yönelik Tutum Boyutlarının Belirli Değişkenlere Göre İncelemesi" başlıklı araştırmalarında örneklem olarak seçtikleri ortaokul 1. sınıftan lise 3'e kadar toplam 787 öğrenciye "Okul Anketi"ni uygulamış ve bu anketin LISREL7 programı kullanılarak Motivasyon, Doyum ve Kendine Güven den oluşan üç boyutlu modele uyumu incelenmiştir. 1989 yılında Vorst tarafından geliştirilen "Okul Anketi" cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre kendi alt boyutlarının nasıl değişiklik gösterdikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu ölçekte 3 grup tutum incelenmiştir. Bunlar: motivasyon, doyum ve kendine güvendir. Bu araştırmanın sonuçları şu şekildedir; öğrencilerin anket sonucunda elde ettikleri motivasyon boyutu puanlarının, yüksek sosyoekonomik düzeyde seçilen öğrencilerden düşük sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere doğru düşmekte olduğu tespit edilmiştir. Fakat yüksek sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin doyum boyutunda aldıkları puanların azaldığını, düşük sosyoekonomik düzeyde yer alan kız öğrencilerin ise tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kendine güven boyutunda ise motivasyon boyutunun tersi yönde bir sonucu elde edildiği saptanmıştır. Yüksek sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerin kendine güven boyutunda tutumlarının, düşük sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin tutumuna oranla daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Sözbilir, Akıllı ve Ozan (2010) tarafından yapılan başka bir araştırmada, "Yusufeli'de Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları"dır. Bu araştırmada, Yusufeli ilçesinde öğrenim gören öğrencilerin okula karşı geliştirmiş oldukları tutumları farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu değişkenler, sınıf düzeyi, cinsiyet, öğrenim görme şekli (yatılı, taşınmalı vs)'dir. Örneklem olarak değişik okul türlerinden her sınıf düzeyinde olmak üzere 1145 öğrenci seçilmiştir. Ölçme aracı olarak Çoşkun (2004) tarafından geliştirilen "Okula İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; kız öğrencilerin okula karşı tutumlarının erkek öğrencilere oranla daha olumlu olduğunu; ilköğretimde öğrenim gören öğrencilerin, ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilere göre, taşınmalı olarak okula giden öğrencilerin diğer öğrencilere göre okula karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir.

Kaplan, Öztürk ve Ertör'ün (2013) yaptıkları "Aile Ziyaretlerinin Öğrencilerin Okuluna ve Ailesine Yönelik Tutumuna Etkisi" konulu araştırmalarında öğretmenlerin, öğrencilerin



evlerine yaptığı aile ziyaretlerinin öğrencilerin aileleri, öğretmenleri ve okul idaresine yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini amaçsal örnekleme yöntemi ile seçilen sosyoekonomik düzeyi orta gelir durumuna sahip aile çocuklarının bulunduğu bir ilköğretim okuldan (6-8. Sınıf öğrencileri) 72 öğrenci oluşturmuştur. Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak gerçek deneysel desenlerden ön test- son test kontrol gruplu seçkisiz desen kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak; Malecki, Demaray ve Elliot (2004) tarafından hazırlanan ve Cırık (2010) tarafından Türkçe'ye çevrilerek geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılmış olan "Çocuk ve Ergenler için Sosyal Destek Ölçeği" anketinin "Aile", "Öğretmenleri", "Okuldaki diğer insanlar" bölümleri kullanılmıştır. Sonuç olarak, uygulanan son test sonuçlarına göre aileye yönelik tutumda, öğretmenlere yönelik tutumda ve okuldaki diğer kişilere yönelik tutumda deney grubunun kontrol grubundan daha olumlu tutuma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda öğrencinin evinde öğretmenlerini ve okul idarecisini görmesiyle onları kendine daha yakın hissetmeye başlamaları, kendileriyle daha fazla ilgilenmeye başladıklarını düşünmeleri ve onlara olan güveninin arttığını düşünmeleri bu öğrencilerin ailelerine, öğretmenlerine ve okulundaki diğer insanlara karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Adıgüzel ve Karadaş (2013) tarafından yapılan "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okula İlişkin Tutumlarının Devamsızlık ve Okul Başarıları Arasındaki İlişki" konulu çalışmada, orta öğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki düzeyini ve okula ilişkin tutumlarının kişisel özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu çalışmanın örneklemini Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesindeki 10 resmi ortaöğretim okuluna kayıtlı 10. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu öğrencilerin 201'i erkek, 156'sı kız olmak üzere toplam 357 öğrencidir. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Adıgüzel (2012) tarafından geliştirilen ve 21 maddeden oluşan "okula ilişkin tutum ölçeği" kullanılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, kız öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının erkek öğrencilere göre, anlamlı düzeyde daha olumlu bulunmuştur. Devamsızlığı az olan öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının devamsızlığı fazla olanlara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin okula ilişkin tutumları, not ve okul başarı durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir.

#### **2.4. Lise Çağındaki Gençlerin Mesleki Gelişim Süreci ve Bu Süreci Etkileyen Faktörler**

Mesleki ve teknik eğitimin amacı lise çağındaki gençlerin; bilim ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak, iş hayatındaki belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve ihtiyaç duyulan davranışları kazanmasını sağlamak, öğrencilerin yeteneklerini geliştirdiği bir eğitim süreci oluşturmak olarak değerlendirilmektedir. Milli Eğitim Temel Kanununun 3. maddesine göre

mesleki ve teknik eğitim gençlerin; ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek onlara gerekli bilgi, beceri, davranışlarla birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle gençleri hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktadır (METARGEM, 1997b).

Meslek seçimi süreci, bireyin gerçek işini seçmeden çok önce başlamaktadır. Meslek seçimi, sadece var olan işler arasında en uygununa karar vermekten çok daha karmaşık olabilmektedir. Bireyin geçmişi ve temelleri, rol modelleri, deneyimleri, ilgileri ve kişiliği meslek seçimini etkileyen en önemli etkenlerdir (Onur, 2004).

Bireylerin meslek seçimi belirli aşamalarda gerçekleşmektedir. Bu aşamalar okul öncesi dönemden başlayarak yetişkinlik dönemine kadar uzanmaktadır (Özgan, 2006). Her gelişim dönemi, daha önceki gelişim aşamalarından ve bireyin bu dönemlerden geçerken etkileşimde bulunduğu çevresel faktörler tarafından belirlenmektedir (Yeşilyaprak, Güngör ve Kurç, 1996). Isaacson, Super, Ginzberg ve Holland gibi bilim insanları tarafından yapılan çalışmalarda genellikle geçici karar verme aşaması olan 14-18 yaş aralığı meslek lisesi öğrencileri tarafından 9. sınıfta yani 14-15 yaş aralığında kalıcı meslek seçmeye dönüşmektedir. Bu öğrenciler üniversite sınavıyla farklı bir mesleğe yönelmek istediklerinde ise, ağırlıklı olarak meslek dersi görmeleri nedeniyle, diğer liselerdeki akranlarından daha fazla çalışmalarına sebep olmaktadır.

Bu araştırmanın kapsamına giren lise çağı gençlerin mesleki gelişimleri bazı bilim insanları tarafından şu şekilde değerlendirilmektedir:

Isaacson (1986) mesleki gelişimi 5 aşamada incelemekte ve ergenlik dönemine denk gelen 15-18 yaş aralığını "Karar Verme" olarak adlandırmaktadır. Bu dönemde birey artık kendisi ve meslekler hakkında oluşturduğu algılara dayanarak, bilgileri değerlendirerek eleştirmeye, birbirine uydurmaya ve geleceğine ilişkin idealler oluşturmaya başlamaktadır. Bu ideal ve düşünceler başlangıçta geçici olabilmektedir. Ancak giderek daha açık ve temel bir plan yapmaya başlayan genç mesleki kararını oluşturmaktadır. Yani Isaacson gencin bu dönemin başında kendisine ve mesleklere karşı farkındalık oluşturduğunu, dönemin sonuna doğruysa meslek tercihi yaptığını ifade etmektedir.

Super'e göre 14-18 yaşları arasındaki bireyler mesleki gelişim sürecinin "Araştırma Evresi"nin "Deneme Basamağı"nda yer almaktadırlar. Gencin kendisine ve çevresine karşı duyarlılık kazandığı bu dönemde kendi özelliklerini, başkalarının mesleki rollerini ve iş dünyasını keşfetmektedir. Başkalarıyla ilişkiler, etkinlikler, yaşantılar ve ev, okul, yarı zamanlı işlerde alınan roller mesleki benlik kavramı için veri kaynakları oluşturmaktadır (aktaran Bacanlı, 1996). Yani bu dönem, kendini tanıma, meslekleri araştırma, meslek gruplarındaki bireyleri inceleme ve bazı denemelerin gerçekleştirildiği bir süreçtir.

Ginzberg ve arkadaşları 15-16 yaş aralığını "Değer Basamağı", 17-18 yaş aralığını ise "Geçiş Basamağı" olarak adlandırmaktadır. Değer basamağı, gencin toplum içinde görev alma

düşüncesinin meslek seçiminde etkili olmaya başladığı bir dönem olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde genç artık yeteneklerinin ve ilgi alanlarının yanında farklı doyum noktaları aramaya başlamaktadır. Bu doyum arayışı onu, toplum içinde görev alabileceği, kendisine statü sağlayacak meslekleri tercih etmeye yönlendirmektedir (aktaran Güven, 2008). Kısaca her mesleğin farklı yaşam biçimleri sağladığını fark eden genç, kendi amaç ve değer ölçütlerine göre, kendine uygun olan mesleği seçmeye yönelmektedir. 17-18 yaş kapsayan Geçiş Basamağı ise bireyin, ilgi, kapasite ve değer gibi kendine özgü etmenlerin yerine çalışma koşulları, mesleğe hazırlanma süreci, para gibi çalışma hayatındaki gerçeklere odaklanmaktadır. Yani genç bu dönemde, somut, gerçekçi seçimler yapması gerektiğinin farkına varmaktadır. Bu nedenle de yetenek ve becerilerini deneyebileceği iş çevreleri aramakta ve herhangi bir iş alanında çalışarak gerçeklere daha yakın olma şansını yakalamaktadır. Bu dönem meslek liselerindeki gençlerin 12. sınıftaki staj dönemine denk gelmektedir. Staj yapan gençler iş deneyimleri edinirken 9. sınıfta yaptıkları bölüm tercihlerine yönelik olumlu ya da olumsuz tutumları pekişmektedir.

Holland ise mesleki gelişimde kişilik yapısına dikkat çekmektedir. Holland, her insanın kişilik yapısının farklı olduğunu, ilgi, istek, amaç, tutum ve yeteneklerindeki bu farklılıklar ölçüsünde meslek ya da iş seçimleri yaptıklarını belirtmektedir. Bu doğrultuda altı temel kişilik tipinden ve meslek eğilimden söz etmekte ve her kişiliğin hangi mesleğe eğilimli olduğunu açıklamaktadır. Holland'a göre bir bireyin kişiliği ve yaptığı iş ne derece uyumlu ise iş tatmini de o oranda yükselmektedir. Kişi değerlerini, ilgilerini, yeteneğini, kısacası kişiliğini tanıdığı oranda, seçeceği meslekle veya yapacağı işle ilgili daha gerçekçi ve daha sağlıklı karar verebilmektedir (aktaran Robbins, 1999).

Savickas'a (1990) göre, mesleki olgunluk düzeyleri yüksek olan bireyler, meslek seçiminde daha titiz davranmakta, kendilerinin ve kişilik özelliklerinin farkında olarak gerçekçi değerlendirmeler yapmakta ve böylece mesleklerinde daha başarılı ve mutlu olmaktadır. Lise çağına gelmiş gençlerin kendilerinden beklenen mesleki gelişim görevlerini başarı ile yerine getirememeleri, onların doğru ve akılcı kararlar verememelerinden kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle düşük mesleki olgunluğa sahip bireylerin mesleki kararsızlık yaşama ihtimalleri de artmaktadır. Böylesi bir durumda, gençlerin seçenekler arasında bocaladığı, sık sık kararlarını değiştirdiği ve bir türlü mesleki tercihlerini kesinleştiremediği görülmektedir (aktaran Kuzgun, 2000).

Meslek seçiminde, mesleki olgunluk gibi mesleki kararsızlık da son zamanlarda bilim insanlarının üzerinde durdukları konulardan biri olmuştur. Bireylerin mesleki kararsızlık yaşamaları düşük mesleki olgunluk düzeyleri ile ilişkili olmakla birlikte, kararsızlığın farklı nedenleri de mevcuttur. Örneğin, bireyler ilgi ve yeteneklerini fark etmediği için bir kararsızlık yaşayabilir ya da bireyler birçok alanda üstün bir potansiyele sahip olduklarında birden fazla

alanda kendilerini gerçekleştirme olanağı bulur ve karar vermekte zorluk çekebilirler (Kuzgun, 2000). Bazı çalışmalarda mesleki kararsızlığın bir kişilik özelliği olduğu ifade edilmiştir (Newman, Gray ve Fugua, 1999). Örneğin, mesleki kararı net olmayan bireylerin yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları saptanmıştır (Larson, Heppner, Ham ve Dugan, 1988). Diğer çalışmalarda mesleki kararsızlığın bireylerin problem çözme becerisi (Larson ve Heppner, 1985), sürekli kaygı durumu (Santos, 2001), depresif duygu durumu (Smith, 2002) ve mesleki kararlar alma yeterliliği (Taylor ve Popma, 1990) ile ilişkili olduğu da bulgulanmıştır.

Vurucu (2010)'nun meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörleri araştırdığı çalışmasında öğrencilerin büyük bir çoğunluğu meslek lisesini ve eğitim aldığı meslek/dalı kendi isteğiyle tercih ettiğini belirtmiştir. Aynı çalışma sonucunda meslek seçimine etki eden faktörleri şu şekilde sıralamışlardır; kendi tercihleri, ailelerinin etkisi, öğretmenlerin etkisi, arkadaşlarının etkisi ve diğer çevre etkileridir. Yine aynı çalışmada ve bazı diğer çalışmalarda öğrencilerin mesleklerine yönelik gelecek beklentilerinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kendi mesleklerinde yükseköğrenime devam etmek istediklerini belirtmişlerdir (Özcan, 2010; Temur, 2005; Vurucu,2010).

Akdaş (2013) tarafından yapılan araştırmanın meslek seçimi ve aile desteği ile ilgili olan sonucuna göre öğrencilerin mesleğini seçerken ailenin etkili olup olmaması ile algılanan aile desteği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğunu belirtmiştir. Meslek seçimi yaparken ailesi etkili olan öğrencilerin algılanan aile desteği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu da aynı çalışmada dile getirilmiştir.

Köküsoy (2008)'un endüstri meslek liselerinde yaptığı çalışmada mesleklerini isteyerek seçip seçmeme ile algılanan aile desteği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ve mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin algılanan aile desteği puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Buyruk (2009)'un çalışma sonucuna göre anne babanın birlikteliği değişkeni ile öğrencinin gelecek beklentisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirtmiştir. Ancak Buyruk yine aynı çalışmanın değişim tablosunda anne babası birlikte olan öğrencilerin iş beklentisi, alanı ile ilgili iş yeri açmakken anne babası boşanmış olan öğrencilerin iş beklentisi, alanı ile ilgili iş yapan büyük bir iş yerinde çalışmak olduğunu ifade etmiştir. Bu guruptaki öğrencilerin yükseköğrenim beklentisi ise anne babası birlikte olan öğrencilerin çoğunun alanlarıyla ilgili bir fakülteye gitmek olduğunu, anne babası boşanmış olanların ise meslek yüksekokullarından birine gitmek olduğu da belirtmiştir.

Temur (2005) öğrenci görüşlerine göre, meslek liselerindeki en büyük problem olarak üniversiteye girişte ayrıma tabi tutulduklarını düşünmeleri olduğunu söylemektedir. Üniversiteye girişte meslek lisesi öğrencilerine haksızlık yapıldığı görüşünün de yaygın olduğunu eklemektedir. Yaptığı çalışmaya katılan öğrencilerin ikinci büyük problem olarak meslek

liselerinde kültür derslerinin az olmasından şikâyetçi olduklarını da belirtmektedir. Öğrencilerin büyük bir bölümünün (%85) üniversiteye devam etmek istediklerini de eklemektedir. Alanı dışında yükseköğrenim yapmak isteyen meslek lisesi öğrencilerinin, alanı dışında yükseköğrenim yapmak istemesinin ardında çeşitli düzeylerde, sosyal mevki ve itibar kazandıracak bir meslek edinme isteği (%81,4), iş bulma şansını artırma düşüncesi (%79,7) ve daha yüksek gelir getiren bir meslek edinme isteğinin etkili olduğu da ifade etmektedir. Alanı dışında yükseköğrenim yapma isteğinde etki düzeyi en çok olan (%40,7) kendine uygun olmadığını düşündüğü şimdiki mesleğini değiştirmek isteği olarak görüldüğü de belirtilmiştir. Genel olarak meslek lisesi öğrencilerinin, iş bulma konusunda ve kendi alanında iş bulabileceği konusunda ümitli oldukları da bu çalışmanın sonuçlarında yer almaktadır.

Güven (2008) tarafından yapılan lise 9. sınıf öğrencilerinin meslek alanlarına yönlendirilmede mesleki rehberliğin yeterlilik düzeyi ve yönlendirilme memnuniyeti konulu çalışmada eğitim süreci içerisinde bir kısım öğrencilerin; genellikle ilgi, istek ve yeteneklerinin hangi meslek alanına daha yatkın olduğunu bilmeden, meslekleri tanımadan, arkadaş grubunun veya ailesinin etkisinde kalarak meslek seçtiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin mevcut sistem içerisinde popülerlik kazanmış belli alanlara yönelme aruzu taşıdığı, işlerin özellikleri, çalışma koşulları ve istihdam imkânları konusunu önemli birer ölçüt olarak değerlendiremediklerini ifade etmiştir. Mesleki rehberlik faaliyetleri içerisinde yapılması gereken yönlendirme etkinliklerin uygulama safhasında; öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerinin belirlenerek yönlendirilmesi gerekirken bu konuda yeterli çalışmaların yapılmadığı veya yapılmadığını söylemektedir. Ayrıca meslek alanlarını daha yakından tanıtılması amacıyla gezi gözlem çalışmalarının pek gerçekleştirilmediği, mesleklerin uzmanlarınca bilgilendirme amaçlı konferans veya seminer çalışmalarının gerçekleştirilmesi için imkân verilmediğini de eklemektedir. Öğrencilerin seçmek istedikleri meslek alanlarının yükseköğretim programları ile bu programların kariyer imkânları hakkında yeterli seviyede bilgiye sahip olmadıkları, sadece meslek alanlarından sınavsız geçiş hakkı verilmesi ile ilgili duyuları olduklarını da ifade etmiştir.

1993 yılında Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme(METGE) projesi çerçevesinde 70 ildeki kız meslek lisesi mezunlarının çalışma durumları incelenmiştir. Araştırma 1989-1992 yılları arasında tüm mezunları kapsamıştır. Araştırma sonuçlarına göre mezunların %37,9'u bir işe girip çalıştıklarını, %62,1'i ise işsiz olduklarını ya da çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir. Yine araştırma sonuçlarına göre çalışanların %41,9'u okulda eğitim gördüğü alanda çalışmakta ve %58,1'i yan ve diğer alanlarda çalıştıklarını ifade etmişlerdir (CORD,1994).

Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi (METARGEM) tarafından Ankara ilinde yapılan bir çalışmada, 1991-1992 öğretim yılında mesleki eğitim kurumlarından

mezun olanlardan istihdam imkânı bulanların %48'inin aldıkları eğitim ile ilişkisi olmayan işlerde çalıştıkları tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalarda ve bu araştırmada meslek lisesi öğrencilerinin bölüm tercihinde en fazla kişisel ve ailevi nedenlerden etkilendikleri görülmektedir (Kars, 2012; Özcan, 2010; Temur, 2005; Tokalı, 2007; Vurucu, 2010). Bu araştırmaya ve diğer araştırmalara katılan öğrencilerin aile sosyoekonomik statüleri incelendiğinde düşük gelirli aile çocukları oldukları gözlemlenmektedir (Emirgil, 2008; Kayaalp, 2002; Özcan, 2010; Özdemir, 2012; Sağdıç, 2005; Tek, 2006; Temur, 2005; Vurucu, 2010). Bu durum öğrencilerde istihdam sorunu olmayan diğer bir ifadeyle kolay iş bulunan ve popüler olan bölümlerin tercihini ön plana çıkarmaktadır (Güven, 2009; Kars, 2012; Temur, 2005; Tokalı, 2007; Vurucu, 2010). Öğrenciler aile desteğiyle bölümlerine ve bölümlerine yönelik gelecek beklentilerine daha olumlu bakmaktadırlar (Akdaş, 2013; Buyruk, 2009; Köküsoy, 2008). Öğrencilerin büyük bir kısmı gelecekte bölümlerine yönelik üniversite eğitimi almayı düşünmektedirler (Özcan, 2010; Temur, 2005; Vurucu, 2010). Yapılan literatür taramasının bu sonuçları ile tez araştırmasının sonuçları örtüşmektedir.

Yapılan bütün bu araştırmalar mesleki yönlendirmenin önemini ön plana çıkarmaktadır. Günümüzde gelişmiş toplumlarda binlerce insanın işinde başarılı olamadığı, yüz binlerce insanın iş aradığı, seçim yapabilecek iş ve meslek sayısının da otuz binin üstünde olduğu düşünülürse, meslek seçiminin ne kadar güç bir iş olduğu, doğal olarak mesleğe yöneltme hizmetine duyulan ihtiyacında ne kadar büyük olduğu anlaşılmaktadır (Razon, 1983).

Bu doğrultuda gencin ilgi, yetenek ve kişilik gibi özelliklerinin farkına varması, meslekleri yeterli derecede incelemesi ve bilgi edinmesi iyi bir mesleki rehberliğe işaret etmektedir. Çünkü bireylerin mesleki doyuma ulaşması kendi kişilik özelliklerine uygun, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek alanı seçmesiyle mümkün olacaktır. Bunun için özellikle meslek seçimi aşamasında olan 9. sınıf öğrencilerine meslek bölümlerinin birçok yönü ile yeterli derecede tanıtılması ve eğitim kurumlarının öğrencilerin bilinçli bir meslek alanı seçimi için gerekli imkânları sağlamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda tanıtım yönlendirme etkinliği ile görevli öğretmenler, okul rehberlik servisi, sınıf rehber öğretmeni tarafından meslek alanlarına yönlendirme aşamasında birtakım faaliyetlerin yapılması gerekmektedir. Okullardaki mevcut meslek bölümlerinin çalışma alanı ve iş imkânlarının tanıtımının yanı sıra öğrenci özelliklerinin de dikkate alınması gerekmektedir.

Doğru bir mesleki rehberlik alan öğrencinin tercih ettiği bölüme, eğitim gördüğü okula ve geleceğine yönelik tutumunun olumlu yönde olması yüksek ihtimaldir. Aksi düşünülürse, yanlış yönlendirme sonucunda pişmanlık ve hayal kırıklığı barındıran bölüm tercihlerinin öğrencide, başta okula yönelik olmak üzere, eğitim hayatı ve geleceğine yönelik olumsuz tutum geliştirmesine ve mutsuz bireyler yetişmesine neden olabilmektedir.



Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları, başarılı bir kalkınmanın gerektirdiği nitelikli ara insan gücünü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak mesleki ve teknik eğitim sistemi, gelişme ve değişmelere paralel olarak çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır (Şahin, 2008). Bugün ortaöğretim seviyesinde gençlere, meslek kazandırma çabaları ihtiyaca cevap verememektedir. Bu görüşü doğrulayan en önemli bulgular METARGEM tarafından yapılan meslek lisesi mezunlarını izleme verileri arasında yer almaktadır. Halbuki yine işletmelere dönük yapılan araştırmalarda, işverenlerin karşılaştıkları sorunların en başında nitelikli ara elaman ihtiyacı görülmektedir (Balta,1999).

Mesleki ve teknik eğitimde, insan gücü ihtiyaçlarının belirlenememesi, sanayi ile işbirliğinin sağlanamaması, atölye ve ders araç - gereçlerinin yetersizliği, finansman yetersizliği ve programların gelişen iş hayatının isteklerine cevap verememesi gibi nedenlerden dolayı istihdam sorunu yaşanmaktadır. Oysa mesleki teknik eğitimin en önemli görevi istihdam dünyasına iş gücü yetiştirmektir. Görev yapacak iş gücünde aranan nitelikler ise farklılık göstermektedir. Çünkü bilgi çağı, mal ve hizmet üreten iş gücünde aranan beceri düzeyini ve sorumluluğunu artırmış bulunmaktadır. Geleceğin nitelikli işgücünü yetiştirmeyi amaçlayan mesleki ve teknik eğitimde geniş tabanlı, mesleki yeterliliklere dayalı, yenilenen ya da değişen mesleklere yönelik biçimde, öğrencilerin sürekli eğitimi için temel oluşturması gerekmektedir (Şahin, 2008).

Okul, işletme arasındaki bu uyumsuzluğun en ağır zayıyatını öğrenciler oluşturmaktadır. Öyle ki, meslek lisesi öğrencilerinin büyük bir kısmı okumakta olduğu okuldan ve seçtiği meslek dalından hiç memnun değildir. Bu durum öğrencileri büyük bir umutsuzluğa sevk etmektedir (Temur, 2005).

Meslek, çeşitli kuruluşlarda benzer pozisyonlardaki kişilerin, insanlara yararlı mal ve hizmet üretmek, karşılığında para kazanmak için yaptıkları, belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları ve rolleri toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünüdür (Kuzgun, 2000; Telman, 2002; Ülkü,1976). Birey, yaşamını, aile, okul, iş, gibi değişik sosyal sistemlerde devam ettirmektedir. Yapılan araştırmalar insan yaşamının, ortalama %70'inin işyerinde geçtiğini göstermektedir. Bu oranın büyüklüğü, kişinin meslek yaşamının ne denli önemli olduğunu göstermektedir (Telman, 1991). Ayrıca, meslek yaşamı, bireyin dünya görüşünü, değer yargılarını ve ideallerini girdiği mesleki çevre içinde değişikliğe uğratabilmekte, yeniden biçimlendirebilmektedir (Kuzgun,1995). İnsanın isteyerek seçtiği meslek, onun benliğinin bir parçası olmaktadır. Bireyin, kendi kişiliği ile ters düşen bir meslek seçmesi onun, hem meslek hem de özel yaşantısında ki başarı ve mutluluğunu engelleyebilmektedir. Bireyin kişilik özellikleri doğrultusunda üstlendiği mesleki rol iş tatminine götürmekte ve iş verimini de buna bağlı olarak yükseltmektedir (Öztaş, 1988).Tüm bunlar meslek seçiminin önemini ortaya koymaktadır.

Meslek seçimi, bir kimsenin kendisine açık olan meslek seçenekleri arasından kendi ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda tercih yapması ve bu tercih sonunda çeşitli eğitimler alarak, yaşamının büyük bir kısmını bu mesleki faaliyetleri gerçekleştirerek sürdüreceğine karar vermesidir (Aytaç, Bayram, 2003; Kuzgun, 1995).

Meslek seçimi için tercih yapma işlemi ve bu meslekte intibak sağlama bir hayli zaman almaktadır. Bu işte bir seri faaliyetler ve çeşitli kararlar rol oynamaktadır. Yapılan bir araştırmada, bireyin bir meslek seçmesinin bir anda verilen bir karar olmadığı, mesleki gelişim süreci içinde biçimlenip ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (Bilge, 2007). Bu süreç içinde çeşitli aşamalarda, bireye yapılması gereken yardım hizmetlerinde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Anaokulundan başlayarak üniversiteye dek öğrenciyle birebir ilişkide bulunan öğretmenin, rehberlik uzmanı ve veli ile işbirliği yaparak çocuğa/gençe mesleki gelişim sürecini en iyi şekilde yaşaması için yapabileceği önemli yardımlar yer almaktadır. Ancak öncelikle bu sürecin anlaşılması gerekmektedir. Bireyi, sonuçta bir mesleği seçmeye götürecek mesleki gelişme oldukça karmaşık bir süreçtir. Bu süreci etkileyen etmenlerin başında bireyin ailesi, ilişki kurduğu kişiler, okul öncesi ve okul içi eğitimi, bireyin ihtiyaçları, ilgileri, değerler sistemi, benlik kavramı, genel ve özel yetenekleri, diğer kişilik özellikleri, yaşadığı çevrenin özellikleri, toplumdaki mevcut iş alanları, istihdam koşulları, piyasadaki arz- talep durumu vb. etmenler gelir (Yeşilyaprak ve diğerleri, 1996). Bunlara bireyin yaşamında karşılaştığı rastlantıları, aldığı eğitimi, özel hazırlık faaliyetlerinin etkilerini, yaşını, cinsiyetini, sosyoekonomik düzeyini, din, dil ve ırk gibi kültürel özelliklerini de eklemek gerekmektedir (Bozgeyikli, 2004; Bozkurt, 1993; Friesen, 1986; Rojewski ve Hill, 1998; Topalan, 1982; Yeşilyaprak ve diğerleri, 1996; Wallace-Broschious, Serafica ve Osipow, 1994).

Ebeveynler ergenlerin mesleki ve eğitsel planlarını etkileyen en önemli kişiler olarak görülmektedir. Onların yalnızca aile ilişkilerinde sergiledikleri demokratik, otoriter ve kabul edici gibi tutumları değil, mesleki gelişimini destekleyici tutum ve davranışları da çocuklarının mesleki gelişim süreçlerini ve mesleki karar verme davranışlarını etkileyebilmektedir. Anne babalar meslek seçim süreci, meslek seçiminde yetenek, ilgi değerler gibi faktörler ve meslekleri tanıma konularında bilgi düzeyleri arttıkça daha olumlu tutumlar sergilemektedirler. Anne baba ve öğretmenlerin yüksek başarı taleplerini karşılayabilmede güçlük çeken öğrencilerin benliklerinin olumsuz geliştiği, bu durumun başarı düzeylerini daha da düşürdüğü de ifade edilmektedir (Can, 1992).

Sewell, Haller, Strauss ve Turner (1969), ailelerin sosyo ekonomik yapısının çocuğun mesleğini en fazla eğitim sürecinde etkileyebildiğini ifade etmektedirler. Eğer sosyoekonomik taban; ebeveynin işi yani geliri, meslek ve eğitim seviyesi olarak tanımlanırsa, bu taban yükseldikçe okula gitme süresinin de arttığını, ayrıca bu tabanın çocukların okuldaki başarısı ile de önemli bir ilişki arz ettiğini de eklemektedirler. Düşük sosyoekonomik statüye sahip ailelerin

çocuklarının okuldaki dikkatleri ve okumaya olan motivasyonlarının da düşük olduğunu belirtmektedirler. Aynı zamanda ailenin sosyoekonomik durumu yükseldikçe daha prestijli ve ödüllü mesleki pozisyonlara olan eğilimlerinin de arttığını belirtmişlerdir (aktaran Ulusoy, 1996).

Bireyin meslek seçimini etkileyen özellikler arasında ailenin sosyoekonomik düzeyi önemli bir belirleyici olarak görülmektedir. Alt, orta ve üst ekonomik seviyeye mensup olarak ayrılabilen aileler, buldukları ekonomik duruma göre ileriye yönelik farklı beklentilere sahip olabilmektedirler. Gecekondu aileleriyle ilgili yapılan bir araştırmada 181 çocuktan ancak 4'ünün üniversite eğitimi alması bunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde eğitimden ziyade çocuğun meslek seçiminde babanın mesleği ve sosyal sınıfı belirleyici rol oynayabilmektedir (Doğan, 1986). Yapılan araştırmalarda meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin büyük bir bölümünün gelir ve eğitim düzeyi düşük olan ailelerin çocukları oldukları da belirtilmektedir (Emirgil, 2008; Kayaalp, 2002; Özcan, 2010; Özdemir, 2012; Sağdıç, 2005; Tek, 2006; Temur,2005; Vurucu, 2010).

Kırsal kesimde veya büyük şehirlerin varoşlarında yaşayan, ekonomik sıkıntı içerisinde olan bu aileler genellikle harcamalarının büyük çoğunluğunu gıda, giyim vb. zaruri ihtiyaçlara ayırmalarından dolayı çocuklarının eğitimi için pay ayıramamakta, bir an önce çocuğun çalışarak aileye katkıda bulunmasını beklemektedirler. Özellikle kırsal kesimlerde eğitim yolu ile mesleki hareketlilik elde edenlerin sayısının yok denilecek kadar az olduğu söylenmektedir. Kırsal kesim dışında küçük kasaba ve şehirlerde ise ekonomik imkanları olanların, çocuklarını kısa yoldan meslek elde edebilecekleri okullara gönderdikleri, ekonomik imkanları kısıtlı olanların ise çocuklarını kısa yoldan hayata atılmaları ve meslek kazanmaları için çıraklık yoluyla çeşitli zanaat sahibi olabilecekleri işlere gönderdikleri belirtilmektedir (Ay, 2002). Orta sosyo-ekonomik seviyedeki ailelerin çocuklarının ise daha yüksek itibarlı mesleklere yöneldikleri ifade edilmektedir (Kulaksızoğlu, 1999). Ayrıca ana-babanın özellikle annenin eğitim düzeyi ile üst düzey mesleklere yöneliş arasında da bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Kuzgun, 2003). Yapılan bir başka araştırmada da öğrenim çağındaki çocuğun anne-baba mesleği ile okuldaki başarısı arasında önemli bir ilişkinin olduğu ifade edilmektedir. Anne-babanın mesleği vasıfsız, el işine dayanan ve düşük kazanç getiren bir faaliyet olduğu takdirde çocuğun entelektüel bakımdan aile çevresinden faydalı etkiler alma imkanı azaldığı belirtilmektedir. Bir de okul masrafları aile tarafından ödenememekte, yetişkin çocuğun kazancından vazgeçilmemekte, evin kalabalığı evde çalışmayı da engellemekte, kötü beslenme de zihinsel gelişmelerini yavaşlatmakta olduğu söylenmektedir (Kurtkan Bilgiseven,1992).

Ülkemizde genellikle ailelerin, çocuklarını kendilerinden daha iyi yetiştirme tutumu içinde oldukları görülmektedir. Buna bağlı olarak, sosyal statü bakımından alt gruplarda olan meslek sahibi babaların, çocuklarını, daha üst grupta ki mesleklere doğru şartlandırmakta

olduklarını da görmek mümkündür (Kaya, 1988). Bunun yanı sıra geçmişte olduğu gibi ailede yetişen bireyin mesleki gelişimini ailede devam ettirmesi, aile işini sürdürmesi, günümüzde mesleki alanların artmasının bireylerin kendi kararlarını kendilerinin vermek istemesi sonucu azalmışsa da, ailenin genç üzerinde belirleyiciliği, ebeveynlerin mesleğinin saygın bir meslek olması ölçüsünde, gençler bildikleri meslekleri tercih etmeye daha yakın kabul edilmektedir. Aynı zamanda ebeveynin sadece meslek seçiminde değil, işteki yeterlilik, başarı ve doyum konusunda da çocuğa rol model oluşturduğu da bilinmektedir. Ayrıca ergenlerin bilmedikleri mesleklerden çok bildikleri meslek olan anne ya da babasının mesleğini seçme konusunda; baba ile olan yakınlık ve baba mesleğinin saygın bir meslek olmasının da önemli bir ölçüt olduğu kabul edilmektedir. Anne babanın dışında aile içerisinde kardeşlerin de meslek tercihinde etkili olduğu savunulmaktadır. Kardeşler ve cinsiyetlerinin ergenlerin meslek tercihinin etkileyen önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Erkek kardeşi olan erkek çocuklar erkeksi meslek ilgilerine, kız kardeşi olan kız çocukları ise kadınsı meslek ilgisine sahip olduğu da belirtilmektedir (Temel ve Aksoy, 2001).

## 2.5. Cinsiyet ve Mesleki Eğitim

Toplumsal cinsiyet, toplumun gelenek ve görenekleri, yaşadığı coğrafi bölge, yönetim şekli, bireye verilen değer gibi birçok etken tarafından belirlenmekte ve bireyleri yaşamlarının her döneminde farklı şekillerde etkileyebildiği görülmektedir (Gündüz ve diğerleri,2015). Bu etkiler; fırsatları kullanmada, kaynakların ayrılmasında ve kullanımında, hizmetlere erişimde kendini gösterebilmektedir (Kaya, 2013). Bu süreç sonunda oluşan ayrımcılık eğitim alma, sağlık ve hukuk süreçlerinden yararlanma, iş ve meslek seçimi gibi farklı alanlarda kendini gösterebilmektedir.

Kadın ve erkeklerin meslek seçiminde yetenek, ilgi, başarı ve potansiyelleri gibi faktörlerin dikkate alınarak yapılması öngörülmektedir. Fakat dünya da olduğu gibi ülkemizde de meslek seçiminde toplumsal cinsiyet rollerine göre bireylerin mesleklere yönlendirildiği görülmektedir (Gündüz ve diğerleri,2015). Büyüme ve sosyalleşme sürecinde kız çocuklarına daha çok sosyal beceriler ve konuşma becerileri ile fiziksel olarak çekici olma, ev sorumluluğu gibi özellikler öğretilirken, erkek çocuklarına teknik beceri, otoriterlik, fiziksel güce verilen önem öğretilmekte, bu durum, cinsiyetle cinsiyete özgü olduğu düşünülen mesleklere uygun nitelikler, beğeniler ve beklentilere güçlü bir eğilim oluşturulabilmektedir (Ersöz,1997). Bu durumun en belirgin yaşandığı yerlerin gençlere erken yaşlarda meslek seçimini sunan meslek liseleri olduğu söylenebilir.

Tüzün (2015), Eğitim Reformu Girişimi (ERG) ve Çelikel Eğitim Vakfı'nın gerçekleştirdiği *Meslek Liselerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Ümraniye ve Şişli Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri*

*Örneği* başlıklı rapor sonucuna göre, eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği için sadece okullaşma oranının artırılmasının yeterli olmadığını belirtmektedir. Bu konuda eğitimin kadınların bireysel olarak güçlenmelerine ve kadının toplumsal konumunun iyileşmesine katkıda bulunması gerektiğini de dile getirmektedir. Ülkemizde eğitimde cinsiyetçi tutumlara ve içeriklere yaygın biçimde rastlandığını ve mesleki ve teknik eğitimde geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin dönüştürülmesinden ziyade pekiştirildiğini belirtmektedir. Araştırma bulgularının da toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın, meslek liselerinin önemli bir sorunu olduğunu ortaya koyduğunu da eklemektedir. Bu raporun dikkat çeken bulgularından bir tanesi de eğitim aldıkları alanda staj yapan ya da çalışan genç kadınların, çalışma alanlarının "kadın rolleri", "kadın meslekleri" ile sınırlandığı ya da genç kadınlara pozitif ayrımcılık yapıldığı düşünülerek kadınların gelişimini engelleyen yaklaşımların söz konusu olduğunun belirtilmesidir (<http://www.egitimreformugirisimi.org>). Yani pozitif cinsiyet ayrımcılığı adı altında meslek liselerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği yeniden üretilebilmektedir.

Nitekim, bu araştırmanın da örneklemini oluşturan kökeni kız meslek olan, meslek liselerinde yer alan bölümler incelendiğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üreten meslekler olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü kız çocuklarını çocuk bakımına, yiyecek içecek hizmetleri bölümü yemek yapmaya, hasta ve yaşlı bakım hizmetleri bölümü de yine geleneksel kadına atfedilen rollerden olan bakım ve hizmet görevlerini içermektedir. El sanatları ve giyim üretim teknolojisi bölümleri de kız çocuklarını ev işlerine yönlendiren meslekler olarak görülebilmektedir. Bu meslekler ve bunlara benzer meslek liselerinde yer alan diğer bölümler kız çocuklarının ev işlerine ve bakım hizmetlerine uygun oldukları düşüncesini oluşturmaktadır. Oysa MEB tarafından yapılan bir çalışmada meslek seçiminde kadınlara, kadın ve annelik rollerini anımsatmayacak mesleklerin önerilmesi gerektiği belirtilmektedir (<http://metefankara.meb.gov.tr>). Toplumsal cinsiyet rollerinin ailede öğrenilmeye başlandığı ve eğitim kurumlarında da pekiştiği göz önünde bulundurulursa, cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelenin yine bu ortamlardaki algıların ve sunulan fırsatların değişmesi ile mümkün olabileceği söylenebilir. Bu konuda meslek liselerinde yer alan bölümlerin yeniden düzenlenmesi ve kalıplaşmış cinsiyet rollerini çağrıştıracak mesleklerin diğer cinsiyetlere de önerilmesi ve benimsetilmesi yapılabilecek çalışmalar arasında yer alabilir.

### 3. YÖNTEM

#### 3.1. Araştırma Modeli

Meslek liselerinde okuyan kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının tercih ettikleri bölüm, okudukları sınıf düzeyi, aile sosyoekonomik statüleri, aile yapısı, okula devam devamsızlık durumları, TEOG sınav puanları, bölümlerini tercih sırası, bölümlerini tercih nedenleri ve gelecek beklentileri değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, öncelikle var olan durumu belirleyip daha sonra bu durumlar arasında fark olup olmadığı ve varsa bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik olduğundan ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. İlişkisel tarama modeli, karşılaştırma ve ilişki sorularından oluşan çalışmalar için uygun görülmektedir (Glinier, Morgan ve Leech, 2015).

Tarama modeli, deneysel olmayan araştırmalarda zaman içerisinde gerçekleşen değişikliklerin araştırıldığı çalışmalarda kullanılmaktadır. Ayrıca belirlenen bir zamanda ortaya çıkan belirli bir durumun iç yüzünün aydınlatılması için de bu model tercih edilmektedir. Bu tür araştırmalarda bireylere ölçek uygulanabilmekte veya tutumları, faaliyetleri, düşünceleri ve inanışları hakkında kendileri ile görüşme yapılabilmektedir. Tarama araştırmasının temel prensibi, insanların ne düşündüğü öğrenilmek isteniyorsa bunun kendilerine sorulması gerektiği düşüncesidir (Christensen, Johnson ve Turner, 2015).

#### 3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma evrenini 2016-2017 eğitim - öğretim yılında Mersin ili merkez ilçelerindeki kökeni kız meslek lisesi olan meslek liselerinde öğrenim görmekte olan kız öğrenciler oluşturmaktadır. Mersin ili merkez ilçeleri Akdeniz, Yenişehir, Toroslar ve Mezitli'dir. Akdeniz ilçesinde iki ve diğer ilçelerde birer tane olmak üzere toplam beş adet kız meslek lisesi kökenli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi yer almaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün 01/05/2014 tarihli ve 1736074 sayılı yazısı (2014/8 No'lu Genelge) doğrultusunda bu okulların isimleri "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" olarak değiştirilmiştir. Bu çalışmada mevcut programlarının eski programlarıyla aynı olması nedeniyle okulların isim değişikliği dikkate alınmamıştır. Bu okullarda toplam 4653 öğrenci öğrenim görmektedir (Tüm okulların resmi web sitelerinden alınmıştır).

**Tablo 3.1.** Örneklem Kapsamına Giren Okulların İsim Değişiklikleri ve Öğrenci Sayıları

İLÇELER	Okulun Eski Adı	Okulun Yeni Adı	Toplam Öğrenci
Akdeniz	Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	1300
Akdeniz	Sabiha Çiftçi Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Sabiha Çiftçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	907
Yenişehir	Şevket Pozcu Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	691
Mezitli	Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	925
Toroslar	Kız Teknik ve Meslek Lisesi	Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	830

Bu çalışmada 9. sınıf öğrencilerinin henüz alanları belli olmadığı ve bu nedenle alanlarını tanımadıklarından görüşme kapsamı dışında tutulmuşlardır. Ayrıca erkek öğrenciler de çalışmanın kapsam dışına alınmışlardır. Aynı zamanda verilerin toplandığı gün okulda olmayan öğrenciler ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak istemeyen öğrenciler de kapsam dışında tutulmuşlardır. Örneklem belirlenirken; evrenin büyüklüğü, evreni oluşturan okullardaki öğrenci oranları, kullanılacak ölçme araçlarının özellikleri, değişken sayısı ve verilerin analizi dikkate alınmıştır.

**Tablo 3.2.** Evrenden Örneklem Kapsamına Giren Öğrenci Sayısı Tespiti

Okul Adı	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Sınıf Öğrenci	Kapsam Dışı Toplam Öğrenci	Toplam Öğrenci	Evren Sayısı	Örneklem Sayısı
Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	1295	5	354	359	1300	941	493
Sabiha Çiftçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	907	-	232	232	907	675	169
Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	691	-	134	134	691	557	101
Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	818	107	214	321	901	580	197
Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	830	-	220	220	830	610	257
<b>Toplam</b>	<b>4541</b>	<b>122</b>	<b>1154</b>	<b>1263</b>	<b>4653</b>	<b>3363</b>	<b>1217</b>

Bu çalışmada tabakalı ve küme örnekleme kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme, evrenin birtakım bölümlere, boyutlara, düzeylere veya parçalara ayrılmasını ifade etmektedir. Bu çalışmada seçilen ilçeler ve okullarda tercih edilen bölümler bu bağlamda örneklemenin kapsamına girmektedir. Küme örnekleme ise, katılımcı olma potansiyeline sahip kişi veya

birimlerin bir araya gelerek oluşturdukları grupları ifade etmektedir. Bu çalışmadaysa okullar ve bölümler örnekleme birimi olarak kullanılmıştır. Küme örnekleme yapabilmek için öncelikle örnekleme birimlerine ait bir liste gerekmektedir. Daha sonra bu desenin ilk aşamasında, basit seçilmesi ve daha sonra bu okul içerisinde bir veya birkaç sınıfın seçilmesi bu örnekleme ifade etmektedir. İsteğe göre seçilen okuldaki tüm öğrenciler de örnekleme dâhil edilebilmektedir (Glinier, Morgan ve Leech, 2015).

Sonuç olarak bu çalışmada evreni oluşturan 5 okulda öğrenim gören toplam 4653 öğrencinin 9. sınıf ve erkek olanlar hariç 10, 11 ve 12. sınıfta okuyan toplam 3363 kız öğrenci arasından küme örnekleme yöntemiyle seçilen 1217 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Çalışmanın kendi özel durumuna göre, örneklem büyüklüğünü hesaplarken gerekli formüllerden yararlanma şansının olduğunu (Yazıcıoğlu ve Erdoğan,2004) ve standart evren/örneklem büyüklüğü tespit çalışmalarını da dikkate alarak, bu çalışmanın örneklem kapsamı belirlenmiştir. Örnekleme sayısı belirlenirken ilk olarak okulların evren içerisinde örnekleme dahil olma oranları tespit edilmiş, daha sonra bu orana göre her okuldan seçilecek örneklem sayısı belirlenmiştir. Bu işlem sonucunda elde edilen sayılar tahmini olmuş, uygulama esnasında değişiklik göstermiştir. Bu duruma en büyük etken olarak beklenenden çok daha fazla öğrencinin gönüllü olarak çalışmaya katılmak istemesi gösterilebilir.

Aşağıdaki tabloda bu çalışmanın evrenini oluşturan ilçeler ve bu ilçelerde yer alan çalışmanın amacına uygun okullar, bu okullarda örneklem kapsamına giren bölümler ve küme örnekleme yöntemiyle bu bölümlerden seçilen toplam öğrenci sayısı yer almaktadır.

**Tablo 3.3.** Örneklemin İlçe, Okul ve Bölüm Düzeyinde Dağılımı

İlçe	Okulun Adı	Okulda Bulunan Bölümler	Seçilen Örneklem Sayısı
Akdeniz	Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Çocuk Gelişimi; Gıda Teknikleri; Büro Yönetimi; Yiyecek ve İçecek Hizmetleri; Giyim Üretim Teknolojisi El Sanatları; Sanat Tasarım; Güzellik ve Saç Bakımı; Grafik ve Fotoğrafçılık	493
Akdeniz	Sabiha Çiftçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi; Hasta ve Yaşlı Bakım Hizmetleri; Grafik ve Fotoğrafçılık	169
Yenişehir	Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Çocuk Gelişimi Güzellik ve Saç Bakımı	101
Mezitli	Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Çocuk Gelişimi; Gıda Teknikleri; Tarım Teknolojileri/ Bahçecilik; Hasta ve Yaşlı Bakımı	197
Toroslar	Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Çocuk Gelişimi; Hasta ve Yaşlı Bakımı Yiyecek ve İçecek Hizmetleri; Konaklama ve Seyahat Hizmetleri; Grafik ve Fotoğrafçılık	257



### 3.3. Veri Toplama Aracı

Meslek liselerinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının araştırıldığı bu çalışmada öğrencilerin, tercih ettikleri bölüm, öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri, aile sosyoekonomik durumları, aile yapıları, okula devam devamsızlık durumları, TEOG sınav puanları, okudukları bölümü tercih sıraları, bölümlerini tercih nedenleri ve bölümlerine yönelik gelecek beklentileri ile ilgili özelliklerini belirlemek amacıyla bir “kişisel bilgi formu” (EK 1) ve Alıcı (2013) tarafından geliştirilen, “Okula Yönelik Tutum Ölçeği” (EK 2) uygulanmıştır.

“Okula Yönelik Tutum Ölçeği” ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirmiştir. Ölçeğin, geliştirilme süreci 9.-12. sınıflarda okuyan 495 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizleri sonucunda tek faktörlü üç bileşenli bir yapıya sahip bir ölçeğe ulaşan Alıcı, bu ölçekte 20 madde yer aldığını bu maddelerin 12 tanesinin “olumlu”, 8 tanesinin ise “olumsuz” ifadeden oluştuğunu belirtmektedir. Bileşenler ise sırasıyla Kişisel Gelişimin Engeli Olarak Okul, Kişisel Gelişimin Destekleyicisi Olarak Okul ve Özlenen Bir Varlık Olarak Okul şeklinde belirtilmektedir. Alıcı (2013) ölçeğin bütününe ve alt bileşenlerine ilişkin Cronbach Alfa güvenilirliğinin sırasıyla 0,91; 0,87; 0,81 ve 0,79 olarak bulunduğunu belirtmektedir.

### 3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri 2016-2017 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Mersin ili merkez ilçelerinden (Akdeniz, Mezitli, Toroslar ve Yenişehir) toplanmıştır. Bu çalışmada “Okula Yönelik Tutum Ölçeği” ile birlikte, bu çalışmanın değişkenlerini içeren, bir “kişisel bilgi formu” uygulanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında araştırmanın örnekleme dâhil olan ve veri toplamak için gerekli yasal izinleri alınan tüm ortaöğretim kurumlarına ulaşılmıştır. İzinli, raporlu olan veya araştırmaya katılmak istemeyen öğrenciler haricinde örnekleme dâhil olan tüm ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek veri toplama aracı uygulanmıştır.

### 3.5. Verilerin Analizi

Ölçme araçlarıyla toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS paket programı aracılığı ile araştırma soruları çerçevesinde analizleri yapılmıştır. Bu süreçte veriler, Tek Yönlü ANOVA analizi, t-testi ve korelasyon testi kullanılarak analiz edilmiştir. Meslek lisesinde

öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının; halen öğrenim gördükleri okul, tercih ettikleri bölüm, okudukları sınıf düzeyi, anne öğrenim durumu, anne meslek durumu, baba öğrenim durumu, baba meslek durumu, anne/baba birlikteliği durumu, kardeş sayısı durumu, birlikte yaşadığı kişiler durumu, okula devam/devamsızlık durumu, bölümünü tercih sırası, bölümünü tercih nedeni ve bölümüne yönelik gelecek beklentisine göre değişip değişmediğini incelemek amacı ile Tek Yönlü ANOVA analizi yapılmıştır. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının anne öz/üveylik durumu, baba öz/üveylik durumu, anne iş durumu ve baba iş durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise t-testi kullanılarak incelenmiştir. Son olarak, öğrencilerin okula yönelik tutumları ile TEOG sınav puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı korelasyon analizi ile test edilmiştir.

Analizlerde öncelikle verilerin gerekli analizler için sayıtları karşılayıp karşılamadığı incelenmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için Q-Q Plot Normallik Testi uygulanmıştır. Fidel ve diğerleri (2012), örneklemin büyük olduğu durumlarda ( $N > 200$ ) grafiklerin incelenmesini ve bazı betimsel analiz sonuçlarının yorumlanmasını önermekle birlikte, grafikler arasında en sık kullanılanın ise Q-Q plot grafikleri olduğunu belirtmektedirler (Aktaran, Doğan ve Uluman, 2016). ANOVA kullanılan analizlerde, öncelikle varyansların homojen olup olmadığı incelenmiştir. Daha sonra, bağımsız değişkenlerin (halen öğrenim gördükleri okul, tercih ettikleri bölüm, halen öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, anne öğrenim durumu, anne meslek durumu, baba öğrenim durumu, baba meslek durumu, anne/baba birlikteliği durumu, kardeş sayısı durumu, birlikte yaşadığı kişiler durumu, okula devam/devamsızlık durumu, bölümünü tercih sırası, bölümünü tercih nedeni ve bölümüne yönelik gelecek beklentisi) bağımlı değişken (meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları) üzerinde etkisinin olup olmadığı ANOVA tablosu incelenerek test edilmiştir. Hangi gruplar arasında farklılık olduğu ise Post Hoc testleri yapılarak incelenmiştir. Anne öz/üveylik durumu, baba öz/üveylik durumu, anne iş durumu ve baba iş durumu T-Testi ile analiz edilmiş, anlamlı bir farklılık olup olmadığı göz önünde bulundurularak sonuçlar incelenmiştir. Araştırmada anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

#### 4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma soruları kapsamında yapılan analizlerin bulguları yer almaktadır. Yapılan analizlerin bulguları ise meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının halen öğrenim gördükleri okula göre, tercih ettikleri bölüm, okudukları sınıf düzeyi, aile sosyoekonomik statüleri, aile yapıları, okula devam/devamsızlık durumları, bölüm tercih sırası, bölüm tercih nedenleri, bölümlerine yönelik gelecek beklentileri ve açısından farklılık gösterip göstermediği ve bu öğrencilerin okula yönelik tutumları ile TEOG sınav puanları arasındaki ilişki başlıkları izlenerek aşağıda sunulmuştur.

##### 4.1. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları halen öğrenim gördükleri okula göre farklılık göstermekte midir?,

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları için varyansların homojenliği sağladığı Levene testi ( $p=.82$ ) sonucunda görülmüş ve yürütülen tek yönlü ANOVA sonucunda meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında halen eğitim gördükleri okul değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur ( $F_{(4-1216)}= 3,056; p<.05$ ).

**Tablo 4.1.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Halen Öğrenim Gördükleri Okula göre Okula Yönelik Tutumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Okula Yönelik Tutum	Çamlıbel MTAL	493	59,34	7,57	Gruplar Arası	708,15	4	177,03	3,056	,016*
	Şevket Pozcu MTAL	101	59,32	8,25						
	Fatma Aliye MTAL	197	57,57	7,72						
	Hafsa Sultan MTAL	257	58,11	7,61						
	Sabiha Çiftçi MTAL	169	59,62	7,15						
	Toplam	1217	58,83	7,63	Grup İçi	70219,63	1212	57,93		
					Toplam	70927,78	1216			

Farkın kaynağını tespit etmek için Tukey HSD testi yapılmıştır. Buna göre Çamlıbel MTAL ( $\bar{X} = 59,34$ ) öğrenim gören öğrencilerle Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde ( $\bar{X} = 57,57$ ) öğrenim gören öğrencilerin okula yönelik tutum puanları arasında fark bulunmuştur. Başka bir ifadeyle Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören

öğrencilerin okula yönelik tutumlarının, Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin okula yönelik tutumlarından daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin diğer tüm okullarda öğrenim gören öğrencilerden daha düşük okula yönelik tutumuna sahip oldukları da belirlenmiştir.

#### 4.2. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları tercih ettikleri bölüme göre farklılık göstermekte midir?,

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları için bölüm değişkenine göre varyansların homojenliği sağladığı Levene testi ( $p=.13$ ) sonucunda görülmüş ve yürütülen tek yönlü ANOVA sonucunda meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur ( $F_{(11-1216)}=3,163; p<.05$ ).

**Tablo 4.2.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Tercih Ettikleri Bölüme göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P				
Okula Yönelik Tutum	Çocuk Gelişimi	293	58,62	7,01	Gruplar Arası	1990,61	11	180,96	3,163	,000*				
	Gıda Teknikleri	102	58,20	7,15										
	Büro Yönetimi	52	61,26	6,51										
	Yiyecek İçecek Hizmetleri	99	59,36	7,92										
	Giyim Üretim Teknolojisi	32	60,25	7,31										
	El Sanatları	42	57,11	9,70										
	Hasta ve Yaşlı Bakım	172	59,44	7,17							Grup İçi	68937,17	1205	57,20
	Tarım Teknolojileri	66	57,43	7,94							Toplam	70927,78	1216	
	Konaklama ve Seyahat Hizmetleri	61	58,11	8,13										
	Sanat Tasarım	55	57,52	5,13										
	Güzellik ve Saç Tasarımı	109	61,48	8,29										
	Grafik ve Fotoğrafçılık	134	57,26	8,59										
	Toplam	1217	58,83	7,63										

Farkın kaynağını tespit etmek için Tukey HSD testi yapılmıştır. Farkın kaynağı ise Güzellik ve Saç Bakımı ( $\bar{X} = 61,48$ ), Çocuk Gelişimi ( $\bar{X} = 58,62$ ), Tarım Teknolojileri ( $\bar{X} = 57,43$ ) ve Grafik bölümünde ( $\bar{X} = 57,26$ ) öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle Güzellik ve Saç Bakım bölümünde öğrenim gören öğrencilerin okula yönelik tutumlarının diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin okula yönelik tutumlarından daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

#### 4.3. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları okudukları sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?,

**Tablo 4.3.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okudukları Sınıf Düzeyine göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Okula Yönelik Tutum	10. sınıf	470	59,07	7,47	Gruplar Arası	147,08	2	73,54	1,26	,284
	11. sınıf	418	59,01	7,13	Grup İçi	70780,70	1214	58,30		
	12. sınıf	329	58,26	8,44	Toplam	70927,78	1216			
	Toplam	1217	58,83	7,63						

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmadığı yürütülen tek yönlü ANOVA sonucunda görülmüştür ( $F(2-1216) = 1,26; p > .05$ ).

#### 4.4. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları aile sosyoekonomik statülerine göre farklılık göstermekte midir?,

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının aile sosyoekonomik statülerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenirken, öğrencilerin anne öğrenim durumu, anne iş durumu, anne meslek durumu, baba öğrenim durumu, baba iş durumu ve baba meslek durumu değişkenlerine başvurulmuştur. Aşağıdaki bulgular da bu sırada sunulmuştur.

**Tablo 4.4.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne Öğrenim Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Okula Yönelik Tutum	Okur/Yazar Değil	220	58,49	7,22	Gruplar Arası	358,27	5	71,65	1,23	,293
	Okur/Yazar	258	58,18	7,72						
	İlkokul	359	58,92	8,15						
	Ortaokul	221	59,78	7,54						
	Lise	140	58,98	6,74						
	Lisans Üzeri	19	57,78	7,96						
Toplam		1217	58,83	7,63	Grup İçi	70569,51	1211	58,27		
					Toplam	70927,78	1216			

Tek yönlü ANOVA sonucunda meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır ( $F_{(5-1216)} = 1,23$ ;  $p > .05$ ).

**Tablo 4.4.1.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne İş Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	İş Durumu	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Okula Yönelik Tutum	Çalışıyor	287	58,44	7,81	,040	,842
	Çalışmıyor	930	58,95	7,58		

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne iş durumuna ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ( $t = .040$ ;  $p > .05$ ).

**Tablo 4.4.2.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne Meslek Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Okula Yönelik Tutum	Memur/Yardımcı Hizmetler	8	58,12	5,79	Gruplar Arası	158,84	6	26,47	,453	,843
	İşçi	63	58,53	7,95						
	Çiftçi	18	56,77	10,15						
	Kendi Hesabına Zanaatkar	39	59,28	7,5						
					Grup İçi	70568,94	1210	58,48		
					Toplam	70927,78	1216			

**Tablo 4.4.2. (devamı)**

Evden Yapılan İşler	63	58,55	8,25
Yevmiyeli Geçici İşçi	101	58,18	7,45
Evhanımı	925	58,97	7,56
Toplam	1217	58,83	7,63

Yürütülen tek yönlü ANOVA sonucuna göre meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne meslek durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır ( $F_{(6-1216)} = .453$ ;  $p > .05$ ).

**Tablo 4.4.3. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Baba Öğrenim Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları**

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Okula Yönelik Tutum	Okur/Yazar Değil	84	58,14	7,09	Gruplar Arası	678,509	5	135,70	2,33	,040*
	Okur/Yazar	171	57,98	7,24						
	İlkokul	379	58,25	8,46						
	Ortaokul	285	59,92	7,25						
	Lise	217	59,18	7,68						
	Lisans ve Üzeri	81	59,32	5,48						
Toplam	1217	58,83	7,63	Grup İçi	70249,27	1211	58,00			
					Toplam	70927,78	1216			

Yürütülen tek yönlü ANOVA sonucunda meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilmiş ( $F_{(7-1216)} = 2,33$ ;  $p > .05$ ) fakat varyansların homojen olmadığı (Levene testi için  $p = .00$ ) koşullar için yapılan Post Hoc testleri sonucunda gruplar arasında fark bulunamamıştır.

**TABLO 4.4.4. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Baba İş Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları**

Değişkenler	İş Durumu	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Okula Yönelik Tutum	Çalışıyor	928	58,75	7,5	1,01	,314
	Çalışmıyor	289	59,11	8,0		

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında baba iş durumuna ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ( $t=1,01$ ;  $p>.05$ ).

**Tablo 4.4.5.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Baba Meslek Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Okula Yönelik Tutum	Memur/Yardımcı Hizmetler	81	60,71	5,55	Gruplar Arası Grup İçi Toplam	491,792 70435,99 70927,78	7 1209 1216	70,25 58,26	1,20	,296
	Emekli	92	58,94	6,73						
	İşçi	287	58,48	7,89						
	Çiftçi	103	59,13	8,22						
	Kendi Hesabına Zanaatkar	232	58,28	8,58						
	Yevmiyeli Geçici İşçi	280	58,85	7,18						
	Mesleği Yok	131	59,29	7,11						
	Mahkum	11	56,45	10,69						
	Toplam	1217	58,83	7,63						

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında baba meslek durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır ( $F_{(7-1216)}= 1,20$ ;  $p>.05$ ).

#### 4.5. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları aile yapısına göre farklılık göstermekte midir?,

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının aile yapısına göre farklılık gösterip göstermediği incelenirken öğrencilerin, anne/baba birlikteliği durumu, anne öz/üveylik durumu, baba öz/üveylik durumu, kardeş sayısı durumu ve birlikte yaşadığı kişiler durumu değişkenlerine başvurulmuş aşağıda yer verilen bulgular bu başlıklar altında sunulmuştur.



**Tablo 4.5.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne/Baba Birlikteliği Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Okula Yönelik Tutum	Anne/Baba Birlikte	988	58,73	7,64	Gruplar Arası Grup İçi Toplam	205,84 70721,94 70927,78	3 1213 1216	68,61 58,30	1,17	,317
	Anne/Baba Ayrı	184	58,97	8,04						
	Anne Ölü	13	62,46	3,50						
	Baba Ölü	32	59,65	5,78						
	Toplam	1217	58,83	7,63						

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları arasında anne/baba birlikteliği durumu değişkenine göre fark bulunmaktadır ( $F_{(3-1216)} = 1,17; p > .05$ ). Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları için anne/baba birlikteliği değişkenine göre varyansların homojenliği sağlamadığı Levene testi ( $p = .02$ ) sonucunda görüldüğünden Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi yapılmış ve bu testin sonuçlarına göre farkın kaynağını ise anne/baba birlikte olanlar, anne ölü olanlar ve anne/baba ayrı olanlar oluşturmaktadır.

**Tablo 4.5.1.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Anne Öz/Üveylik Durumuna Göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	İş Durumu	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Okula Yönelik Tutum	Öz	1176	58,91	7,5	1,67	,196
	Üvey	41	56,53	8,9		

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne öz ya da üveylik durumuna ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ( $t = 1,67; p > .05$ ).

**Tablo 4.5.2.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Baba Öz/Üveylik Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	İş Durumu	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Okula Yönelik Tutum	Öz	1187	58,88	7,6	,060	,807
	Üvey	30	57,00	8,5		

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında baba öz ya da üveylik durumuna ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ( $t = .060; p > .05$ ).

**Tablo 4.5.3.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Kardeş Sayısına göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı									
					KT	df	KO	F	P					
Okula Yönelik Tutum	1 Kardeş	54	56,88	6,64	Gruplar Arası	1038,68	8	129,83	2,24	„022*				
	2 Kardeş	295	58,65	7,50										
	3 Kardeş	267	59,07	7,78										
	4 Kardeş	265	59,59	7,15										
	5 Kardeş	157	57,50	8,95							Grup İçi	69889,09	1208	57,85
	6 Kardeş	99	58,95	7,67										
	7 Kardeş	36	60,75	6,49										
	8 Kardeş	23	61,56	3,91										
	9 Kardeş	21	56,95	7,99							Toplam	70927,78	1216	
	Toplam	1217	58,83	7,63										

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında kardeş sayısı durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır ( $F(8-1216)= 2,24$ ;  $p<.05$ ). Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları için kardeş sayısı durumu değişkenine göre varyansların homojenliği sağlamadığı Levene testi ( $p=.00$ ) sonucunda görülmüştür. Bu nedenle Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi sonuçlarına başvurulmuş ve farkın kaynağını sekiz kardeş olan, beş kardeş olan ve tek çocuk olan öğrencilerin oluşturduğu görülmüştür.

**Tablo 4.5.4.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Birlikte Yaşadığı Kişiler Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı								
					KT	df	KO	F	P				
Okula Yönelik Tutum	Çekirdek Aile	969	58,66	7,66	Gruplar Arası	482,70	2	241,35	4,15	„016*			
	Geniş Aile	23	63,17	6,59							Grup İçi	70445,07	1214
	Diğer	225	59,14	7,48									
	Toplam	1217	58,83	7,63									

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları için varyansların homojenliği sağladığı Levene testi ( $p=.61$ ) sonucunda görülmüş ve yürütülen tek yönlü ANOVA sonucunda meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında birlikte yaşadığı kişiler değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur ( $F(2-1216)= 4,15$ ;  $p<.05$ ). Farkın kaynağını tespit etmek için Tukey HSD testi yapılmıştır. Farkın kaynağını

ise geniş aile çocukları ( $\bar{X} = 63,17$ ), diğer aile çocukları ( $\bar{X} = 59,14$ ) ile çekirdek aile çocukları ( $\bar{X} = 58,66$ ) oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle geniş aile çocuklarının okula yönelik tutumları, çekirdek aile çocuklarının ve diğer ailelerden gelen çocukların okula yönelik tutumlarından daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

#### 4.6. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları okula devam/devamsızlık durumlarına göre farklılık göstermekte midir?,

**Tablo 4.6.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Devam/Devamsızlık Durumuna göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P				
Okula Yönelik Tutum	0-5 gün	507	59,07	7,95	Gruplar Arası	348,69	5	69,74	1,19	,309				
	5,5-9,5 gün	465	59,10	6,48										
	10-15,5 gün	94	57,59	9,05										
	16-19,5 gün	66	58,42	8,04							Grup İçi	70579,08	1211	58,28
	20-25,5 gün	43	57,34	10,81							Toplam	70927,78	1216	
	26 ve daha fazla	42	57,92	1,15										
Toplam	1217	58,83	7,63											

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında okula devam-devamsızlık durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır ( $F_{(5-1216)} = 1,19$ ;  $p > .05$ ).

#### 4.7. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları bölümlerini tercih sırası durumuna göre farklılık göstermekte midir?

**Tablo 4.7.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Bölümünü Tercih Sırasına göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P				
Okula Yönelik Tutum	Birinci Sıra	736	59,41	6,89	Gruplar Arası	1618,79	3	539,60	9,44	,000*				
	İkinci Sıra	204	59,63	7,39										
	Üçüncü Sıra	112	56,77	8,74							Grup İçi	69308,98	1213	57,13
	Tercih Dışı/Mecbur en	165	56,67	9,48							Toplam	70927,78	1216	
	Toplam	1217	58,83	7,63										

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında bölümünü tercih sırası değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır ( $F_{(3-1216)} = 9,44$ ;  $p < .05$ ). Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları için bölümlerini tercih sırası durumu değişkenine göre varyansların homojenliği sağlamadığı Levene testi ( $p = .00$ ) sonucunda görülmüştür. Bu nedenle yürütülen Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi sonucunda ise meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında bölümlerini tercih sırası durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Farkın kaynağını bölümünü birinci, ikinci, üçüncü ve tercih dışı-mecburen tercih edenler oluşturmaktadır.

#### 4.8. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları bölümlerini tercih nedenleri durumuna göre farklılık göstermekte midir?,

**Tablo 4.8.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Bölümlerini Tercih Nedenlerine göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P				
Okula Yönelik Tutum	Kişisel Nedenler	740	59,70	7,01	Gruplar Arası	2663,69	5	532,74	9,45	„000*				
	Ailevi Nedenler	65	60,38	6,55										
	Arkadaş/Öğretmen gibi Çevre Nedenleri	51	58,70	8,25										
	Bölümün Popüler Olması	53	58,56	6,61							Grup İçi	68264,08	1211	56,37
	Bölümün İş olanakları	132	57,60	8,06							Toplam	70927,78	1216	
	Tercih Dışı/Mecburen	176	55,68	9,23										
	Toplam	1217	58,83	7,63										

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında bölümlerini tercih nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır ( $F_{(5-1216)} = 9,45$ ;  $p < .05$ ). Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları için bölümlerini tercih nedenleri değişkenine göre varyansların homojenliği sağlamadığı Levene testi ( $p = .00$ ) sonucunda görülmüştür. Bu nedenle Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi sonuçlarına başvurulmuş ve farkın kaynağını bölümünü kişisel, ailevi ve tercih dışı-mecburen tercih edenlerin oluşturduğu belirlenmiştir.

#### 4.9. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları bölümlerine yönelik gelecek beklentileri durumuna göre farklılık göstermekte midir?,

**Tablo 4.9.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Bölümlerine Yönelik Gelecek Beklentisine göre Okula Yönelik Tutumları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Okula Yönelik Tutum	Hemen İş Hayatına Atılmak	234	58,40	8,75	Gruplar Arası Grup İçi Toplam	1612,66 69315,12 70927,78	6 1210 1216	268,77 57,28	4,69	,000*
	Kendi Bölümünde İş Hayatına Atılmak	105	59,31	6,59						
	Kendi Bölümünde Üniversiteye Devam Etmek	360	59,35	6,21						
	Başka Bölümde Üniversiteye Devam Etmek	333	58,24	8,00						
	Şuan Fikrim Yok	130	57,76	7,41						
	Evlilik Planlarım Var	40	64,25	9,20						
	İş ve Eğitim Beklentim Yok	15	57,93	9,96						
	Toplam	1217	58,83	7,63						

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında bölümlerine yönelik gelecek beklentisi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır ( $F_{(6-1216)} = 4,69$ ;  $p < .05$ ). Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları için bölümlerine yönelik gelecek beklentisi durumu değişkenine göre varyansların homojenliği sağlamadığı Levene testi ( $p = .00$ ) sonucunda görülmüştür. Bu nedenle Post Hoc testlerinden Tamhane's T2 testi sonucuna bakılmış ve meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında bölümlerine yönelik gelecek beklentisi durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağını lise sonrası hemen iş hayatına atılmak isteyenler, kendi bölümünde üniversite öğrenimine devam etmek isteyenler, başka bir bölümde üniversite öğrenimine devam etmek isteyenler, şuan fikri olmayanlar ve evlilik planları olanlar oluşturmaktadır.

#### 4.10. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları ile TEOG sınav puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

**Tablo 4.10.** Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile TEOG Sınav Puanları Arasındaki İlişki

	Okula Yönelik Tutum	TEOG Sınav Puanı	Ort.	SS
Okula Yönelik Tutum	1	,026*	58,83	7,63
TEOG Sınav Puanı	,026*	1	274,27	39,95

Tablo 19’da meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının TEOG sınav puanı ile okula yönelik tutum puanları arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon analizi sonucu yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin okula yönelik tutumları ile TEOG sınav puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ( $r=.026$ ,  $p<.05$ ). Fakat bu ilişkinin çok düşük bir değere sahip olduğu da görülmektedir.

## 5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

### 5.1. TARTIŞMA

Bu araştırmada, kız meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında; tercih ettikleri bölüm, okudukları sınıf düzeyi, aile sosyoekonomik statüsü, aile yapısı, okula devam devamsızlık durumları, bölümlerini (mesleklerini) tercih sırası, bölümlerini (mesleklerini) tercih nedeni, bölümlerine (mesleklerine) yönelik gelecek beklentileri açısından anlamlı bir fark olup olmadığı ve TEOG puanları ile okula yönelik tutumları arasında bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin okula yönelik tutumlarının incelendiği araştırmalara literatür taramasında rastlanmamıştır. Bu konudaki kaynak yetersizliği nedeniyle bu çalışmanın bulguları meslek lisesini konu alan ya da okula yönelik tutumu konu alan çalışmaların desteğiyle tartışılmıştır.

#### 5.1.1. Halen Öğrenim Gördükleri Okullara göre Okula Yönelik Tutum

Bu araştırmada ilk olarak kız meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının *okullara göre* nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında halen eğitim gördükleri okul değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle kız meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin halen eğitim gördükleri okula göre okula yönelik tutumları değişkenlik göstermektedir. Farkı Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutum puanları ile Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutum puanları oluşturmaktadır. Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutum puanları Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutum puanlarından yüksektir. Diğer liseler arasında en düşük okula yönelik tutum puanı ortalamasına sahip olan kız öğrencilerin eğitim gördüğü okul ise Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak görülmektedir.

Farkın kaynağını oluşturan her iki okulun özellikleri karşılaştırıldığında okullarda bulunan bölümler, okulların kuruluş yılı, öğrencilerin TEOG puanı, çalışanların kıdemi gibi özellikler açısından aralarında farklılıklar olduğu ve bu özelliklerin öğrencilerin okula yönelik tutumlarına yansıtılabileceği söylenebilir. Örneğin Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Grafik Tasarım, Yiyecek İçecek Hizmetleri, Büro Yönetimi, Sanat Tasarımı, Giyim Üretim Teknolojisi, El Sanatları, Güzellik ve Saç Bakımı Hizmetleri ve Gıda

Teknolojileri bölümleri yer almaktadır. Bu okuldaki bölüm çeşitliliği dikkat çekmektedir. Diğer taraftan Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Grafik Tasarım, Güzellik ve Saç Bakımı gibi bölümler ise meslek liselerinde yer alan diğer bölümlerden gelecek vaat eden bölümlerden olması da bir diğer ayırt edici özellik olarak sayılabilir. Öğrencilerin okullarında popüler bölümlerin yer alması ve bunları tercih edebilmesi okula karşı olumlu tutum geliştirmelerine neden olabilmektedir. Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 2005 yılında Anadolu Süs Bitkileri Meslek Lisesinde ise Hasta ve Yaşlı Hizmetleri, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Gıda Teknolojileri ve Tarım Teknolojileri Bölümleri bulunmaktadır (<http://mezitlifamtal.meb.k12.tr>). Bu lisede öğrencilerin okula yönelik puanlarının yüksek olduğu okula göre sınırlı programlar yer aldığı görülmektedir.

Bu iki okul kuruluş yılları açısından karşılaştırıldığında da aralarında önemli farklılıkların olduğu görülmektedir. Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 1952 yılında eğitim-öğretim vermeye başlayan Mersin'in en eski ve en köklü kız meslek lisesi olma özelliğine sahiptir. Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ise 2005 yılında Anadolu Süs Bitkileri Meslek Lisesi adıyla açılmıştır. 2008 de Mezitli Kız Teknik ve Meslek Lisesi adını almıştır. 2005-2009 yılları arasında bina yetersizliğinden Davultepe Lisesi ile aynı binayı paylaşmış, 2010 yılında kendi binasına taşınmıştır.

Öğrencilerin okula yerleşme puanlarına bakıldığında Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesini 2017'de tercih eden öğrencilerin TEOG puan ortalamasının Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesini tercih eden öğrencilerin puanından yüksek olduğu görülmektedir ([sorubak.com/teogrobot](http://sorubak.com/teogrobot)). Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinin ise son 3 yıl TEOG puan ortalamasının en düşük olduğu öğrenciler tarafından tercih edilmesi akademik başarı ve okula yönelik tutum arasındaki ilişki açısından önemlidir. Öğrencilerin okula yönelik tutumları ve akademik başarı ilişkisine yönelik olarak Pişkin (2005) yaptığı çalışma sonucuna göre, öğrencilerin motivasyon ve özgüven düzeyleri arttıkça akademik başarılarının da arttığını ve dolayısıyla okula yönelik tutumlarının da olumlu yönde geliştiğini tespit etmiştir.

### **5.1.2. Tercih Edilen Bölüm ve Okula Yönelik Tutum**

Araştırmanın cevap aradığı bir diğer soru ise, kız meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında tercih ettikleri bölüm değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığıdır. Yapılan çalışma sonucunda meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında *tercih ettikleri bölüm* değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Farkın kaynağını ise, Güzellik ve Saç Bakım Bölümü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü, Tarım Teknolojileri Bölümü ve Grafik Tasarımı Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin



okula yönelik tutumları oluşturmaktadır. Güzellik ve Saç Bakımı bölümündeki öğrencilerin okula yönelik tutum puanı ortalamalarının, diğer bölümlerde eğitim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamına giren okullarda başlıca, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Hasta ve Yaşlı Bakım Hizmetleri, Büro Yönetimi, Gıda Teknikleri, Yiyecek İçecek Hizmetleri, Giyim Üretim Teknolojisi, El Sanatları, Güzellik ve Saç Bakımı, Tarım Teknolojileri, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Sanat Tasarım ve Grafik ve Fotoğrafçılık bölümleri yer almaktadır. Araştırma kapsamında farkın kaynağını oluşturan Güzellik ve Saç Bakımı Bölümü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü, Tarım Teknolojileri Bölümü ve Grafik ve Fotoğrafçılık Bölümü hakkında şunlar söylenebilir.

MEGEP tarafından yapılan çalışmada ülkemizde son yıllarda, güzellik uzmanlığı mesleğinin toplum içindeki öneminin ve saygınlığının arttığı gözlemlenmiştir. Bu konuda, kozmetik ürünlerdeki çeşitliliğin artması ve modanın da etkisinin olduğu düşünülmektedir. Ayrıca; yeni uygulamalar, uzman görüşleri gibi konulara sürekli yer verildiği için, medyanın olumlu etkisinin olduğu da mümkün görülmektedir. Bu gelişmeler sayesinde, güzellik uzmanlığı mesleğine talep artmış, meslekte geçmişe oranla daha profesyonel bir yapının olduğu değerlendirilmektedir. Alanın hızla ilerlemesi, büyük bir istihdam potansiyeli yaratmış ve nitelikli elemanlara duyulan ihtiyacın arttığı da dile getirilmektedir ([www.megep.gov.tr](http://www.megep.gov.tr); <http://abp.anadolu.edu.tr>). Kuaförlük ve güzellik bakımı alanındaki meslekler, eskiden usta-çırak ilişkisiyle öğrenilirken, günümüzde meslekî eğitim gerekli hâle getirdiği belirtilmektedir. Bu alandaki meslekî eğitimin ise güvenilir eğitim kurumlarında ve konusunda uzman eğitimciler tarafından verilmesinin son derece önemli olduğu da dile getirilmektedir ([www.megep.gov.tr](http://www.megep.gov.tr)).

Yine bu araştırmada farkın kaynağını oluşturan bir diğer bölümlerden Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü, günümüzde mesleki ve teknik eğitim okulları içerisinde en çok tercih edilen bölümlerden biri olma özelliğini göstermektedir (Tekşal, 2017). Mesleki ve teknik eğitim okullarında, erken çocukluk ve özel eğitim kurumlarına yardımcı öğretmen yetiştiren bu bölüm genellikle akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin tercih ettiği bir bölüm olarak görülmektedir. Özellikle kız öğrencilerin tercih ettiği bir bölüm olmasına karşın yakın zamanda çıkarılan yasayla kız meslek liseleri de dahil olmak üzere bütün meslek liseleri "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi" adı altında toplanmış ve karma eğitim benimsenmiş, bu tarihten itibaren erkek öğrenciler de bölümü tercih etmeye başlamıştır (Tekşal, 2017).

Bu araştırmada farkın kaynağını oluşturan bir diğer bölüm ise Tarım Teknolojileri Bölümüdür. Bu bölümün meslek liselerindeki yeri Köy Enstitüleri'ne kadar uzanmaktadır. Fakat günümüz şartlarında teknolojinin gelişmesi ve tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişle birlikte tercih edilirliliğini yitiren bölümler arasında yer almaya başlamıştır. Bu bölüm araştırma

kapsamına giren okullar içinde sadece birinde yer almakla birlikte yapılan literatür taramasında da yeteri kadar kaynakla karşılaşamamıştır.

Yine farkın kaynağını oluşturan bir diğer bölüm ise Grafik ve Fotoğrafçılık Bölümü'dür. 1989 yılında Anadolu Liseleri düzeyinde sanat eğitimi veren okulların açılması ve bu okullarda resim derslerinin içinde grafik eğitiminin verilmesiyle bölümün temelleri atılmıştır. Günümüzde ise meslek liselerindeki resim, grafik, seramik, giyim gibi mesleki bölümlerde ve güzel sanatlar liselerinde temel sanat eğitimi adı altında verilmektedir (Ünalın,2005).

### **5.1.3. Sınıf Düzeyi ve Okula Yönelik Tutum**

Araştırma sonucuna göre, kız meslek lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında *okudukları sınıf düzeyine* göre, anlamlı bir fark bulunmamıştır. 9. sınıflar araştırmanın kapsamı dışında bırakılmış, 10., 11. ve 12. sınıflar araştırmanın kapsamını oluşturmaktadırlar.

Daha önce de belirtildiği gibi yapılan literatür taraması çalışmasında kız meslek lisesi öğrencilerinin okula yönelik tutumunun benzer kavramlarla çalışıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle meslek lisesinde öğrenci davranışlarını içeren çalışmalardan yararlanılmaya çalışılmıştır.

Berberoğlu ve Balcı (1994) tarafından yürütülen ve okul, sınıf düzeyi ve cinsiyet açısından ortaöğretim öğrencilerinin okula yönelik tutumlarının motivasyon, kendine güven, doyum boyutlarında incelendiği çalışmada sınıf düzeyindeki farklılıklar motivasyon ve doyum boyutlarında üst sınıflara gidildikçe puan artışı olarak ortaya çıkmış ancak kendine güven boyutunda bunun tersi bir durum gözlenmiştir. Durmuş (2010) tarafından yapılan Güvercinlik Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin okul kültürü algıları konulu çalışmasında, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre okul kültürü algılarında, 10. sınıf öğrencilerinin okul kültürünü daha olumlu algıladığı belirtilmiştir.

Berberoğlu ve Balcı (1994) ve Durmuş'un (2010) çalışmalarında sınıf düzeyine göre elde edilen farklılıklar bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir.

### **5.1.4. Aile Sosyoekonomik Statüsü ve Okula Yönelik Tutum**

Çalışmanın cevap aradığı bir başka soru ise, kız meslek lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında aile sosyoekonomik statüsü değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığıdır. Bu bağlamda sosyoekonomik statü araştırılırken öğrencilerin; anne/baba öğrenim, anne/baba iş, anne/baba meslek durumları incelenmiştir.

*Anne öğrenim durumu*; okur/yazar değil, okur/yazar, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, lisans ve üzeri mezun olarak sınıflandırılmıştır. Araştırma sonucuna göre ise, kız meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani meslek lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları annelerinin eğitim düzeyine göre değişiklik göstermemektedir. Araştırmanın dikkat çeken bir diğer sonucu ise, meslek lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin annelerinin en fazla ilkokul mezunu olmalarıdır. Bu durumu okur/yazar olanlar ve okur/yazar olmayanlar takip etmektedir. Anne eğitim düzeyleri açısından örneklemdaki öğrenci özelliklerinin benzer olduğu söylenebilir.

Yine araştırma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında *baba öğrenim durumu* değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Baba eğitim düzeyleri de anne öğrenim durumuyla aynı kategorilerden oluşmaktadır. Araştırmanın bir diğer dikkat çeken sonucuysa 1217 babanın 379'unun ilkokul, 285'inin ortaokul mezunu olmasıdır. Ayrıca baba öğrenim durumları anne öğrenim durumundan daha yüksek seviyededir.

Meslek liselerine yönelik yapılan araştırmalarda anne/baba öğrenim durumunun değişken olarak incelendiği çalışmalardan bazılarında şu şekilde sonuçlar elde edilmiştir. Vurucu (2010)'nun meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörleri araştırdığı çalışmasında, meslek lisesinde eğitim gören öğrencilerin annelerinin öğrenim durumunun onların meslek seçimi yeterliliklerini değerlendirmeleri üzerinde etkili bir faktör olmadığını fakat babanın öğrenim durumunun öğrencilerin meslek seçimi yeterliliklerini değerlendirmeleri üzerinde etkili bir faktör olarak tespit etmiştir.

Yine başka bir çalışmada, Buyruk (2009) tarafından, ailenin sosyo ekonomik yapısının meslek lisesi öğrencilerinin gelecek beklentisine etkilerini araştırarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, anne ve babaların eğitim durumlarının, ilkokul mezunları arasında pek bir fark olmamasına rağmen diğer okul seviyelerinde farkın açıldığını ve babaların eğitim seviyelerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Ancak babanın eğitim seviyesi ile öğrencilerin gerek iş gerekse yükseköğrenim beklentisi arasında anlamlı bir fark bulunamamasına rağmen annenin eğitim seviyesi arttıkça öğrencinin iş beklentisinin değiştiği ancak aynı anlam ilişkisinin yükseköğrenim beklentisine etki etmediğini belirtmiştir.

Temur'un (2005) yaptığı, Ankara ili Altındağ ilçesindeki endüstri meslek liseleri öğrencilerinin toplumsal yaşam ve yükseköğretime ilişkin görüş ve beklentilerinin eğitimde eşitlik ilkesi açısından değerlendirilmesi konulu araştırmasına göre, meslek liselerindeki öğrencilerin annelerinin büyük çoğunluğunun ilkokul, ilkokul terk, okur/yazar ve okur/yazar olmadığı, babalarının ise çoğunluğunun eğitim düzeyi ortaokul ve altında bir eğitim düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Annenin eğitim düzeyine göre daha kolay iş bulma düşüncesi

annesi okuma yazma bilmeyen öğrencilerde daha etkili olduğu ve bu etkinin ailenin gelir durumuna göre en çok gelir durumu düşük olan ailelerde etkili olduğu belirtilmektedir.

Yapılan çalışmalar meslek lisesinde eğitim gören öğrencilerin anne öğrenim durumlarının genelde ilkokul mezunu olduğunu, baba öğrenim durumlarının ise bir kademe daha üstte yani ortaokul mezunu olduklarını göstermektedir. Anne öğrenim durumunun düşük seviyede olması genel olarak öğrenciler için değişken olarak görülmesi de anne eğitim durumu yükseldikçe öğrenci özelliklerinde etkili bir değişken olarak kendini gösterebilmektedir. Ayrıca, annelerin eğitim seviyelerinin düşük olması, kadınların eğitimine hala yeterli önemin verilmediğinin bir göstergesidir (Bilge, 2007). Baba öğrenim durumu ise genellikle öğrenci özelliklerinde değişkenlik gösterdiği söylenebilir (Buyruk, 2009; Temur, 2005; Vurucu, 2010). Bu durum, bu çalışmanın örneklem özellikleriyle örtüşmektedir.

*Anne iş durumu;* çalışıyor ve çalışmıyor olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre ise, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne iş durumuna ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yani meslek lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne çalışma ya da çalışmama durumlarına göre değişkenlik göstermemektedir. Bir diğer dikkat çeken ve bu durumla ilişkili olabilecek sonuç ise, 1217 anneden 930'unun çalışmıyor olmasıdır.

*Baba iş durumu;* yine araştırma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları baba iş durumuna göre incelendiğinde, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bölüm anne iş durumuyla aynı kategorilerden oluşmaktadır. Ayrıca 1217 babadan 289'u çalışmıyor olması da araştırmanın dikkat çeken sonuçlarındandır.

Akdaş (2013) tarafından yapılan, sağlık meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin ve algıladıkları aile desteğinin incelenmesi konulu çalışmada, annenin çalışma durumu ile algılanan aile desteği puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu belirtilmiştir. Aynı şekilde babanın çalışma durumu ile algılanan aile desteği puan ortalamaları arasındaki farkın da istatistiksel olarak anlamsız olduğu söylenmiştir. Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörlerin araştırıldığı bir başka çalışmada da öğrencilerin annelerinin ve babalarının iş durumunun meslek seçimi yeterliliği üzerinde etkili bir faktör olmadığı dile getirilmiştir (Vurucu, 2010).

Akdaş (2013) ve Vurucu (2010) tarafından yapılan çalışmaların anne/baba çalışma durumu sonuçları, bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

*Anne meslek durumu;* öğrencilere açık uçlu soru olarak sorulmuş SPSS ortamına aktarılırken kategorilere ayrılmıştır. Kategoriler Kalaycıoğlu ve diğerleri tarafından (2010) araştırılan *Temsili bir örnekleme sosyo-ekonomik statü (SES) ölçüm aracı geliştirilmesi: Ankara kent merkezi örneği* konulu çalışmalarından alınmıştır. Bu kategoriler;

1. Orta ve büyük işveren (10 kişiden fazla çalıştıran) (kendi hesabına; imalat, hizmetler, inşaat, taşımacılık vb.),
2. Kendi hesabına profesyonel (doktor, avukat, mühendis, mimar, hukuk müşaviri, mali müşavir, noter, tasarımcı vb.),
3. Memur Maaşlı – profesyonel, üst düzey yönetici, profesyonel ordu mensubu,
4. İşçi, düzenli ücretli, beyaz yakalı (yönetici/profesyonel),
5. Kendi hesabına büyük ticaret (ithalat, ihracat, toptancı, kabzımal vb.),
6. Memur, maaşlı - orta düzey memur (ara eleman, öğretmen, devlet dairelerinde kamu çalışanı memur.),
7. Küçük işveren (1-10 kişi çalıştıran),
8. İşçi, düzenli ücretli, beyaz yakalı – düşük ve orta vasıflı,
9. Memur, maaşlı- yardımcı hizmetler (odacı, çaycı, arşiv görevlisi vb.),
10. Kendi hesabına küçük ticaret,
11. Farklı bir kategori olarak “şu anda çalışmayan” emekliler.
12. Ücretsiz aile işçisi,
13. İşçi, düzenli ücretli, mavi yakalı - orta vasıflı (ustabaşı, aşçı, şoför, şef garson vb.),
14. İşçi, düzenli ücretli, mavi yakalı – vasıfsız (komi, kebabçıda çalışan, inşaat ve tamir işleri, çırak, garson vb.),
15. Kendi hesabına marjinal işler (kendi hesabına çalışanlar (işportacı, bakkal, büfe vb.)
16. Kendi hesabına zanaatkar (kuaför, marangoz, berber, su tesisatçısı, çilingir, yorgancı, yufkacı vb.) badanacı, araba tamircisi vb.),
17. Çiftçi (kendi toprağını ekip biçen, ortakçı, düzenli tarım işçisi vb.),
18. Evden yapılan gelir getiren işler (dikiş, nakış, yün işleri, takı, pasta börek yapıp satmak, çocuk bakmak vb.),
19. Yevmiyeli geçici işçilik (gündelikçilik, inşaatla yevmiyeye çalışan, hamallık, amelelik, parça başı işler vb.),
30. Ev hanımı

olmak üzere toplam 30 meslek grubundan oluşmaktaydı. Fakat bazı meslek gruplarında yeterli veri bulunamadığı için kendilerine benzer meslek gruplarıyla birleştirilmiş ve sonuç olarak; Memur/Yardımcı Hizmetler, İşçi, Çiftçi, Kendi Hesabına Zanaatkâr, Evden Yapılan İşler, Yevmiyeli Geçici İşçi ve Ev hanımı olmak üzere toplam yedi kategoride çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne meslek değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani meslek lisesinde eğitim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumları anne mesleğine göre herhangi bir değişkenlik göstermemektedir. Araştırmanın dikkat çeken bir diğer sonucu ise annelerin 925'inin ev hanımı

ve 101'inin yevmiyeli geçici işçi olmasıdır. Yevmiyeli geçici işçi kategorisi, genel anlamda gündelik ev temizliğine veya tarlada gündelik çalışma işine giden kadınlardan oluşmaktadır.

*Baba meslek durumu;* meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin baba meslek grupları, anne meslek gruplarında olduğu gibi açık uçlu soru sorularak 30 kategoride toplanmıştır. Fakat bazı meslek gruplarında yeterli veri sağlanamadığından benzer gruplar altında veriler toplanmıştır. Sonuç olarak baba meslek grupları, Memur/Yardımcı Hizmetler, Emekli, İşçi, Çiftçi, Kendi Hesabına Zanaatkâr, Yevmiyeli Geçici İşçi, Mesleği Yok ve Mahkum kategorilerinden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre ise, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında baba meslek değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yani babaların mesleği kızların okula yönelik tutumlarında değişkenlik oluşturmamaktadır. Ayrıca babaların 287'si işçi ve 280'i de geçici yevmiyeli işçi oldukları tespit edilmiştir. Geçici yevmiyeli işçi kategorisini daha çok günlük tarla ve inşaat işçileri oluşturmaktadır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise, 131 babanın mesleğinin olmaması ve 11 babanın da mahkûm olmasıdır.

Özdel (2009) tarafından yapılan meslek lisesi öğrencilerinin mesleki yönelimlerine etki eden faktörler, konulu çalışmada anne mesleği ile öğrencilerin mesleki yönelimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Özdel bu durumu anne meslek durumlarına bağlamaktadır. Yaptığı çalışmadaki öğrencilerin anne mesleğinin %79,6'sının ev hanımı olması, ilişkinin anlamsız çıkmasına neden olduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak anne mesleğinin öğrencilerin mesleki yönelimlerine etki eden bir unsur olarak görülmediğini belirtmektedir. Yine aynı çalışmanın devamında, baba mesleği ile de öğrencilerin mesleki yönelimi tercih etme durumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını söylemiştir. Yine bu durumu da baba meslek durumlarının işçi sınıfında toplanması verilerin sağlıklı bir şekilde dağılmamasından kaynaklandığını ifade etmiştir.

Ailenin sosyo ekonomik yapısının meslek lisesi öğrencilerinin gelecek beklentisine etkileri konulu bir başka çalışmada da öğrencilerin babalarının büyük bir çoğunluğunun mesleklerinin işçi olduğu, annelerinin ise yine büyük bir çoğunluğunun ev hanımı olduğu belirtilmiştir. Anne ve babanın meslekleri ile öğrencilerin gelecek beklentileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığı söylenmiştir (Buyruk, 2009).

Genel anlamda öğrencilerin okula yönelik tutumlarının sosyoekonomik statü değişkeniyle ilişkilendirildiği Berberoğlu ve Balcı (1994) tarafından araştırılan öğrencilerin okula yönelik tutum boyutlarının belirli değişkenlere göre incelendiği çalışmalarına göre, öğrencilerin okula yönelik tutumları; yüksek sosyoekonomik düzeyde seçilen öğrencilerden düşük sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere doğru düşmekte olduğu söylemişlerdir. Bu sonuç meslek liseleriyle ilişkilendirildiğinde öğrencilerin genel olarak okula yönelik tutumlarının düşük olduğu söylenebilmektedir. Çünkü meslek liseleri ile ilgili yapılan diğer çalışmalar

incelendiğinde, meslek liselerinde okuyan öğrencilerin büyük bir bölümünün sosyoekonomik statüsü düşük olan ailelerin çocukları olduğu görülmektedir (Emirgil, 2008; Kayaalp, 2002; Özcan, 2010; Özdemir, 2012; Sağdıç, 2005; Tek, 2006; Temur,2005; Vurucu, 2010). Literatüre göre meslek lisesinde eğitim gören öğrencilerin düşük sosyoekonomik statüye sahip ailelerden geldiği ve bu durumun onların okula yönelik tutumunu olumsuz yönde etkilediği söylenebilmektedir.

### 5.1.5. Aile Yapısı ve Okula Yönelik Tutum

Araştırmanın üzerinde çalıştığı bir diğer konu ise, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında *aile yapısı* değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığıdır. Öğrencilerin aile yapıları incelenirken, anne/baba birlikte mi, anne/baba ayrı mı, anne ölü mü, anne sağ mı, baba ölü mü, baba sağ mı durumları, anne öz mü, anne üvey mi durumu, baba öz mü, baba üvey mi durumu, kardeş sayısı ve birlikte yaşadığı kişiler yani çekirdek aile mi, geniş aile mi veya diğer olarak adlandırdığımız anne/babanın olmadığı bir ailede mi yaşadıkları durumları incelenmiştir.

*Anne/baba durumu*; bu bölüm anne/baba birlikte, anne/baba ayrı, anne ölü ve baba ölü kategorilerinden oluşturulmuştur. Araştırma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne/baba durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağını ise anne/baba birlikte, anne ölü ve anne/baba ayrı kategorileri oluşturmaktadır. Araştırmanın dikkat çeken bir diğer sonucu ise anne/babaların 988'inin de birlikte olduğunun tespit edilmesidir.

*Anne durumu*; bu bölümde annelerin öz mü yoksa üvey mi oldukları sorulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, annelerin 1176'sı öz iken, 41'i üveydir. Sonuç olarak ise, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anne durumuna ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuca etken olarak annesi öz olan öğrenci sayısında yığılma olmasının neden olduğu düşünülebilir.

*Baba durumu*; bu bölüm de anne durum da olduğu gibi babaların öz mü yoksa üvey mi oldukları sorulmuştur. Araştırma sonucuna göre, babaların 1187 tanesi öz iken 30 tanesi üveydir. Sonuç olarak ise, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında baba durumuna ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yine anne durumda olduğu gibi bu sonuca öğrenci baba durumlarının bir kategoride çok fazla toplanması neden gösterilebilir.

Gedik (2015) tarafından yapılan, meslek lisesi öğrencilerinin çevresel tutumlarının incelenmesi konulu araştırmasında öğrencilerin anne/baba durumu değişkenine göre çevresel

tutumlarında anlamlı bir fark bulamadığını belirtmiştir. Yine bu çalışmada da ailelerin %92'sinin birlikte olmasının bu sonucu doğurduğu düşünülebilir.

Çağlar (2013) tarafından yapılan, tüketim kültürünün kız meslek lisesi öğrencilerinin üzerindeki etkisinin belirlenmesi konulu çalışmada anne/baba durumu değişkenine göre anlamlı bir farkın bulunamadığı belirtilmiştir. Yine bu çalışmada da anne babaların %93'nün sağ olmasının bu sonuca etken olduğu düşünülebilir.

Vurucu (2010) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre de anne veya babanın hayatta olmaması diğer bir ifadeyle anne veya babanın, öz ya da üvey olması öğrencilerin meslek seçimi yeterliliklerini değerlendirmelerini etkilememiştir. Yani öğrencilerin meslek seçimi yeterlilikleri ile anne/baba durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmektedir. Vurucu bu durumu anne veya babasının hayatta olmamasının eksikliğini çevreden karşıladığı için meslek seçimini etkileyebileceğini söylemektedir.

Gedik (2015), Çağlar (2013) ve Vurucu (2010)'nun yaptıkları çalışmaların anne/baba durum değişkeni sonuçları ile bu araştırmanın anne/baba durum değişkeni sonucuyla örtüşmektedir. Yapılan bu çalışmalarda değişkene ait verilerin bir kategoride yığılması öğrenci cevaplarının benzer çıkmasına neden olduğu söylenebilir.

*Kardeş sayısı durumu;* bu bölüm açık uçlu soru olarak sorulmuştur. Toplanan veriler arasında 10, 11 ve 12 kardeş olan öğrenciler de saptanmıştır. Fakat veri yetersizliğinden 9 kardeşte birleştirilmişlerdir. Araştırma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağını ise sekiz kardeş olan, beş kardeş olan ve tek çocuk olan öğrenciler oluşturmaktadır. Sekiz kardeş olan öğrenci sayısı 23 iken, beş kardeş olan 157 ve tek çocuk olan öğrenci sayısı 54'tür. En yüksek tutum puanı sekiz kardeşli öğrencilerde toplanırken en düşük puan tek çocuk olanlarda görülmektedir. Bir diğer ifadeyle, sekiz kardeş olan öğrencilerin okula yönelik tutumları diğer kardeş sayılarına sahip olan öğrencilerden daha olumludur. Yine araştırma sonucuna göre öğrencilerin 295'i 2 kardeşken, 267'si 3 kardeşe sahiptir. Yapılan başka araştırmalara göre de meslek liselerindeki öğrencilerin büyük bir oranının iki ve üç kardeşli oldukları tespit edilmiştir (Buyruk,2009; Temur, 2005; Vurucu,2010).

Özcan (2010) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin üç kardeşe sahip öğrenci sayısı fazla görülse de genel orana bakıldığında dört ve daha fazla kardeşe sahip öğrenci sayısının daha fazla olduğunu belirtmektedir. Yine aynı çalışmada öğrencilerin %13,7 oranında geniş ailede yaşadığını bulgulamıştır.

*Yaşadığı kişiler durumu;* bu bölüm de açık uçlu soru olarak sorulmuştur. SPSS ortamına ise çekirdek aile, geniş aile ve diğer kategorilerinde aktarılmıştır. Çekirdek aile; anne, baba ve çocuklardan oluşmaktadır. Geniş aile; anne, baba, çocuklar ve bunların dışında anneanne, dede, babaanne gibi akrabaların da yaşadığı aileler olarak kabul edilmiştir. Diğer kategorisinde ise



anne veya babanın herhangi birinin veya her ikisinin olmadığı farklı kişilerle yaşanan ortamlar olarak değerlendirilmiştir. Sonuçlara bakıldığında ise, öğrencilerin 969'unun çekirdek aileye sahipken, 225'i diğer kategorisinde toplanmıştır. Geniş aileye sahip olan öğrenciler ise sadece 23 kişidir. Yine araştırma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında birlikte yaşadığı kişiler değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağını ise geniş aile çocukları, çekirdek aile çocukları ve diğer kategorisine giren aile çocukları oluşturmaktadır. Geniş aile çocuklarının okula yönelik tutum puanları en yüksek iken çekirdek aile çocuklarının okula yönelik tutum puanları en düşüktür.

Erbil, Divan ve Önder (2006) tarafından ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisinin araştırıldığı çalışmada kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu belirtilmiştir. Yani kardeş sayısı ergenlerin benlik saygısını etkilemektedir. Aynı çalışmada 2 ve 3 kardeşli ergen sayısının diğer kardeş sayılarına sahip olanlardan daha fazla olduğu da eklenmiştir.

Bingöl ve Demir (2011) tarafından sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin araştırıldığı çalışmada kardeş sayısı arttıkça öğrencilerin iletişim becerilerinin de arttığı beklentisine rağmen, öğrencilerin kardeş sayısı ve yaşadığı kişiler değişkenlerine göre anlamlı bir ilişki bulunamadığı belirtilmiştir. Yine aynı çalışmada öğrencilerin en fazla 3 ile 4 ve üzeri kardeşe sahip olduklarını, geniş aileye sahip öğrenci oranının ise %17,7 olduğu belirtilmiştir.

Buyruk (2009) tarafından yapılan çalışmada da meslek lisesi öğrencilerinin gelecek ile ilgili beklentilerinde kardeş sayısına göre anlamlı bir ilişki bulunamadığı belirtilmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin % 12,7'sinin geniş aileye mensup olduğunu ve öğrencilerin gelecek beklentileri ile yaşadığı kişiler değişkenine göre anlamlı bir ilişki olmadığını da ifade etmektedir.

Yapılan literatür taramasındaki çalışmalara göre kardeş sayısı ve yaşadığı kişiler değişkenlerinde anlamlı bir ilişkinin bulunamaması bu araştırmayla örtüşmemektedir (Bingöl ve Demir, 2011; Buyruk, 2009). Fakat Erbil, Divan ve Önder (2006)'in ergenlerin benlik saygısı ve aile tutumları ile ilgili yaptıkları çalışmadaki kardeş sayısı değişkeni bu çalışmanın sonucuyla örtüşmektedir.

#### **5.1.6. Okula Devam/Devamsızlık Durumları ve Okula Yönelik Tutum**

Yine araştırma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında *okula devam/devamsızlık durumu* değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat Pişkin (2005)'in yaptığı çalışmada devam/devamsızlık değişkenine göre, öğrencilerin okula yönelik olumsuz tutum geliştirdiklerinde devamsızlık davranışı da

gösterdiklerini belirtmiştir. Ayrıca Adıgüzel ve Karadaş (2013) tarafından yapılan, ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki konulu araştırmada da devamsızlığı az olan öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının devamsızlığı fazla olanlara göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca bu araştırmada en fazla devamsızlık 507 kişiyle 0-5 gün arasındadır. Bu sayıyı sırasıyla; 465 kişi, 5,5-9,5 gün, 94 kişi 10-15,5 gün, 66 kişi 16-19,5 gün, 43 kişi 20-25,5 gün ve en az devamsızlık 42 kişiyle 26 ve daha fazla gün izlemiştir. Devamsızlığın en fazla yapıldığı 0-9,5 gün MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde öğrencilerin mazeretsiz devamsızlık yapma hakları olarak kabul edilmektedir (<https://ogm.meb.gov.tr>). Devamsızlığın öğrencilere verilen bu yasal hak çerçevesinde yoğunlaşması araştırma sonucunda anlamlı bir ilişkinin bulunamamasına neden olabileceği söylenebilir. Devamsızlıklar 2016-2017 eğitim öğretim yılı 1. yarıyıl için geçerlidir.

#### **5.1.7. Bölümlerini (mesleklerini) Tercih Sırası, Tercih Nedenleri ve Bölümlerine Yönelik Gelecek Beklentileri ile Okula Yönelik Tutum**

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında *bölümünü tercih sırası* değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağı ise bölümünü birinci, ikinci, üçünü sırada tercih eden öğrenciler ile bölümünü tercih dışı/mecburen seçen öğrenciler oluşturmuştur. Bölümünü ikinci sıradan seçen öğrencilerin okula yönelik tutum puanları en yüksek iken, bölümünü tercih dışı/mecburen seçen öğrencilerin okula yönelik tutum puan ortalamaları en düşük çıkmıştır. Öğrencilerin bölümlerini tercih etmek zorunda kaldıkları durumda okula yönelik tutumlarının olumsuz yönde olmasına neden olduğu da söylenebilmektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı bölümünü birinci sıradan tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Temur (2005) yaptığı araştırma sonucuna göre, meslek lisesi öğrencilerinin büyük bir kısmının şu an okumakta olduğu okuldan ve seçtiği meslek dalından hiç memnun olmadığını belirtmektedir.

Yine araştırmanın sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında *bölümlerini tercih nedeni* değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağını ise bölümünü kişisel nedenlerle, ailevi nedenlerle tercih edenler ile bölümünü tercih dışı/mecburen tercih edenler oluşturmuştur. Bölümünü ailevi nedenlerle tercih eden öğrencilerin okula yönelik tutum puan ortalamaları en yüksekken, bölümünü tercih dışı/mecburen tercih eden öğrencilerin okula yönelik tutum puan ortalamaları en düşüktür. Ayrıca öğrencilerin 740'ı bölümünü kişisel nedenlerle tercih ederken, bunu 176 kişiyle ikinci sırada tercih dışı/mecburen tercih yapanlar takip etmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümler ve bölüm tercihleri hakkında yeterli bilgi sahibi olup olmamaları ve kişisel

kararlarında ergenlik döneminin verdiği değişen düşünce yapıları nedeniyle ayrıca ailelerin öğrenciler üzerindeki etkisi de göz önünde bulundurulursa çalışma sonucunun bunlardan etkilenebildiği söylenebilir. Kars (2012)'ın yaptığı meslek seçiminde öğrencinin karşılaştığı sorunlar ve farkındalığı konulu çalışmasının sonucunda da meslek seçimini etkileyen faktörlerin sayısız çeşidine rağmen temelde çevresel koşullardan aile, ailenin iş olanakları, ekonomik ve eğitim düzeyi, öğrencinin doğup büyüdüğü yerleşim birimi, iş olanakları, mesleğin getirdiği maddi kazanç, mesleğin ilgi ve yeteneklere uygun olması gibi etkenlerin belirleyici olduğunu belirtmiştir.

Yine araştırma sonucuna göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında *bölümlerine yönelik gelecek beklentisi* değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağı ise lise mezuniyet sonrası hemen iş hayatına atılmak isteyenler, kendi bölümünde üniversite öğrenimine devam etmek isteyenler, başka bir bölümde üniversiteye devam etmek isteyenler, geleceğe yönelik evlilik planları olan öğrenciler ile şuan fikri olmayan öğrenciler oluşturmuştur. Geleceğe yönelik evlilik planları yapan öğrencilerin okula yönelik tutum puan ortalamaları en yüksek iken, geleceğe dair herhangi bir fikri olmayan öğrencilerin okula yönelik tutum puan ortalamaları en düşüktür. Araştırmaya katılan öğrencilerin 360 tanesi gelecekte üniversitede kendi bölümünde eğitim almayı düşünüyorken bunu, 333 kişiyle başka bir bölümde üniversite eğitimi almayı düşünenler takip etmektedir. En az tercih edilen gelecek beklentisi ise, 15 kişiyle iş ve eğitim beklentisi olmayanlar ve 40 kişiyle evlilik planları olanlar oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda netlik ve belirsizliğin öğrencilerin okula yönelik tutumunda etkili olabildiği söylenebilir. İş ve eğitim beklentisi olmayan öğrencilerin geleceğe dair herhangi bir planlarının olmaması onların okula yönelik de tutumlarını olumsuz etkileyebildiği düşünülebilir. Geleceğe dair evlilik planları yapan öğrencilerin ise hem eğitim hayatlarının son yılları olarak düşünmeleri hem de mezuniyet sonrası için geleceklerine yönelik net bir düşünceye sahip olmaları onların okula yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyebildiği düşünülebilir. En çok tercih edilen gelecekte kendi bölümünde veya başka bir bölümde üniversite eğitimi almayı düşünen öğrencilerin okula yönelik tutum puanlarının orta seviye de kalması hem isteğin olması hem de sınav sistemindeki belirsizliklerden etkilenmiş olabileceği söylenebilir.

Tokalı (2007) tarafından endüstri meslek lisesi modüler eğitim sistemi ile eğitim gören ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi konulu çalışmasında öğrencilerin bölüm seçme nedenlerini sırasıyla; lise birinci sınıf not ortalaması, güncel bir meslek olması, mesleğe olan ilgileri olarak belirtmiştir. Yine öğrencilerin büyük bir kısmının bölüm seçim kararını kendileri ve aileleri ile aldıklarını ifade etmiştir. Meslek lisesi öğrencilerinin çoğunluğu bölümüne kayıt olmadan önce bölümle ilgili bilgileri olduğunu, fakat ilköğretimde ortaöğretim okul türleri ve meslek dalları ile ilgili meslek

danışmanlığı almadıklarını da belirtmiştir. Aynı zamanda ilköğretimde, yetenek ve becerilerine uygun mesleğin seçimi için ilgi ve yetenek testlerinin öğrencilere uygulanmadığını da ifade etmektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmının mezun olduktan sonra mesleklerini yapmak istediğini, mesleklerinin toplumda saygın olduğuna inandıklarını ve mesleklerini ekonomik olarak tatmin edici bulduklarını ancak mezuniyet sonrası iş bulabilme konusunda gelecek kaygısı taşıdıklarını da söylemektedir. Meslek lisesi öğrencilerinin yarıdan fazlasının yatay geçişler olması durumunda diğer okul türlerine geçmeyi düşünmediklerini de eklemektedir. Bu sonuçla öğrencilerin okula yönelik olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir. Meslek lisesi öğrencilerinin bölümler arasında farklılık olmaksızın hayal ettikleri mesleklerin okudukları bölümden farklı olduğu da bu çalışmanın sonuçlarındandır.

Aksi düşünülürse, Temur (2005)'un yaptığı araştırma sonucuna göre, meslek lisesi öğrencilerinin büyük bir kısmının şu an okumakta olduğu okuldan ve seçtiği meslek dalından hiç memnun olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum öğrencileri büyük bir umutsuzluğa sevk edebilmektedir.

Özetlersek, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarını ailelerin de etkisiyle bölüm tercih süreci, istediği bölüme yerleşip yerleşememe durumu ve mezuniyet sonrası gelecek beklentileri etkilemektedir. Ataerkil aile yapısından gelen ve araştırmanın aile sosyoekonomik statüsü ve aile yapısı değişkenleri sonuçlarından da anlaşılacağı gibi kadının yerinin evi olduğunu düşünen, kadın eğitime önem vermeyen bir toplumsal gruptan gelen bu kız öğrencilerin eğitimin önemi ve cinsiyet eşitsizliği gibi konularda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucunda öğrencilerin yarıdan fazlasının meslek lisesini seçmelerinde kendi ve sonrasında ailelerin isteklerinin etkili olduğu belirtilmiştir (Kayır, Karaca ve Şenyüz,2004; Özcan, 2010; Temur, 2005; Tokalı, 2007). Bu durum bu tez araştırmasının bölüm tercih nedenleri sonucuyla da örtüşmektedir. Yani öğrencilerin meslek lisesi tercih nedenleri ile meslek liselerindeki bölüm tercih nedenlerinin benzerlik gösterebildiği söylenebilir.

#### **5.1.8. Meslek Lisesinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile TEOG Sınav Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bir başka sonucuna göre, öğrencilerin okula yönelik tutumları ile *TEOG sınav puanları* arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Fakat bu ilişkinin çok düşük bir değere sahip olduğu da görülmektedir.

Öğrencilerin meslek lisesini tercih nedeninin araştırıldığı bir çalışma sonucuna göre, ailelerin birinci sırada etken olduğu tespit edilmiştir. Devamında daha kolay iş bulma ve bir

meslek sahibi olma düşünceleri takip etmektedir (Temur, 2005). Bir başka araştırmada da, meslek liselerini, daha çok ilköğretimde düşük başarıya sahip öğrencilerin tercih ettiklerini ilköğretimde başarılı olanların oranının oldukça düşük olduğu belirtilmektedir. Aynı araştırmada meslek liselerini tercih eden öğrencilerin çok büyük bir bölümünün bir meslek sahibi olmak için bu okula geldiğini, öğrencilerin ancak yarısının tamamen kendi kararıyla meslek lisesine geldiğini, diğer yarısının meslek lisesini tercih etmesinin ardında çeşitli düzeylerde aile etkisi olduğunu ifade etmektedir. Yine bu çalışmada, meslek lisesi öğrencilerinin büyük bir kısmının mesleklerini ve okullarını yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadan seçtikleri de belirtilmektedir (Kayır, Karaca ve Şenyüz,2004). Bu çalışmalar öğrencilerin meslek lisesi tercihinde tek etkenin TEOG puanı olmadığını, bu tercihin fark edilmese de birçok faktörden etkilendiğini göstermektedir. Bu faktörlere; üniversite sınavında meslek lisesi öğrencilerine bölümleri ile ilgili tercih yapmaları durumunda ek puan verilmesi, yükseköğretim programına yerleşememe durumunda bir mesleğim olsun düşüncesi, meslek lisesi mezunlarının meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş hakkı tanınması, ailelerin çocuklarının okullarını bitirince bir meslek sahibi olmalarını düşünmeleri, kendi istekleri, el işlerine karşı ilgi ve yeteneklerinin olması, daha kolay iş bulabilmek, daha kısa yoldan hayata atılabilmek düşüncesi örnek verilebilir (Özcan,2010; Tokalı, 2007).

## **5.2. SONUÇ ve ÖNERİLER**

Bu bölümde, araştırmanın bulgularının genel bir değerlendirmesi ve bu konuda daha sonra yapılacak araştırmalar ve uygulamalar için öneriler yer almaktadır.

### **5.2.1. Sonuç**

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının incelendiği bu araştırmada, 2016-2017 eğitim öğretim yılında, Mersin ili merkez ilçeleri olan Akdeniz, Yenişehir, Toroslar ve Mezitli’de yer alan kökeni kız meslek lisesi olan, Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sabiha Çiftçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde eğitim gören 10., 11. ve 12. sınıf kız öğrencilerine Alıcı (2013) tarafından geliştirilen okula yönelik tutum ölçeği ve kişisel bilgiler ile ilgili bir bilgi formu uygulanmıştır.

Veri toplama sürecinde o gün okulda bulunmayan öğrenciler, araştırmaya gönüllü olarak katılmak istemeyen öğrenciler ve 9. sınıf öğrencileri araştırma kapsamına alınmamıştır. Örneklemde yer alan okullarda bulunan tüm bölümlerden 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden

eşit oranda veri toplanmaya çalışılmıştır. Bazı okullarda, bazı bölümlerin bazı sınıf düzeyinde öğrenci olmadığından o bölümlerden de veri toplanamamıştır. Örneğin, Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde veri toplandığı dönemde Giyim Üretim Teknolojisi bölümünün 12. sınıfında öğrenci olmadığından kapsam dışında tutulmuştur. Toplamda beş okulda bulunan, toplam 12 bölümden 1217 öğrenciye ulaşılmıştır.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda araştırmancının cevap aradığı sorular şu şekilde yanıtlanmıştır:

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının genel anlamda ortanın biraz üstünde bir değere sahip olduğu söylenilebilir. Halen öğrenim gördükleri okul değişkenine göre bulunan anlamlı fark incelendiğinde ise, farkın kaynağını oluşturan iki okuldan yüksek ortalamaya sahip öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun kuruluş yılı olarak köklü bir okul olmasının, program çeşitliliğine sahip olmasının, okulda yer alan bölümlerin geleceğe yönelik iş imkânlarının fazla olmasının, bu okula devam eden öğrencilerin TEOG puanlarının tutum puanları düşük olan diğer okuldaki akranlarından yüksek olmasının etkili olabileceğini düşündürmüştür. Diğer yandan öğrencilerin okula yönelik tutum puan ortalamalarının düşük çıktığı okulun kuruluş yılı olarak yeni olması nedeniyle henüz kadrolaşma ve kurumsallaşma çalışmalarının devam edebileceği, öğrencilerin TEOG puanlarının diğer okullardaki akranlarından düşük olmasının öğrenci tutumlarını etkileyebileceği düşünülmüştür.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre okula yönelik tutumları incelendiğinde Güzellik ve Saç Bakım bölümü öğrencilerinin okula yönelik tutum puan ortalamalarının diğer bölüm öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Mezuniyet sonrasında kendi işini kurma olanağı yüksek olan bölümlerden biri olarak görülebilecek bu bölümün, okula yönelik tutum puanlarına yansiyabileceği düşünülmüştür. Yine farkın kaynağını oluşturan Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü kız meslek liselerinde çok fazla tercih edilen bölümler arasında yer almaktadır. Grafik Tasarım Bölümü ise reklam sektörünün gelişmesiyle birlikte tercih edilen bölümler arasında yer almaya başlamıştır. Tarım Teknolojisi Bölümü bu araştırmada örneklem kapsamına giren okulların sadece birinde yer almaktadır. Aynı zamanda kız meslek liselerinde yer alan geçmişi çok eskiye dayanan bölümlerden bir tanesidir.

Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre okula yönelik tutumlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yani 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerin okula yönelik tutumları benzerdir.

Öğrencilerin aile özelliklerine göre okula yönelik tutumları incelendiğinde, sosyoekonomik statülerini yansıtan; anne öğrenim durumu, anne iş durumu, anne meslek durumu, baba öğrenim durumu, baba iş durumu ve baba meslek durumu değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öğrencilerin annelerin büyük bir kısmı ya ilkökul mezunu ya

da okur/ yazar olarak bulgulanmıştır ve annelerin %76'sı ev hanımıdır. Bu durum kadının eğitim ve iş hayatındaki yerini de göstermektedir. Babaların ise %76'sı yevmiyeli geçici işçi veya işçi olarak çalışmaktadır. Yani ailelerin geçimini erkeklerin sağladığı bu sonuçlardan çıkarılabilir. Genel olarak baba öğrenim durumu değişken tablosu incelendiğinde ise babaların öğrenim durumunun anne öğrenim durumundan daha yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Kısaca ülkemizde hala ataerkil aile yapılarının baskın olduğu düşünülürse, babaların eğitim seviyeleri annelere göre yüksek ve evin geçimi babaya ait, anne eğitim seviyesi ise hala düşük ve ev işleri hala anneye ait görülmektedir.

Öğrencilerin aile özelliklerini yansıtan bir diğer değişken ise aile yapısıdır. Meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin aile yapılarında; anne/baba birlikteliği durumu değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuş; anne durumu, baba durumu değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Anne/baba durumu değişkenine göre anne/baba birlikte, anne ölü, anne/baba birlikte kategorileri farkın kaynağını oluşturmaktadır. Öğrencilerin % 81'nin anne/babası birlikte, % 96'sının annesi öz, % 97'sini babası öz olarak bulgulanmıştır. Yine öğrencilerin aile yapısını yansıtan kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağını sekiz kardeş olan, beş kardeş olan öğrenciler ile tek çocuk olan öğrenciler oluşturmuştur. Genel tabloya bakıldığında da 7 ve 8 kardeş olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Çok kardeşli olmanın öğrenci tutumlarını olumlu etkileyebileceği düşünülebilir. Diğer yandan tek çocuk olan öğrencilerin ise kardeş yoksunluğunun okula yönelik tutumlarını olumsuz etkileyebileceği de söylenebilir. Yine araştırma sonuçlarından, aile yapısını yansıtan yaşadığı kişiler değişkenine göre de anlamlı bir fark bulunmuştur. Farkın kaynağını geniş aile çocukları, çekirdek aile çocukları ve diğer kategorisini oluşturan aile çocukları oluşturmuştur. Geniş aile çocukları en yüksek tutum puanı ortalamalarına sahipken, çekirdek aile çocukları en düşük tutum puanı ortalamalarına sahiptir. Bu sonucu daha iyi anlamlandırabilmek için öğrencilerin sahip oldukları kültürel yapı ve aile içi iletişim koşullarının da birlikte incelenmesi düşünülebilir.

Yine araştırmanın sonuçlarına göre, meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin devam/devamsızlık durumlarına göre okula yönelik tutumlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Genel tabloya bakıldığında öğrencilerin %79'unun kendilerine verilen yasal devamsızlık hakkı çerçevesinde devamsızlık yaptıkları gözlemlenmektedir. Bu durumun onların okula yönelik tutumlarını etkilemeyebileceği düşünülebilir.

Araştırmanın en önemli değişkenlerinden olan bölümünü tercih sırası, bölümünü tercih nedeni ve bölümüne yönelik gelecek beklentisi değişkenlerine göre meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bölüm tercih sırası değişkenine göre farkın kaynağını bölümünü birinci, ikinci, üçüncü sıradan tercih yapanlar ve mecburen/tercih dışı tercih yapanlar oluşturmaktadır. Bölümünü ikinci sıradan

tercih yapanlar en yüksek okula yönelik tutum puanı ortalamasına sahipken, bölümünü mecburen/tercih dışı tercih yapanlar en düşük okula yönelik tutum puanı ortalamasına sahiptir. Öğrencilerin genelde ilk iki tercih arasında kaldıkları ve tercih sürecinde ailevi, öğretmen ve arkadaş gibi çevresel etkenlerden etkilendikleri ve genelde bu etkiyle birinci tercihleri yaptıkları düşünülürse sonuç daha iyi anlamlandırılabilir. Öte yandan bölümünü mecburen/tercih dışı tercih edenlerin okula yönelik tutum puanı ortalamalarının düşük çıkması beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Çünkü istemediği bölümde eğitim almak zorunda bırakılan öğrencilerin zamanla okula yönelik duygu, düşünce ve davranışlarının olumsuz yönde gelişmesi kaçınılmaz bir durumdur.

Bölümü tercih nedeni değişkenine göre de öğrencilerin en fazla kişisel nedenlerle bölümlerini tercih ettiği bulgulanmış, okula yönelik tutum puanı ortalaması en yüksek olanların ise bölümünü ailevi nedenlerle tercih eden öğrenciler olarak tespit edilmiştir. Daha önceki kısımlarda da değinildiği gibi yapılan literatür taramasında da benzer sonuçlara rastlanmıştır. Bölümünü tercih nedeni değişkenine göre en düşük okula yönelik tutum puanı ortalamasına sahip olanların bölümünü tercih dışı/mecburen tercih edenlerin oluşturmasının da beklenen bir durum olduğu söylenilebilir. Bu durumun nedeni ise meslek liselerinde yer alan bazı bölümlerin toplum tarafından gelecek vaat eden veya yine toplum tarafından kalıplaşmış cinsiyet rollerine uygun bir şekilde kız çocuklarına yakıştırılan bölümler olması ve birçok öğrencinin bu bölümleri tercih etmek istemesi fakat bölümlerin kendilerini tercih eden tüm öğrencileri alacak kontenjana sahip olmaması öğrencilerin tercih dışı/mecburen tercihine yönlendirmektedir.

Öğrencilerin bölümlerine yönelik gelecek beklentileri incelendiğinde, büyük bir kısmının gelecekte kendi bölümünde veya başka bir bölümde üniversiteye devam etmek istediğini belirtmiştir. Bu tercihleri lise mezuniyet sonrası hemen iş hayatına atılmak isteyenler takip etmektedir. Mezuniyet sonrası evlilik planları yapan öğrencilerin okula yönelik tutum puanı ortalamaları en yüksekken, geleceğe dair iş ve eğitim beklentisi olmayan öğrencilerin okula yönelik tutum puanı ortalamaları en düşüktür. Bu durum aslında meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin üniversite eğitimiyle öğrenim hayatlarına devam etmek istediklerini açık bir şekilde göstermektedir. Fakat yine ailevi nedenler, ekonomik nedenler, meslek liselerinde alan ders saatlerinin fazla olması ve üniversite sınavına hazırlanacak kadar yeterli imkânlara sahip olunamaması gibi birçok faktör bu kız çocuklarının üniversite hayallerini sonlandırmalarına neden olduğu söylenebilir.

Yine araştırma sonucuna göre, öğrencilerin TEOG sınav sonuçları ile okula yönelik tutumları arasında çok düşüğe olsa anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Bu ilişkinin düşük çıkmasında yani öğrencilerin meslek liselerini tercih nedenlerinde daha önce de söylenildiği gibi



tek etken TEOG sınav sonucu olarak görülmemektedir. Kişisel nedenlerden, ailevi nedenlere bir çok faktör öğrencileri meslek lisesi tercihinine yönlendirmektedir.

Özetlemek gerekirse, öğrencilerin meslek lisesi tercihinden bölüm tercihine ve gelecek beklentilerine kadar onların eğitim ve eğitim sonrası hayatlarında ailenin etkisi göz ardı edilemeyecek kadar büyük görünmektedir. Öğrencilerin geldikleri aile yapıları ve aile sosyoekonomik statüleri incelendiğinde kadının evde oturduğu, evin geçimini erkeğin sağladığı eğitim seviyesi düşük bir kitle görülebilmektedir. Dolayısıyla meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin topluma kazandırılabilmesi, eğitim hayatına devam edebilmesi ve en önemlisi geldiği çevredeki bazı tutumları değiştirebilmesi için belki de son aşama lise çağı olarak görülebilir. Bunun farkına vararak, bu yönde çalışmalar yapmak gerektiği söylenilebilir.

### **5.2.2. Gelecek Araştırmalara ve Uygulamalara Yönelik Öneriler**

Yapılan literatür taraması sonucunda bu araştırmanın konusu olan meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ülkemizde yapılan çalışmalarda yeterli kadar karşılaşılamamıştır. Bu konuya benzer okula yönelik tutum ve meslek liselerinde öğrenim gören kız öğrencilere yönelik de yeterli çalışmaya rastlanamamıştır.

Bu araştırmanın sonucunda aile sosyoekonomik statüsü, aile yapısı gibi değişkenler açısından meslek liselerindeki öğrencilerin benzer özellikler gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle farklı lise türlerinden ve farklı aile özelliklerine sahip kız öğrencilerin okula yönelik tutumları kıyaslanabilir.

Bu araştırmanın değişkenlerinden birinin de öğrenim görülen bölüm olması ve 9. sınıf öğrencilerinin henüz bir bölüme atanmamış olması nedeniyle 9. sınıf öğrencileri kapsam dışında tutulmuştur. Bölüm tercihi yapılmadan da meslek lisesinde öğrenim gören kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarının incelenmesi farklı bir bakış açısı olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın veri toplama sürecinde bazı öğrencilerin veri toplama formuna detaylı bir şekilde okula yönelik tutumlarının olumlu veya olumsuz olma nedenlerini açıkladıkları gözlemlenmiştir. Okula yönelik tutumda duyuşsal özelliklerin ön planda olduğu düşünülürse öğrencilerin mesleki eğitim deneyimlerini ve bu konudaki duygularını, motivasyonlarını öğrenmek üzere nitel araştırma yöntemiyle aynı çalışmanın tekrarlanması da katkı sunacağı düşünülmektedir.

Meslek lisesine devam eden kız öğrencilerin okula yönelik tutumlarını bu çalışmada aile özellikleri, bölüm tercihleri merkezde olmak üzere TEOG puanları, devam devamsızlık durumu, devam edilen okul değişkenleri çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırma bulguları arasında yer alan ve okullardan kaynaklanan okula yönelik tutum farkları, okulların altyapı ve

insan kaynakları özellikler ile okul içi etkileşim süreçleri, öğretmen özellikleri gibi okul temelli değişkenler aracılığı ile araştırılabilir.

Araştırmanın bulgu ve sonuçları değerlendirildiğinde uygulamaya yönelik de önerilerde bulunulabileceği görülmektedir. Örneğin, öğrencilerin meslek lisesi tercihinde tek etkenin bu yıl kaldırılmış olan TEOG sınav puanı olmadığı aynı zaman da kişisel ve ailevi nedenlerin de etkili olduğu gözlemlenmiştir. Aynı durum meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin bölüm tercihi için de geçerlidir. Aile ve öğrencilerin bu konularda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıkları ve gerekli mesleki rehberlikten faydalanamadıkları ile ilgili tartışmalar hem medyada hem de literatürde yer almaktadır. Bu tercihlerin öğrencilerin geleceğe dönük hayatlarındaki önemi düşünülürse, bu karardan geri dönülememesinin onlarda bırakabileceği psikolojik olumsuzluklar göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle öğrencilere 8. sınıfta meslek liseleri tanıtımları ve 9. sınıfta bölüm tanıtımları çok yönlü yapılabilir. Yani öğrencilere okul ve bölümleri aileleri ile birlikte uzman seminerleri, rehberlik etkinlikleri ve alan gezileri gibi etkinliklerle tanıma imkânları sağlanabilir. Aynı zamanda öğrencinin ilgi, tutum, başarı ve kişilik gibi özellikleri de rehberlik servisleri tarafından araştırılarak dikkate alınabilir. Öğrencilerin bu özellikleri e-okulda özel bilgi kısmı oluşturularak saklanabilir ve dönemsel olarak tekrar tekrar araştırılarak incelenen bu özellikler öğrencilerin yönelimlerini izlemeyi kolaylaştırabilir.

Meslek liselerindeki bazı bölümler yoğun talep görürken bazı bölümler öğrencilerin mecburen gitmek zorunda kaldıkları bölümler olarak görüldüğü dikkat çekmektedir. Bu konuda ya okullardaki bölümler günümüzün iş piyasasına göre arz-talep dengesi dikkate alınarak güncellenebilir ya da okul çalışanları tarafından az tercih edilen bölümler daha cazip hale getirilebilir. Yani her mesleğin değerli olduğu düşünülerek az tercih edilen bölümlerin çalışma süreçleri ve üretim malları 9. sınıf öğrencilerine daha yakından tanıtılabilir.

Araştırma sonuçlarından bir tanesi de öğrencilerin büyük bir kısmının geleceğe yönelik kendi bölümünde üniversite eğitime devam etmek olduğu tespit edilmişti. Bu konuda öğretmenler, öğrencileri lise bittikten sonra iş piyasasına atılacak olan ara eleman veya liseden sonra eğitim hayatını sonlandıracak kişiler olarak görmekten ziyade, onlara üniversite sınavına hazırlanma sürecinde ihtiyaç duydukları rehberlik ve eğitim desteğini sağlayabilirler.

Okulların, sadece diploma için eğitim verilen kurumlar olmadıkları düşünülürse, öğrencilerin sosyalleşme ihtiyaçlarının da karşılandığı ve aynı zamanda toplumsal davranış rollerinin de gizil öğrenme yoluyla kazandırıldığı kurumlar oldukları kabul edilebilir. Meslek lisesi öğrencilerinin geldikleri aile ortamı ve sahip oldukları imkânlar diğer liselerdekilerden daha kısıtlıdır ve dolayısıyla sosyalleşme ve sosyal davranış rollerinin kazandırılmaya en çok ihtiyaç duyulduğu okullar olarak görülebilirler. Bu yönde okul çalışanları daha duyarlı çalışmalar yapabilirler. Öğrencilerin aktif katılımının sağlanabileceği etkinlikler

düzenleyebilirler. Sosyal kulüp çalışmaları, geziler, sportif faaliyetler, tiyatro etkinlikleri, yarışmalar bu etkinliklere örnek verilebilir.

Toplumla birlikte meslek lisesi öğretmenlerinin de meslek lisesi öğrencilerine karşı bakış açılarının daha olumlu olması yönünde çalışmalar yapılabilir. Nitekim onlar topluma kazandırılmaya en çok ihtiyaç duyan öğrenciler olabiliyorlar. Öğrencilerin okula yönelik tutumlarının daha olumlu olmasını sağlamak, devamsızlıklarının azalmasını, motivasyonlarının, okul başarılarının, özgüvenlerinin ve daha istenen birçok özelliklerinin güçlendirilmesine yönelik okul temelli faaliyetlerin pekiştirilmesine ihtiyaç görülmektedir.

Meslek liselerine genel olarak başarı düzeyi düşük ve eğitim öğretime erişimi kısıtlı olan öğrencilerin yerleştirilmesi toplumda bu okullara karşı olumsuz bir tutum geliştirilmesine neden olabilmektedir. Mesleki eğitime düşük gelirli aile çocuklarının meslek edindiği kurumlar olarak bakılması, bu kurumlara hak ettiği değerin verilmemesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla mesleki eğitimden beklenen gelişim ve değişimin sağlanamamasına neden olabilmektedir. Bu konuda geliştirilecek eğitim politikaları ile birlikte medyadan da faydalanarak farklı faaliyetlerle toplumun meslek lisesi algısı değiştirilebilir.

Bu araştırmanın da örneklemini oluşturan kökeni kız meslek olan, meslek liselerinde yer alan bölümler incelendiğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üreten meslekler olduğu dikkat çekmektedir. Bu konuda meslek liselerinde yer alan bölümlerin yeniden düzenlenmesi ve kalıplaşmış cinsiyet rollerini çağrıştıracak mesleklerin diğer cinsiyetlere de önerilmesi yapılabilecek çalışmalar arasında yer alabilir.

Bunun yanı sıra kadınların eğitime kazandırılma oranının, özellikle sadece meslek liselerinde toplanarak değil farklı lise türlerinde de yükseltilmesi gerektiği söylenebilir. Mesleki eğitimin prestijinin yükseltilmesine ve iş piyasasına katılımının güçlendirilmesine yönelik yeni politikalara ihtiyaç olduğu kadar meslek lisesinde öğrenim gören kızların üniversite eğitimine devam etmelerinin desteklenmesi gerektiği ifade edilebilir. Aksi halde toplumda kız çocukların durumunun, kız meslek liseleri aracılığıyla ve mevcut uygulamalarla kendini yeniden üretmeye devam edeceği söylenebilir.

## 6.KAYNAKLAR

- [1]. Adıgüzel, A. ve Karadaş, H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 49-66.
- [2]. Adıgüzel, O.C. (2007). Türk Eğitim Tarihi. İçinde Sağlam, M. (Edt.), *Mesleki ve teknik ortaöğretim* (ss. 153-176). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- [3]. Akdaş, G. (2013). *Sağlık meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin ve algıladıkları aile desteğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- [4]. Akyüz, Ü. (2015). Milli Eğitim Bakanlığı'nca tamamlanmış Avrupa Birliği eğitim projeleri'nin yönetici ve uzman görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40(181), 191-216.
- [5]. Alıcı, D. (2013). Okula yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(168), 318-331.
- [6]. Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (1998). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Ankara: Alkım Yayınları.
- [7]. Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 123-145.
- [8]. Anadolu Üniversitesi. 09.01.2018 tarihinde <http://abp.anadolu.edu.tr/tr/program/istihdamOlanaklari/575/17> adresinden erişilmiştir.
- [9]. Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü, Mesleki ve Teknik Eğitim Bölümü, Ankara MESBİL Portalı. 06.01.2018 tarihinde [http://metefankara.meb.gov.tr/1\\_okullarimiz\\_ve\\_alanlar/1\\_a\\_13\\_giyim.html](http://metefankara.meb.gov.tr/1_okullarimiz_ve_alanlar/1_a_13_giyim.html) adresinden erişildi.
- [10]. Arastaman, G. (2006). *Ankara ili lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [11]. Argon, T. ve Kıyıcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80-95.
- [12]. Avcı, M. (2012). Eğitimde temel bir sorun: Yabancılaşma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 23-40.
- [13]. Ay, M. (2002). *Mu'tezile ve siyaset*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- [14]. Aytaç, S. ve Bayram N. (2003). İsbetli tercih yapma ve meslek seçme stratejileri. *Genç Beyin Dergisi*,15.
- [15]. Bacanlı, F. (1996). *Bir mesleki grup rehberliği programı ve uygulama kılavuzu*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- [16]. Balcı, C. (2009). *Kız meslek lisesi giyim üretim teknolojisi bölümü öğrencilerinin bölümlerine olan ilgi ve tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [17]. Balta, N. (1999). *Çalışma hayatında mesleki eğitimin önemi*. Ankara: Türk-İş Eğitim Yayınları.
- [18]. Berberoğlu, G. ve Balcı, A. (1994). *Okula yönelik tutum boyutlarının belli değişkenlere göre incelenmesi*. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi I. Eğitim Bilimleri Kongresi Kitabı, 611-621.
- [19]. Bilge, M. (2007). *Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin meslek alanlarına yönlendirilme etkinliklerinin yeterlilik düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [20]. Bingöl, G. ve Demir, a. (2011). Amasya sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*. 26 (4), 152-159.
- [21]. Bozgeyikli, H. (2004). Meslek kararı verme yetkinlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11.
- [22]. Bozkurt, E. (1993). *Genel liseler ve meslek liseleri öğrencilerinin mesleki yönelimlerini etkileyen faktörler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. On dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- [23]. Buyruk, M. (2009). *Ailenin sosyo ekonomik yapısının meslek lisesi öğrencilerinin gelecek beklentisine etkileri (İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi İnönü Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [24]. Can, G. (1992). *Akademik başarısızlık ve önlenmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- [25]. Christensen, B. L., Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2015). *Research methods, desing and analysis*, (Çev. Edit. Apay, A.). (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- [26]. Cırık, İ. (2010). *İlköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [27]. Coşkun, L. (2004). *Yatılı, taşımali ve "normal" eğitim yapılan ilköğretim okulu öğrencilerinde akademik başarı, okula ilişkin tutum, algılanan sosyal destek ve davranış-uyum sorunları arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- [28]. Çabuk Kaya, N. (2013). *Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği ve eğitim*. 09.05.2018 tarihinde [kizlarinegitimi.meb.gov.tr/files/img/toplum\\_cinsiyet\\_ve\\_egitim.pdf](http://kizlarinegitimi.meb.gov.tr/files/img/toplum_cinsiyet_ve_egitim.pdf) adresinden erişilmiştir.
- [29]. Çağlar, Ç. (2013). *Tüketim kültürünün kız meslek lisesi öğrencilerinin üzerindeki etkisinin belirlenmesi (Bağcılar örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [30]. Çalık, E. (2008). *İlköğretim öğrencilerinin iyimserlik düzeylerinin ve okula ilişkin algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [31]. Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. 29.11.2016 tarihinde <http://mersinakml.meb.k12.tr/> adresinden alınmıştır.
- [32]. Doğan, C., H. ve Uluman, M. (2016). *R software and its use in statistical data analysis*. Elementary Education Online, 15(2), 615-634.
- [33]. Doğan, C. (1986). *Türkiye'de gece konu meselesi ve ümraniye mustafa kemalpaşa gece konu bölgesinde bir saha araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [34]. Durmuş, M. (2010). *Güvercinlik teknik ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okul kültürü algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [35]. Eğitim Reformu Girişimi, (2015). 07.05.2018 tarihinde <http://www.egitimreformugirisimi.org/yayin/meslek-liselerinde-toplumsal-cinsiyet-esitligi/> adresinden erişilmiştir.
- [36]. Emirgil, B. F. (2008). *Emek piyasası perspektifinden mesleki eğitime bakış: Meslek lisesi öğrencilerinin piyasa algısı üzerine bir araştırma (Bursa örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- [37]. Erbil, N., Divan, Z. ve Önder, P. (2006). *Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi*. Dergi Park Akademik. 10 (10), 7-16.
- [38]. Erdinç, H. S. (2006). *Toplam kalite yönetimi yönünden müfredat laboratuvar okulları ve diğer okullarda çalışan öğretmenlerin nitelikleri ile okula yönelik tutumları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [39]. Ersöz, A.G. (1997). *Cinsiyet Rollerine ilişkin Beklenti, Tutum, Davranışlar ve Eşler Arası Sorumluluk Paylaşımı (Kamu'da Çalışan Yönetici Kadınlar Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [40]. Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. 29/11/2016 tarihinde <http://mezitlifamtal.meb.k12.tr/> adresinden alınmıştır.
- [41]. Fer, S. (2000). Modüler program yaklaşımı ve bir öneri. *Milli Eğitim Dergisi*, 147, 21-37.
- [42]. Frisen, J. (1986). The role of family in vocational development. *International Journal for Advancement Counseling*, 9, 87-96.

- [43]. Gedik, K. (2015). *Meslek lisesi öğrencilerinin çevresel tutumlarının incelenmesi (Kartal ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- [44]. Gelişli, Y. (2010). *Mesleki eğitim fakültesi öğrencilerinin, öğrenim gördükleri bölüme yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması*. 1. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi 13-15 Mayıs 2010, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi ve Eğitim Programları ve Öğretim Derneği, Balıkesir-Ayvalık/Türkiye.
- [45]. Gliner, J. A., Morgan G. A. ve Leech N. L. (2015). *Research methods in applied settings*, (Çev. Edit. Turan, S.). (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- [46]. Gündüz, H.Ç., Tarhan, S. ve Kılıç, Z. (2015). Toplumsal cinsiyete dayalı meslek seçimlerine yönelik tutum ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, (1), 21-33.
- [47]. Güven, M. (2008). *Lise 9. sınıf öğrencilerinin meslek alanlarına yönlendirilmede mesleki rehberliğin yeterlilik düzeyi ve yönlendirilme memnuniyeti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [48]. Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. 29/11/2016 tarihinde <http://toroslarhsmtal.meb.k12.tr/> adresinden alınmıştır.
- [49]. Isaacson, L. E.: (1986) "Career Information In Counseling And Career Development", Boston: Allyn And Bacon Inc.
- [50]. İnceoğlu, M. (2000). *Tutum, algı, iletişim*. Ankara: İmaj Yayınevi.
- [51]. İnceoğlu, M., (2010). *Tutum, algı, iletişim* (5. Baskı). İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- [52]. Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2015). *Dünden bugüne insan ve insanlar* (17. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- [53]. Kalaycıoğlu, S., Çelik K., Çelen Ü. ve Türkyılmaz S. (2010). Temsili bir örneklemede sosyo-ekonomik statü (ses) ölçüm aracı geliştirilmesi: Ankara kent merkezi örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1).
- [54]. Kaplan, A., Öztürk, M., ve Ertör, E. (2013). *Aile ziyaretlerinin öğrencilerin okuluna ve ailesine yönelik tutumuna etkisi*. 11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda sunulmuştur.
- [55]. Kars, V. (2012). *Meslek seçiminde öğrencinin karşılaştığı sorunlar ve farkındalık*. Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi. Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Van.
- [56]. Kaya, Z. (1988). *Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimindeki sosyoekonomik faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [57]. Kayaalp, D. (2002) *Educational attainment of working students: Evidence from İskitler industry and vocational high school in Ankara / Çalışan öğrencilerin eğitim profili: Ankara İskitler Endüstri Meslek Lisesi'nden örnek bir çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [58]. Kayır, Ö., Karaca, Ş. ve Şenyüz, Y. (2004). *Meslek lisesi araştırmasında ortaya çıkan bazı temel bulgular*. Demokratik Eğitim Kurultayı. EĞİTİM-SEN. Ankara.
- [59]. Kişiyeye Uygun Meslek Seçiminin Önemi (2015). 07.05.2018 tarihinde [http://metefankara.meb.gov.tr/baglantilar/05\\_mesbil/rehberlik/ogrenciler.pdf](http://metefankara.meb.gov.tr/baglantilar/05_mesbil/rehberlik/ogrenciler.pdf) adresinden erişilmiştir.
- [60]. Köküsoy K. (2008). *Endüstri meslek liselerinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin mesleki olgunluk ve algıladıkları aile desteği düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [61]. Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [62]. Kurtkan B., A. (1992). *Eğitim sosyolojisi*, 5. Baskı, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- [63]. Kuzgun, Y. (1995). *Meslek seçimi kılavuzu*. İstanbul: Seha Neşriyat.
- [64]. Kuzgun, Y. (2000). *Meslek rehberliği kuram ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- [65]. Larson, L. M. ve Heppner, P.P. (1985). The relationship of problem solving appraisal to career decision and indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 26, 55-65.
- [66]. Larson, L. M, ve Heppner, P.P.(1988). Investigating multiple subtypes of career indecision through cluster analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 35, 439-446.



- [67]. LGS Tercih Robotu. 05.12.2016 tarihinde <http://www.sorubak.com/teogrobot/> adresinden alınmıştır.
- [68]. Mengi, S. (2011). *Ortaöğretim 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin sosyal destek ve öz yeterlik düzeylerinin okula bağlılıkları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- [69]. Mesleki Araştırma ve Geliştirme Merkezi (CORD), (1994). *Mesleki ve teknik eğitim taslağı. Mesleki ve Teknik Eğitim Raporu*. Ankara.
- [70]. Mesleki Eğitim ve Öğretimi Güçlendirme Projesi (MEGEP). 30.05.2018 tarihinde <http://www.megep.meb.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- [71]. METARGEM, (1997). *Mesleki ve teknik öğretim programları tanıtım rehberi*. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi.
- [72]. METARGEM, (1997b). *Endüstri meslek lisesi mezunlarını izleme araştırması*. Ankara: Yayın No: 14.
- [73]. Meyveci, N. (1997). *Bilgisayar destekli fizik öğretiminin öğrenci başarısına ve öğrencinin bilgisayara yönelik tutumuna etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- [74]. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, (1992). *2000'li Yıllar Öncesinde Türkiye'de Kadın Eğitimi*, Ankara: MEB Yayınları.
- [75]. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Şûra Genel Sekreterliği (2000). *Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Modüler Program Uygulamalarının Değerlendirilmesi Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitim. 16. Milli Eğitim Şûrası Dokümanı*, Ankara.
- [76]. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, (2012). 05.12.2016 tarihinde <http://mtegm.meb.gov.tr/www/tarihcemiz-kiz-teknik-ogretim-genel-mudurlugu/icerik/24> adresinden alınmıştır.
- [77]. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), (2013). *Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*. 07.09.2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmi Gazete. Erişim Tarihi: 02.12.2016.
- [78]. Milli Eğitim bakanlığı (MEB), Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. *"Ortaöğretim izleme ve değerlendirme raporu"*.
- [79]. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü. 02.11.2016 tarihinde 2014 <http://mersin.meb.gov.tr/www/duyuru/icerik/426> adresinden alınmıştır.
- [80]. Nene Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. 06.01.2018 tarihinde [http://akdagkml.meb.k12.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/66/02/262631/icerikler/cocuk-gelisimi-ve-egitimi-alani\\_389332.html](http://akdagkml.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/66/02/262631/icerikler/cocuk-gelisimi-ve-egitimi-alani_389332.html) adresinden erişildi.
- [81]. Okat, A. İ. (2006). *Genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [82]. Onur, B. (2004). *Gelişim psikolojisi* (6. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- [83]. Özcan, M. (2010). *Anadolu meslek lisesi öğrencilerinin okudukları okulu seçme nedenleri ve gelecek beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- [84]. Özdel, C. M. (2009). *Meslek lisesi öğrencilerinin mesleki yönelimlerine etki eden faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [85]. Özdemir, Y. (2012). *Emek gücünün yeniden üretim sürecinin ekonomi politik analizi: Endüstri meslek liselerine ilişkin bir örnek olay çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [86]. Özdemir, M. ve Yetim, F. (1997). *Günümüz ekonomisinde geleneksel el sanatlarının yeri ve önemi. Türkiye'de El sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu bildiriler kitabı* içinde (s. 174). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- [87]. Özgan, H. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin çatışma yönetimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

- [88]. Öztaş, B. (1988). *Stresin fizyolojisi ve organizmada oluşturduğu etkiler*. İş Ortamının Yükseltilmesi Semineri, Kocaeli.
- [89]. Pişkin, B. (2005). *Öğrencilerin okula yönelik tutumlarını etkileyen etmenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- [90]. Razon, N. (1983). *Meslek seçimi ve mesleğe yönelme*. Ankara: TED Yayınları.
- [91]. Robbins, S.P. (1999). *Örgütsel davranışın temelleri* (S.A. Öztürk, Çev.). Eskişehir.
- [92]. Rojewsk, J.ve.Hill, R. (1998). Influence of gender and academic risk behavior on career decision making and occupational choice in early adolescence. *Journal of Education for Students Placed at Risk*, 3, 265-288.
- [93]. Sabiha Çiftçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. 29/11/2016 tarihinde [http://sabahaciftcimtal.meb.k12.tr/tema/okulumuz\\_hakkinda.php](http://sabahaciftcimtal.meb.k12.tr/tema/okulumuz_hakkinda.php) adresinden alınmıştır.
- [94]. Sağdıç, M. (2005) *Öğrencilerin, meslek lisesi tercihini etkileyen etmenler ve umut düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- [95]. Santos, P. J. (2001). Predictors of generalized indecision among Portuguese secondary school students. *Journal of Career Assessment*, 9, 381-396.
- [96]. Sarı, M., Cenkseven, F., (2008). İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2). 08 Mart 2017 tarihinde <http://www.insanbilimleri.com> adresinden alınmıştır.
- [97]. Smith, H. M. (2002). An examination of efficacy and esteem pathways to depression in young adulthood. *Journal of Counseling Psychology*, 49, 438-448.
- [98]. Sözbilir, M., Akıllı, M. ve Ozan, C. (Haziran, 2010). Yusufeli'de Öğrencilerin Okula Karşı Tutumları. *10-12 Haziran 2010 Geçmişten Geleceğe Yusufeli Sempozyumu*, Yusufeli Belediyesi, Yusufeli. 27/12/2016 tarihinde [http://www.academia19.11.2016.edu/245272/Yusufelide\\_ogrencilerin\\_okula\\_karsi\\_tutumları](http://www.academia19.11.2016.edu/245272/Yusufelide_ogrencilerin_okula_karsi_tutumları) adresinden indirilmiştir.
- [99]. Şahin, İ. (2008). *Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin istihdam alanındaki başarılarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [100]. Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. 29/11/2016 tarihinde <http://spkizmeslek.meb.k12.tr/> adresinden erişilmiştir.
- [101]. Taşçı, N. ve Sunar, F. (2001). *Çocuk gelişimi bölümü meslek dersleri kitaplarının değerlendirilmesi*. Meslekî ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Başkanlığı (METARGEM). Yayın no: 33. Ankara.
- [102]. Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [103]. Taylor, K. M. ve Popma, J. (1990). An examination of the relationship among career decision making self efficacy, career salience, locus of control and vocational indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 37, 17-31.
- [104]. Tek, D. A. (2006). *Sanayi toplumu sonrası Türkiye de mesleki eğitim ve kız meslek liseleri (Adapazari kız meslek lisesi örneği) / Vocational education and girls vocational high schools in turkey after the industrial society. ( sample of Adapazari girls vocational high school )*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- [105]. Tekşal, S., D. (2017). *Mesleki ve teknik anadolu lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin işletmelerdeki beceri eğitimlerinin etkililiğine ilişkin öğrenci, öğretmen ve sektör temsilcilerinin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- [106]. Telman, C. (1991). *Meslek seçiminde psikoteknik yöntemle yeteneklerin kestirimi ve bir örnek olay araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [107]. Telman, C. (2002). *Başarıya giden yolda meslek seçimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- [108]. Temel, F. ve Aksoy, A. (2001). *Ergen gelişimi ve yetişkinliğe ilk adım*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- [109]. Temur, S. (2005). *Ankara ili Altındağ ilçesindeki endüstri meslek liseleri öğrencilerinin toplumsal yaşam ve yüksek öğretime ilişkin görüş ve beklentilerinin eğitimde eşitlik ilkesi*



- açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [110]. Tokalı, T. (2007). *Endüstri meslek lisesi modüler eğitim sistemi ile eğitim gören ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki yönelimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ( İstanbul ili anadolu yakası örneği )*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [111]. Topalan, H.(1982). *10-11 yaş grubu çocuklarının gelece ilişkin düşledikleri meslekler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [112]. Ulusoy ,D., (1996). Eğitim ve sosyal eşitlik. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 13,(1-2), s.65.
- [113]. UNICEF, (2004). 09.12.2016 tarihinde <http://www.unicef.org> adresinden alınmıştır.
- [114]. Uyan, Z. D. (2012). *Özengen müzik eğitimini alan ve almayan ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ve okula yönelik tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [115]. Ülgen, G. (1997). *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- [116]. Ülkü, S. (1976). Meslek seçimi. *Anakara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8,(4).
- [117]. Ünalın, H.T (2005). *Anadolu üniversitesi eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü grafik eğitimi dersinde bilgisayar destekli eğitimin etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- [118]. Vurucu, F. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [119]. Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [120]. Yeşilyaprak, B., Güngör, A. ve Kurç, G. (1996). *Eğitsel ve mesleki rehberlik*. Yayınlanmamış Ders Notu. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- [121]. Wallace-Brosious, A, Serafica, F. C.ve Osipow, S. H. (1994). Adolescent career development: relationships to self-concept and dentity status. *Journal of Research on Adolescence*, 4, 127-149.
- [122]. IX. Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Şurası, (1974). 05.12.2016 tarihinde [http://ttkb.meb.gov.tr/meb\\_iys\\_dosyalar/2014\\_10/02113442\\_9\\_sura.pdf](http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113442_9_sura.pdf) adresinden erişilmiştir.

## 7. EKLER

## 7.1. EK 1

## KİŞİSEL BİLGİ FORMU

## 1. Bölümünüz nedir?

	Çocuk Gelişimi			Hasta ve Yaşlı Bakımı	
	Gıda Teknikleri			Tarım Teknolojileri/ Bahçecilik	
	Büro Yönetimi			Konaklama ve Seyahat Hiz.	
	Yiyecek ve İçecek Hizmetleri		0	Sanat Tasarım	
	Giyim Üretim Teknolojisi		1	Güzellik ve Saç Bakımı	
	El Sanatları		2	Grafik ve Fotoğrafçılık	

## 2. Sınıf Düzeyiniz nedir?

	10. sınıf			11. sınıf			12. sınıf	
--	-----------	--	--	-----------	--	--	-----------	--

## 3. Aile Sosyoekonomik Statü ile İlgili Sorular

## a. Annenizin öğrenim durumu

Okur/ yazar değil	Okur/yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans üzeri	ve	
----------------------	------------	---------	----------	------	-----------------	----	--

## b. Annenizin İş Durumu

Çalışıyor	Çalışmıyor
-----------	------------

## c. Annenizin mesleği nedir?.....

## d. Babanızın öğrenim durumu

Okur/yazar değil	Okur/ yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans ve üzeri	
---------------------	----------------	---------	----------	------	--------------------	--

## e. Babanızın İş Durumu

Çalışıyor	Çalışmıyor
-----------	------------

## f. Babanızın mesleği nedir?.....

## 4. Aile Yapısı ile ilgili sorular

- Anne ve babanız birlikte mi ayrı mı ya da herhangi biri ölü mü?.....
- Anneniz öz mü üvey mi?.....
- Babanız öz mü üvey mi?.....
- Kaç kardeşiniz?.....
- Kimlerle birlikte yaşıyorsunuz?.....

5. Geçtiğimiz dönem kaç gün devamsızlık yaptınız?.....

6. TEOG sınav puanınız kaçtır?.....

7. Bölümünüzü tercih sıranız nedir?

	<b>Birinc i sıra</b>			<b>İkin ci sıra</b>			<b>Üçün cü sıra</b>			<b>Te rcih dışı</b>	
--	--------------------------	--	--	-------------------------	--	--	-------------------------	--	--	-------------------------	--

8. Bölümünüzü tercih nedeniniz?

<b>1</b>	Kişisel tercihim		<b>4</b>	İş olanakları	
<b>2</b>	Ailevi nedenler		<b>5</b>	Tercih dışı/mecburen	
<b>3</b>	Öğretmen, arkadaş ve diğer çevre etkileri		<b>6</b>	Diğer (.....)	
<b>4</b>	Popüler olması				

9. Bölümünüze yönelik gelecek beklentiniz nedir?

<b>1</b>	Hemen iş hayatına atılmak istiyorum.		<b>5</b>	Şuan fikrim yok.	
<b>2</b>	Kendi bölümümde işe başlamak istiyorum.		<b>6</b>	Evlilik planlarım var.	
<b>3</b>	Kendi bölümümde üniversiteye devam edeceğim.		<b>7</b>	İş ve eğitim beklentim yok.	
<b>4</b>	Başka bölümde üniversiteye devam edeceğim.		<b>8</b>	Diğer.....	

## 7.2. EK 2

**Sevgili Öğrenci,**

Bu anket, öğrencilerin okulla ilgili duygu ve düşüncelerini ortaya koymak amacıyla geliştirilmiştir. Ankete vereceğiniz cevaplar, yapılan bilimsel bir araştırma kapsamında kullanılacak olup, araştırmanın sonuçlanabilmesi için soruları eksiksiz cevaplamanız beklenmektedir.

Sizden istenen, anket formunda yer alan her ifadeyi okuduktan sonra, okuduğunuz ifadeye katılıp katılmama derecenizi (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum seçeneklerinden uygun olanını seçerek işaretlemenizdir.

Anket formuna adınızı yazmanız **gerekmemektedir**. Araştırmamıza yaptığınız katkınızdan ve gösterdiğiniz duyarlılıktan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

<b>OKULA İLİŞKİN DÜŞÜNCELER:</b>	<b>Kesinlikle Katılmıyorum</b>	<b>Katılmıyorum</b>	<b>Kararsızım</b>	<b>Katılıyorum</b>	<b>Tamamen Katılıyorum</b>
1. Keşke okullar hiç kapanmasa.					
2. Okul denince hep soğuk duvarları olan bir bina düşünürüm.					
3. Okulda olmaya katlanamıyorum.					
4. Okulsuz bir eğitim düşünemiyorum.					
5. Okulda öğretilenler bana çok şey katıyor.					
6. Okul, zihinsel ve bedensel gelişimimi destekler.					
7. Okul, psikolojik ve sosyal gelişimimi destekler.					
8. Elimden geldiğince okuldan kaçırım.					
9. Okula gitmek benim için bir işkence gibi.					
10. Diplomaya ihtiyacım olmasa, okula gitmek istemezdim.					
11. Okul olmasa daha eğlenceli bir çocukluk geçiririm/geçirirdim.					
12. Okulsuz bir toplum düşünemiyorum.					
13. Okul, kişisel gelişimim için önemlidir.					
14. Okul, bilgi ve becerilerimi arttırdığım yerdir.					
15. Tatilde okulun açılmasını dört gözle beklerim.					
16. Her gün aynı heyecanla okula giderim.					
17. Okula gittiğimde saatlerin nasıl geçtiğini anlamam.					
18. Okulda benim için yararlı olduğumu düşündüğüm şeyler öğreniyorum.					
19. Okulda kendimi hapisanedeymiş gibi hissedirim.					
20. Okulların kapatılması gerektiğini düşünüyorum.					

### 7.3. EK 3





T.C.  
MERSİN VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34776202-605.01-E.5777962  
Konu : Meryem GÜN'ün  
Araştırma İzin Talebi

25/04/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Mersin Üniversitesi Rektörlüğünün 10.04.2017 tarihli ve 386222 sayılı yazısı.

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Meryem GÜN'ün "*Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları*" konulu anket çalışma izin talebi ile ilgili 25.04.2017 tarihli komisyon görüşü ve çalışma programı ilişikte sunulmuştur.

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Meryem GÜN'ün söz konusu çalışmayı, 2016-2017 eğitim öğretim yılında İlimiz Akdeniz ilçesine bağlı Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Sabiha Çiftçi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Toroslar ilçesine bağlı Hafsa Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Mezitli ilçesine bağlı Fatma Aliye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Yenişehir ilçesine bağlı Şevket Pozcu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören 10, 11 ve 12. sınıf kız öğrencilerine gönüllülük esasına dayalı olarak ve eğitim öğretimi aksatmadan (*imzalı ve mühürlü anket soruları kullanılarak*) uygulaması, uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Adem KOCA  
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek :

- 1- Dilekçe ve Ekleri (42 sayfa)
- 2- Komisyon Görüşü (2 sayfa)

OLUR  
25/04/2017

Süleyman DENİZ  
Vali a.  
Vali Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmza  
Aslı ile Aynıdır.  
25.04.2017

Dumlupınar Mah. GMK. Blv. Yenişehir / MERSİN  
Elektronik Ağ: <http://mersin.meb.gov.tr>  
E-posta: [istatistik33@meb.gov.tr](mailto:istatistik33@meb.gov.tr)

Bilgi İçin :Şef-Mehmet ŞİMŞEKKAYA-  
Memur-Ayla SAĞLAM YAŞAR -Tel.:0(324)3291481  
Dahili Tel: 120 Faks:0(324)3273518-19

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7f8c-4659-372d-b4a7-750d kodu ile teyit edilebilir.

## 8. ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Adana ilinde doğdum. 2002 yılında Seyhan Anadolu Kız Meslek Lisesi'nin Moda Tasarım Bölümü'nden mezun oldum. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Hazır Giyim Teknolojisi Öğretmenliği bölümünde eğitime başladım. 2006 yılında üniversite eğitimimi tamamlayarak Kompedan İç Giyim Mağazasında mağaza müdürü olarak göreve başladım. 2014 yılında Nevşehir ilinin Acıgöl ilçesindeki Acıgöl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne öğretmen olarak atandım. 2015 yılında Mersin Çamlıbel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne tayin oldum ve halen bu okulda görev yapmaktayım. Bir kız, bir de erkek çocuk annesiyim.

